



# EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Ghidul  
profesorului

Clasa a X-a



MINISTERUL  
EDUCAȚIEI, CULTURII  
ȘI CERCETĂRII



Schweizerische Eidgenossenschaft  
Confédération suisse  
Confederazione Svizzera  
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC  
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare  
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

# EDUCAȚIE PENTRU ' SOCIETATE

**Ghidul  
profesorului**

Clasa a X-a

Chișinău 2020

**Ghidul profesorului** la disciplina „Educație pentru societate” a fost elaborat și tipărit cu suportul proiectului Consiliului European „Educație pentru democrație în Republica Moldova” în baza Memorandumului de colaborare între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) al Republicii Moldova, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Consiliul European (CoE) și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în Republica Moldova pentru perioada ianuarie 2019 – noiembrie 2022. Proiectul „Educație pentru democrație în Republica Moldova” este realizat de Consiliul European cu suportul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul programului „Moldova: Promovarea Implicării Civice Active”. Scopul proiectului este de a contribui la o societate incluzivă, pașnică și democratică în Republica Moldova prin consolidarea capacității sistemului de învățământ din Republica Moldova de a dezvolta cunoștințele și competențele necesare elevilor pentru a deveni cetățeni angajați civic.

**Autori:**

Snejana Dascăl  
Serghei Lîsenco  
Dorin Popa  
Călin Rus  
Oana Nestian-Sandu

**Coordonatori:**

Corina Lungu (MECC)  
Dumitru Lazur (CoE)

**Redactor:** Aliona Zgardan-Crudu

**Design și machetare:** Bons Offices

***Acest ghid este distribuit gratuit.***

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

**Educație pentru societate:** Ghidul profesorului:  
Clasa a 10-a / Snejana Dascăl, Serghei Lîsenco, Dorin Popa [et al.]; coordonatori: Corina Lungu, Dumitru Lazur; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Consiliul European. – [Chișinău]: S. n., 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). – 152 p.: fig., fot., tab.

1850 ex.

ISBN 978-9975-87-715-2.

373.5.017 (072)

E 19

Apare cu sprijinul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare.

Acest ghid constituie proprietatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova și a Consiliului European.

© Consiliul European

© Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

# Cuprins

---

<b>CUVÂNT INTRODUCATIV</b>	<b>4</b>
<b>INTRODUCERE</b>	<b>6</b>
Lecția introductivă	19
Lecția 1. Identitatea mea	23
Lecția 2. Deciziile și identitatea	27
Lecția 3. Valorile care stau la baza deciziilor	31
Lecția 4. Experiența întâlnirilor interculturale	38
Lecția 5. Lecția de reflecție	44
<b>UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: GUVERNARE DEMOCRATICĂ</b>	<b>48</b>
Lecția 1. Regimuri politice și forme de guvernare	48
Lecția 2. Decizie democratică – democrație reprezentativă, directă și participativă	54
Lecția 3. Alegeri democratice	58
Lecția 4. Funcțiile pentru care cetățenii votează	62
Lecția 5. Reguli și proceduri electorale	66
Lecția 6. Campania electorală între informare și manipulare	70
Lecția 7. Consiliul elevilor. Atribuțiile Consiliului elevilor și funcționarea lui	74
Lecția 8. Simularea unei ședințe a Consiliului elevilor	78
Lecția 9. Reflecție	81
<b>UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT – COMPETIȚIA DE DEZBATERI</b>	<b>84</b>
Caseta cu informații pentru toată unitatea	84
Lecțiile 1–3. Familiarizarea cu dezbaterile și cu subiectele controversate	89
Lecțiile 4–5. Stabilirea formatului și regulilor competiției de dezbateri	95
Lecția 6. Identificarea temelor de dezbateri	99
Lecțiile 7–8. Documentare și pregătirea echipelor pentru competiție	102
Lecțiile 9–10. Desfășurarea competiției de dezbateri	105
Lecția 11. Lecția de reflecție	108
<b>UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: LIBERTATEA IMPLICĂ RESPONSABILITĂȚI</b>	<b>111</b>
Lecția 1. Responsabilitatea – drept și provocare	111
Lecția 2. Ne asumăm responsabilitatea pentru deciziile pe care le luăm	116
Lecția 3. Riști să pierzi un prieten sau să încalci o regulă	120
Lecția 4. Dilema complexității și dilema stabilității	124
Lecțiile 5–6. Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor omului	129
Lecția 7. Reflecție	139
Lecția finală de reflecție	142
<b>PROIECTAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE</b>	<b>145</b>
Unitatea de învățare: Deciziile modelează identitatea	145
Unitatea de învățare: Guvernare democratică	147
Unitatea de învățare: Participarea la democrație prin dezbateri	150
Unitatea de învățare: Libertatea implică responsabilități	152

## Cuvânt introductiv

---

Dragi colegi,

Consolidarea capacităților sistemului educațional din Republica Moldova în dezvoltarea cunoștințelor și competențelor de care au nevoie elevii pentru a deveni cetățeni activi și responsabili este un proces complex și multidimensional și constituie o prioritate în parteneriatul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării stabilit cu Consiliul Europei și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul proiectului „Educație pentru democrație în Republica Moldova”.

Elaborarea *Ghidului profesorului* se înscrie perfect în sincronizarea acțiunilor ce asigură implementarea graduală a disciplinei reconceptualizate „Educație pentru societate” în învățământul general, bazată pe promovarea abordării integrate a cunoștințelor, abilităților, valorilor și atitudinilor, cu accent pe funcționarea democratică a școlilor și integrarea experiențelor civice ale tinerilor în comunitate conform Cadrelor de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică al Consiliului Europei.

Am convingerea că *Ghidul profesorului* constituie un instrument didactic valoros și consistent în organizarea demersului educațional la disciplina „Educație pentru societate” și vine să asigure o deschidere a profesorului la clasă, în formarea și cultivarea culturii cetățenești, a valorilor și principiilor unui stat democratic.

**Igor ȘAROV,**  
**Ministru al Educației, Culturii și Cercetării**



Dragi profesori,

Rolul educației în promovarea egalității, incluziunii și a cetățeniei democratice are o semnificație sporită în activitatea Consiliului Europei din momentul fondării lui, acum peste 70 de ani, și până astăzi. Pe lângă activitățile de protejare a drepturilor omului și de fortificare a statului de drept, educația este un pilon de bază al strategiei noastre de consolidare a unor democrații durabile.

Consiliul Europei a elaborat un număr de standarde în domeniul educației pentru cetățenie democratică, în special prin intermediul Cartei Consiliului Europei privind Educația pentru Cetățenie Democratică și Educația pentru Drepturile Omului, adoptată în 2010, dar și prin documentul emblematic adoptat recent – Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică. Obiectivul de bază al Cadrului de Referință este să pregătească tinerii pentru viață în calitate de cetățeni activi într-o societate democratică și incluzivă.



Această inițiativă este revoluționară: în premieră, o organizație interguvernamentală a propus un set comun de abilități și valori în baza unor consultări ample și cercetări empirice, care pot fi adaptate la diferite contexte naționale și aplicate în școli în întreaga Europă. Prin aceste competențe, noi nu urmărim să-i învățăm pe tineri și tinere ce să gândească, dar, mai degrabă, cum să gândească critic și pentru ei înșiși.

În 2018, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a reconceptualizat curriculumul de educație civică prin noua disciplină „Educație pentru societate” (clasele a V-a – a XII-a), pe care a raliat-o la Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică al Consiliului Europei. Suntem încântați că am putut colabora în realizarea acestei reforme cu ajutorul experților noștri, care au contribuit la elaborarea și la implementarea curriculumului reconceptualizat.

Proiectul Consiliului Europei „Educație pentru democrație în Republica Moldova”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, susține Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în predarea în școală a disciplinei „Educație pentru societate” și promovează standardele Consiliului Europei în domeniul educației civice: o viziune holistică privind cunoștințele, abilitățile, valorile și aptitudinile elevilor, focalizare pe dezvoltarea democratică a școlilor și integrarea experiențelor civice ale tinerilor în comunitate.

*Ghidul profesorului* are menirea să ajute cadrele didactice în planificarea și organizarea lecțiilor de „Educație pentru societate”. Este un instrument practic, care sperăm să vă fie de folos în activitatea dumneavoastră.

**William MASSOLIN,**  
**Șeful Oficiului Consiliului Europei la Chișinău**

# Introducere

---

## DE LA CURRICULUM LA PRACTICA DIDACTICĂ

Acest ghid reprezintă un instrument de sprijin pentru profesori în aplicarea curriculumului la disciplina reconceptualizată Educație pentru societate, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iunie 2018.

Curriculumul precizează, pe lângă competențele specifice disciplinei, în privința cărora sunt prezentate detalii în secțiunea următoare a ghidului, unitățile de competență, unități de conținuturi recomandate, precum și sugestii de activități de învățare și produse școlare realizate.

Având în vedere faptul că, după cum se arată în partea introductivă a curriculumului, este vorba despre un curriculum centrat pe competențe, nu pe conținuturi, este esențial modul în care profesorul planifică, organizează și realizează activitățile didactice.

Curriculumul prezintă, de asemenea, o serie de repere privind strategiile didactice, care sunt completate cu aspecte referitoare atât la conținuturi, cât și la strategiile de predare-învățare, în ghidul de implementare a curriculumului. Rolul principal al acestui ghid este de a facilita activitatea profesorilor, prin oferirea exemplelor de activități de învățare ce corespund cerințelor curriculumului și care să poată fi mai ușor luate ca bază în planificarea didactică. Aceste exemple de lecții reprezintă elementul central al ghidului, dar ele trebuie privite ca sursă de inspirație și adaptate de către profesori la nevoile și situația clasei și școlii, urmărindu-se în permanență modul în care acestea contribuie la dezvoltarea competențelor specifice disciplinei. Exemplele de activități de învățare sunt preluate și adaptate din mai multe publicații ale Consiliului Europei, în special din manualele de Educație pentru Cetățenie Democratică, Repere – Manualul de educație pentru drepturile omului cu tinerii – și Compasito – Manualul de educație pentru drepturile omului pentru copii.

Un alt rol important al acestui ghid este de a sprijini profesorii în aplicarea metodologiei de evaluare prin descriptorii la Educație pentru societate și în asigurarea coerenței între activitățile de învățare și evaluarea competențelor elevilor. Este propusă o structurare a demersului didactic în acord cu metodologia de evaluare care să faciliteze înțelegerea de către elevi și profesori a evaluării ca parte a procesului de învățare și nu ca element separat de procesul de învățare.

## COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

La disciplina Educație pentru societate, competențele specifice disciplinei sunt preluate din Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică, adoptat de Consiliul Europei. Acestea cuprind 20 de valori, atitudini, abilități și elemente de cunoștințe și înțelegere critică.

Pentru a putea asigura dezvoltarea acestora la elevi, este esențial ca profesorii să aibă o înțelegere clară a elementelor modelului de competențe pentru cultură democratică. În acest sens, în continuare sunt prezentate aceste elemente de competență, cu precizarea unor aspecte ce completează scurta descriere inclusă în curriculum.

## VALORI

Valorile sunt convingeri generale despre scopurile dezirabile pe care oamenii ar trebui să se străduiască să le realizeze în viață. Acestea motivează acțiunile și servesc ca principii orientative pentru

luarea unei decizii cu privire la modul de a acționa. Valorile transcend acțiuni și contexte specifice și au o însușire normativă și prescriptivă cu privire la ce s-ar cuveni să se facă sau să se gândească în diferite situații. Fără o precizare a valorilor importante pentru o societate democratică și interculturală, restul elementelor de competență din cadrul modelului ar putea servi multor altor tipuri de ordine politică, inclusiv celor de tip nedemocratic. De exemplu, cineva poate fi un cetățean responsabil, cu bune abilități de comunicare și bine informat din punct de vedere politic într-o dictatură de tip totalitar, dacă ar exista un alt tip de valori la baza judecăților, deciziilor și acțiunilor sale. Astfel, valorile pe care le conține modelul cadrului de referință se află în centrul competenței democratice și sunt esențiale pentru caracterizarea acestui tip de competență.

### ■ VALORIZAREA DEMNITĂȚII UMANE ȘI A DREPTURILOR OMULUI

Primul set de valori se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, aceeași demnitate, au dreptul la același respect, aceleași drepturi ale omului, libertăți fundamentale și ar trebui să fie tratate ca atare. Aceasta presupune convingerea că drepturile omului sunt universale, inalienabile și indivizibile și se aplică tuturor, fără deosebire. Drepturile omului asigură setul minim necesar de mijloace de protecție esențiale pentru o viață demnă și asigură o bază esențială pentru libertate, egalitate, dreptate și pace în lume.

### ■ VALORIZAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE

Al doilea element al modelului de competență se bazează pe convingerea generală că alte afilieri culturale, variabilitatea și diversitatea culturală și pluralismul perspectivelor, punctelor de vedere și practicilor ar trebui să fie privite pozitiv, apreciate și prețuite. Aceasta presupune că diversitatea culturală este un bun al societății, că oamenii pot învăța și beneficia de pe urma perspectivelor diverse ale altora și că diversitatea culturală ar trebui să fie promovată și protejată. Interacțiunea între oameni, indiferent de diferențele culturale percepute, ar trebui bazată pe dialog intercultural, în scopul asigurării conviețuirii ca egali în societate. Există o potențială tensiune între valorizarea drepturilor omului și valorizarea diversității culturale: într-o societate care a adoptat drepturile omului ca valoare fundamentală, valorizarea diversității culturale va avea anumite limite, impuse de nevoia de a promova, respecta și apăra drepturile omului și libertățile altor oameni. Astfel, diferitele credințe și practici culturale ar trebui să fie apreciate doar dacă nu încalcă drepturile omului și libertățile fundamentale.

### ■ VALORIZAREA DEMOCRAȚIEI, DREPTĂȚII, ECHITĂȚII, EGALITĂȚII ȘI A STATULUI DE DREPT

Al treilea set de valori se bazează pe o serie de convingeri legate de felul în care ar trebui să funcționeze și să fie guvernate societățile. Toți cetățenii ar trebui să poată participa la fel (direct sau indirect, prin reprezentanți aleși) la procedurile prin care sunt formulate și stabilite legile ce servesc pentru a organiza societatea, să se implice activ în procedurile democratice care funcționează la nivelul societății lor (aceasta însemnând inclusiv dreptul de a nu participa în anumite cazuri, din motive ce țin de conștiință sau de situație). Deciziile trebuie luate de majoritate, dar trebuie să fie asigurat și tratamentul corect și echitabil al minorităților de orice fel. Dreptatea socială, echitatea și egalitatea ar trebui să funcționeze la toate nivelurile societății. Statul de drept presupune ca toți membrii societății să fie tratați corect, echitabil, imparțial și la fel, în conformitate cu legile care se aplică tuturor.

### ATITUDINI

O atitudine reprezintă orientarea mentală generală pe care o adoptă o persoană față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, un grup, o instituție, o problemă, un eveniment, un simbol). Atitudinile au, de obicei, patru componente: o convingere sau opinie despre obiectul atitudinii, o



emoție sau un sentiment față de obiect, o evaluare (pozitivă sau negativă) a obiectului și o tendință de a se comporta într-un anumit fel față de obiect.

### ■ DESCHIDEREA FAȚĂ DE ALTERITATE CULTURALĂ ȘI FAȚĂ DE ALTE CONVINGERI, VIZIUNI ASUPRA LUMII ȘI PRACTICI

Deschiderea este o atitudine, fie față de alte persoane care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite de cele proprii, fie față de viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici care diferă de cele proprii. Deschiderea implică sensibilitate față de diversitatea culturală, curiozitate și interes pentru a învăța despre alte orientări, afilieri culturale și alte viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici, precum și dispoziția de a amâna judecarea și neîncrederea în ceea ce este diferit și de a analiza propriile convingeri, valori și practici. Deschiderea presupune, de asemenea, disponibilitatea emoțională de căutare de oportunități pentru dezvoltarea de relații cu alții, care sunt percepuți ca fiind diferiți de sine.

### ■ RESPECTUL

Respectul este o atitudine de apreciere, recunoaștere și considerație față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, o convingere, un simbol, un principiu, o practică). Un tip de respect care este deosebit de important în contextul unei culturi a democrației este respectul acordat altor persoane, care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite sau convingeri, opinii sau practici diferite de cele proprii. Acest tip de respect nu impune minimalizarea sau ignorarea diferențelor propriu-zise, ce pot exista între sine și celălalt, care uneori pot fi semnificative și profunde, nici nu necesită aprobarea, adoptarea sau „convertirea” la ceea ce este respectat. În schimb, este o atitudine care implică aprecierea demnității și dreptului celeilalte persoane de a avea acele afilieri, convingeri, opinii sau practici, recunoscând și confirmând, în același timp, diferențele care există între sine și celălalt. Atitudinea de respect este necesară pentru a facilita interacțiunea democratică și dialogul cu alți oameni.

Totuși, respectul trebuie să aibă anumite limite: nu trebuie să se manifeste respect față de conținutul convingerilor și opiniilor sau stilurilor de viață și practicilor care încalcă demnitatea, drepturile omului și libertățile altora. Din perspectiva drepturilor omului, dreptul altei persoane la libertatea convingerilor trebuie să fie respectat întotdeauna, dar nu se poate acorda respect conținutului convingerilor care urmăresc să împiedice sau să încalce demnitatea, drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora. În cazul convingerilor al căror conținut nu poate fi respectat, restricțiile se aplică nu dreptului de a avea convingerile respective, ci libertății de a manifesta acele convingeri, dacă astfel de restricții sunt necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii publice sau protecția drepturilor și libertăților altora (a se vedea Articolul 9 din Convenția europeană a drepturilor omului).

Conceptul de „respect” reflectă mai bine decât conceptul de „toleranță” atitudinea care este necesară pentru o cultură a democrației. Toleranța poate, în unele contexte, să transmită conotația îndurării pur și simplu sau a împăcării cu starea de diferență și o atitudine de superioritate, de la cineva care tolerează la cineva sau ceva care este tolerat. Respectul se bazează pe recunoașterea demnității, drepturilor și libertăților celorlalți și a relației de egalitate între sine și ceilalți.

### ■ SPIRITUL CIVIC

Spiritul civic reprezintă o atitudine de solidaritate și datorie față de o comunitate sau de un grup social, dincolo de persoanele apropiate din familie sau grupul de prieteni. Există numeroase tipuri de grupuri care pot fi relevante în acest sens, de exemplu, oamenii care locuiesc într-o anumită zonă geografică (cum ar fi un cartier, un oraș, o țară, un grup de țări sau chiar întreaga lume, în cazul

„comunității globale”), un grup bazat pe diferite criterii de apartenență (etnia, religia, preferința pentru anumite activități etc.) sau orice alt fel de grup social sau cultural căruia persoana simte că-i aparține. Fiecare persoană aparține unor grupuri multiple și poate avea spirit civic față de acestea. Desigur, spiritul civic se aplică, în cazul elevilor, în mod special în raport cu clasa din care fac parte și cu școala în care învață.

### ■ RESPONSABILITATEA

Responsabilitatea este o atitudine față de propriile acțiuni. Aceasta apare atunci când o persoană are obligația de a acționa într-un anumit mod și merită laude sau reproșuri, pentru că a acționat sau nu în acel mod. O persoană responsabilă are capacitatea să reflecteze la propriile acțiuni, să formuleze intenții despre modul de a acționa și să execute acțiunile pentru care a optat. Responsabilitatea poate necesita curaj, în măsura în care luarea unei atitudini pe bază de principii te poate impune să acționezi pe cont propriu, împotriva normelor comunității, sau să contesti o decizie colectivă pe care o consideri greșită. Astfel, poate exista uneori o tensiune între spiritul civic și responsabilitatea morală.

### ■ AUTOEFICACITATEA

Autoeficacitatea este o atitudine față de sine. Aceasta implică încredere în propria capacitate de a întreprinde acțiuni necesare pentru a realiza anumite obiective. Această încredere necesită, la rândul său, convingerea că poți să înțelegi ceea ce se cere, să formulezi judecăți corespunzătoare, să selectezi metode potrivite pentru a realiza anumite sarcini, să depășești obstacole, să influențezi ceea ce se întâmplă în jurul tău.

### ■ TOLERANȚA LA AMBIGUITATE

Toleranța la ambiguitate reprezintă o atitudine față de situații în care este perceput un grad semnificativ de incertitudine și în care sunt posibile interpretări multiple, uneori chiar opuse sau incompatibile. Astfel, termenul *toleranță* trebuie înțeles aici, mai degrabă, în sensul său pozitiv, „de a accepta și a primi ambiguitatea”, decât în sensul negativ, de „a îndura sau de a se împăca cu ambiguitatea”. Astfel, toleranța la ambiguitate implică recunoașterea faptului că pot să existe perspective și interpretări multiple ale unei situații și că propria perspectivă poate să nu fie cu nimic mai bună decât perspectivele altora, acceptarea complexității, a contradicțiilor și a lipsei de claritate, precum și disponibilitatea de a-și asuma sarcini și atunci când există numai informații incomplete sau parțiale, printr-o abordare constructivă.

Este important să nu se confunde conceptul de „toleranță la ambiguitate” cu cel de „toleranță”, menționat în definiția respectului.

## ABILITĂȚI

O abilitate reprezintă capacitatea de a pune în practică tipare complexe, bine organizate, de gândire sau de comportament, într-o manieră adaptivă, pentru a îndeplini un anumit scop sau obiectiv.

### ■ ABILITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE AUTONOMĂ

Abilitățile de învățare autonomă sunt abilitățile de care o persoană are nevoie pentru a desfășura, a organiza și a-și evalua activitatea de învățare, în funcție de nevoile proprii, într-o manieră dirijată de sine și după propriile reguli, fără a fi îndemnată de alții. Aceste abilități sunt importante pentru o cultură a democrației, fiindcă le oferă oamenilor posibilitatea să învețe singuri despre aspectele politice, civice și culturale ale vieții, apelând la surse multiple și diverse, la îndemână și nu numai,

în loc să se bazeze doar pe agenți din mediul lor imediat, care să le ofere informații despre aceste probleme.

### ■ ABILITĂȚILE DE GÂNDIRE CRITICĂ ȘI ANALITICĂ

Abilitățile de gândire analitică sunt abilitățile necesare pentru a analiza materiale de orice fel (de exemplu, texte, argumente, interpretări, controverse, evenimente, experiențe), în mod sistematic și logic, prin acțiuni precum: descompunerea materialelor și elementelor constitutive; interpretarea semnificației fiecărui element; examinarea elementelor în raport cu alte elemente; identificarea contradicțiilor și discrepanțelor; extragerea rezultatelor analizei pentru a formula concluzii logice și justificabile cu privire la întreg.

Abilitățile de gândire critică sunt abilitățile necesare pentru a evalua și a emite judecăți despre materiale de orice fel, prin acțiuni precum: evaluări în baza coerenței interne și a coerenței cu experiența și dovezile disponibile; judecăți cu privire la valabilitatea, exactitatea, acceptabilitatea, veridicitatea, adecvarea, utilitatea și/sau caracterul persuasiv al materialelor analizate; evaluarea ideilor preconceptuate și a motivelor celor care au creat materialele; elaborare de soluții alternative; estimarea argumentelor pro și contra; extragerea rezultatelor într-un mod organizat și coerent.

### ■ ABILITĂȚILE DE ASCULTARE ȘI OBSERVARE

Abilitățile de ascultare și observare sunt abilități necesare pentru a înțelege ce spun alți oameni și pentru a învăța din comportamentul altor oameni. Pentru a înțelege ce spun alți oameni, este nevoie de o ascultare activă – a fi foarte atent nu doar la ce se spune, ci și la cum se spune, prin tonul utilizat, volum, sonoritate, ritmul și fluența vocii, a fi atent și la limbajul corporal care însoțește vorbirea, în special la mișcările ochilor, expresiile feței și gesturi.

### ■ EMPATIA

Empatia reprezintă setul de abilități necesare pentru a înțelege și a se raporta la gândurile, convingerile și sentimentele altor oameni și a vedea lumea din perspectiva acestora. Empatia presupune capacitatea de a ieși din propriul cadru de referință psihologic și capacitatea de a percepe și de a înțelege cadrul de referință psihologic și perspectiva altei persoane. Această abilitate este fundamentală pentru înțelegerea afilierilor culturale, a viziunilor asupra lumii, convingerilor, intereselor, emoțiilor, dorințelor și nevoilor altor oameni.

### ■ FLEXIBILITATEA ȘI ADAPTABILITATEA

Flexibilitatea și adaptabilitate oferă posibilitatea adaptării într-un mod pozitiv la noutate și schimbare, la așteptările sociale sau culturale, la stilurile de comunicare și comportamentele altor oameni. Ele permit ajustarea tiparelor de gândire, simțire sau comportament ca răspuns la noi împrejurări neprevăzute, experiențe, întâlniri și informații. Flexibilitatea și adaptabilitatea, astfel definite, trebuie să fie distinse de adaptarea neprincipială sau oportunistă a comportamentului pentru beneficiul sau câștigul personal. De asemenea, ele trebuie distinse de adaptarea impusă cu forța din exterior.

### ■ ABILITĂȚILE LINGVISTICE, DE COMUNICARE ȘI PLURILINGVE

Abilitățile lingvistice, de comunicare și plurilingve sunt abilitățile necesare pentru a comunica eficient și adecvat cu alți oameni. Acestea includ, printre altele, capacitatea de exprimare a propriilor convingeri, opinii, interese și nevoi, explicând și clarificând idei, susținând, promovând, argumentând, judecând, discutând, dezbătând, convingând și negociind, capacitatea de a utiliza mai multe limbi sau variante de limbi, capacitatea de a se exprima cu încredere și fără agresiune, într-un mod care respectă demnitatea și drepturile altor persoane, capacitatea de a recunoaște diferite convenții

de comunicare (verbală și nonverbală) și de a-și adapta și modifica propriul comportament la contextul cultural predominant, capacitatea de a adresa întrebări de clarificare într-un mod adecvat și sensibil și de a gestiona dificultățile în comunicare, de exemplu, cerându-le celorlalți să repete sau să reformuleze sau oferind reformulări, corectări sau simplificări ale comunicărilor proprii care au fost greșit înțelese, precum și capacitatea de a acționa ca mediator lingvistic în interacțiunile interculturale.

#### ■ ABILITĂȚILE DE COOPERARE

Abilitățile de cooperare sunt abilitățile necesare pentru participarea alături de alții la activități, sarcini și acțiuni comune și se referă la exprimarea punctelor de vedere și a opiniilor în contextul unui grup, la încurajarea celorlalți membri ai grupului să-și exprime punctele de vedere și opiniile într-un astfel de context, ajungerea la un consens sau compromis în cadrul unui grup, stabilirea obiectivelor grupului și urmărirea lor, aprecierea potențialului și contribuției tuturor membrilor grupului, încurajarea și motivarea altor membri ai grupului, împărtășirea cunoștințelor, experienței sau expertizei relevante cu grupul.

#### ■ ABILITĂȚILE DE GESTIONARE A CONFLICTELOR

Abilitățile de gestionare a conflictelor sunt abilitățile necesare pentru a aborda, gestiona și aplană conflictele într-un mod pașnic și se referă la reducerea sau prevenirea agresiunii și negativității și la crearea unui mediu în care oamenii să se simtă liberi să-și exprime diferitele opinii și preocupări fără frica de reprimare; recunoașterea diferențelor de putere și/sau statut ale părților aflate în conflict și luarea de măsuri pentru a reduce impactul posibil al unor astfel de diferențe asupra comunicării dintre acestea; gestionarea eficientă și reglarea emoțiilor; ascultarea și înțelegerea diferitor perspective ale părților implicate în conflicte; contracararea sau reducerea interpretărilor greșite; identificarea elementelor comune în baza cărora se poate construi un acord între părțile aflate în conflict; identificarea opțiunilor de aplanare a conflictelor și perfecționarea compromisurilor sau soluțiilor posibile.

### CUNOȘTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ

Cunoștințele se referă la informațiile deținute pe o anumită temă. Termenul *înțelegere critică* este utilizat pentru a sublinia nevoia ca, în contextul proceselor democratice și interculturale, înțelegerea și aprecierea semnificațiilor asociate informațiilor să implice reflecția activă și evaluarea critică a ceea ce se înțelege și se interpretează.

#### ■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA SINE

Cunoașterea și înțelegerea critică a sinelui presupun cunoașterea și înțelegerea propriilor afilieri culturale, a propriei perspective asupra lumii, precum și a modului în care acestea influențează percepțiile, judecățile și reacțiile față de alte persoane. Aceasta include cunoașterea și înțelegerea supozițiilor și a ideilor preconceptuate care stau la baza propriei perspective asupra lumii; conștientizarea propriilor emoții, sentimente și motivații, în special în contextele care presupun comunicarea și cooperarea cu alți oameni, precum și cunoașterea și înțelegerea limitelor propriei competențe și expertize.

#### ■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Cunoașterea și înțelegerea critică a limbii și comunicării se referă la cunoașterea convențiilor de comunicare verbală și nonverbală acceptabile din punct de vedere social, valabile pentru limba folosită (limbile folosite), înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot urma

convenții de comunicare verbală și nonverbală diferite de cele proprii, care au sens din perspectiva lor, chiar și atunci când folosesc aceeași limbă, înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot percepe semnificațiile comunicărilor în moduri diferite, înțelegerea impactului social și a efectelor diferitor stiluri de comunicare, inclusiv înțelegerea felului în care diferite stiluri de comunicare pot intra în conflict sau duce la o întrerupere a comunicării, înțelegerea felului în care limba se leagă de supoziții, idei preconcepute, percepții, convingeri și judecăți.

## ■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LUME

Cunoașterea și înțelegerea critică a lumii se referă, în cadrul modelului competențelor pentru cultură democratică, în special la următoarele aspecte:

- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la politică și la legi (inclusiv la luarea deciziilor democratice, la nivel de clasă, școală și societate);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la drepturile omului, inclusiv la drepturile copilului;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la cultură (conceptul de „cultură” în general și impactul pe care îl au apartenențele culturale asupra oamenilor) și culturi (aspecte specifice referitoare la anumite grupuri culturale);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la religii;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la istorie;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la mass-media;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la economie, mediu și sustenabilitate.

Anumite aspecte ale acestor competențe se dezvoltă și la alte discipline, iar la disciplina Educație pentru societate trebuie avută în vedere dezvoltarea treptată, la diferite niveluri de profunzime, a acestor competențe, pe parcursul întregii perioade de studii, fără a fi necesar ca toate aspectele acestor competențe să fie abordate în timpul unui an școlar.

De asemenea, planificarea activităților de învățare și procesul de evaluare a elevilor trebuie să țină cont de faptul că aceste elemente de competență se dezvoltă în mod integrat, în diferite configurații, și nu separat, una câte una.

## EVALUAREA ȘI DESCRIPTORII DE COMPETENȚĂ

Pentru fiecare din cele 20 de competențe din Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică, Consiliul Europei a conceput și testat descriptorii de competență, care au scopul:

- de a sprijini evaluarea nivelului actual de dezvoltare a fiecărei competențe al unei persoane sau al unui grup, pentru a identifica arii de dezvoltare ulterioară și nevoi de învățare sau pentru a stabili nivelul obținut după o perioadă de învățare;
- de a servi ca referință sau instrument pentru profesioniștii din domeniul educației în elaborarea, implementarea și evaluarea intervențiilor educaționale în contexte formale și non-formale.

Descriptorii sunt afirmații formulate pozitiv care se referă la un comportament observabil concret al unei persoane cu un anumit nivel de competență.

Există mai multe modalități prin care o persoană poate exprima, printr-un comportament observabil, gradul în care stăpânește orice competență. Totuși, existența unor comportamente validate ca indicând o anumită competență permite operaționalizarea competențelor și definirea activităților de învățare care să contribuie la dezvoltarea competențelor respective.

Folosirea descriptorilor de competență este strâns legată de observare. Realizată în mod regulat, observarea devine parte integrantă a procesului de predare-învățare. În viața lor profesională cotidiană, profesorii sunt observatori experimentați ai elevilor, chiar dacă nu întotdeauna sunt

conștienți de felul în care observă și de ceea ce observă sau de felul în care procesează rezultatele acestei observări. Totuși, atunci când se observă comportamentul elevilor și se folosesc ca reper descriptorii, procesul trebuie să aibă un scop și să fie planificat cu grijă.

În acest context, trebuie luate în considerare câteva aspecte:

- Observarea trebuie să se realizeze astfel încât să nu perturbe procesul de învățare sau să îi facă pe elevi să se simtă incomod.
- Observarea trebuie să cuprindă o varietate de situații, incluzând răspunsul elevului la sarcini specifice, munca individuală din sala de clasă, interacțiunile cu profesorul și cu ceilalți colegi în timpul activităților comune, precum și comportamentul în timpul pauzelor, înainte și după lecții sau în timpul activităților extracurriculare.
- Deoarece într-o anumită situație este probabilă mobilizarea unui ansamblu de elemente ale modelului de competențe pentru cultură democratică, este necesară relaționarea comportamentelor cu un set de descriptori și nu doar cu un singur descriptor.
- Observarea trebuie să se concentreze asupra comportamentului verbal, paraverbal și nonverbal și să ia în considerare, pe lângă ceea ce se spune și se face, aspecte precum contactul vizual, atitudinile, exprimarea emoțiilor etc.
- Observarea comportamentului reflectat de un anumit descriptor nu trebuie să se bazeze doar pe prima impresie, pe convingeri, așteptări și preferințe personale ale profesorului sau pe vreun moment specific sau activitate specifică. O anumită manifestare a unui comportament poate fi și accidentală sau generată de factori de care profesorul nu este conștient, în vreme ce lipsa manifestării unui comportament poate fi rezultatul faptului că elevului nu i s-a dat șansa de a manifesta acel comportament.

Observarea comportamentului bazată pe descriptori este un instrument eficace pentru diagnosticarea decalajelor de învățare, făcând posibilă elaborarea de planuri personalizate bine direcționate și folosirea adecvată a strategiilor de diferențiere și/sau susținere a elevilor în procesul de învățare graduală.

Faptul că un elev nu manifestă într-o situație educațională comportamentul ilustrat de descriptor nu este suficient pentru a concluziona că acesta are un nivel mai scăzut de competență. Se poate ca în această situație specifică, la momentul respectiv, comportamentul să nu fi fost vizibil, însă în alte circumstanțe elevul ar putea fi capabil să manifeste comportamentul relevant.

Utilizarea descriptorilor permite, datorită faptului că aceștia sunt formulați în termeni pozitivi, să se identifice ceea ce pot face elevii, iar absența comportamentelor trebuie să orienteze intervențiile viitoare, nu să fie utilizată pentru a-i eticheta negativ.

Metodologia de evaluare la disciplina Educație pentru societate prevede pentru fiecare an de studii un set de descriptori bazați pe descriptorii din Cadrul de referință al Consiliului Europei și identificați în raport cu unitățile de competență și cu activitățile de învățare sugerate. Prezentul ghid arată cum poate fi integrat în mod concret procesul de predare-învățare cu cel de evaluare în baza acestor descriptori.

## PROIECTAREA ȘI REALIZAREA LECȚIILOR

### ■ IMPORTANȚA CENTRĂRII PE DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR

În proiectarea și realizarea lecțiilor, se pornește de la competențele specifice vizate prin unitatea de conținut respectivă. Conținuturile specifice, enumerate în curriculum la fiecare unitate de învățare, sunt conținuturi *recomandate*. Ele nu sunt obligatorii și nu trebuie luate ca atare. Ele trebuie analizate și văzute în ansamblu, servind în calitate de sursă de inspirație pentru lecții, dar nu să fie

o transpunere directă a acelor elemente. O lecție poate să vizeze mai multe elemente enumerate într-o unitate de conținut sau un element se poate regăsi în mai multe lecții. Aceste elemente de conținut sunt simple sugestii. Centrarea trebuie să se facă pe competențe și unitățile de învățare.

Este important să existe **o conexiune clară între competențele pentru cultură democratică, unitățile de învățare, descriptorii și activități**. În realizarea activităților la clasă, trebuie să se țină cont de competențele care se urmăresc a fi dezvoltate și de descriptorii selectați pentru identificarea dezvoltării lor. De asemenea, obiectivele lecțiilor trebuie să țină cont de competențele care urmează a fi dezvoltate. Obiectivele nu trebuie să fie numeroase, deoarece nu este real să ne așteptăm ca în 45 de minute să realizăm multe obiective. Recomandăm maximum trei obiective.

Este important ca modul de gândire și de realizare la clasă a activității să fie **centrat pe competențe**, nu pe conținuturi. Această abordare reprezintă o schimbare față de modul în care s-au desfășurat activitățile educative în trecut, o schimbare de paradigmă, o schimbare a modului de gândire și de acțiune.

### ■ ITINERARII DIDACTICE PARTICULARIZATE PENTRU FIECARE CLASĂ

Acest ghid urmărește să vă ofere oportunitatea de a crea **itinerarii didactice particularizate**. Respectând structura temelor la fiecare clasă și parcurgând cele patru unități de învățare la temele indicate, modul de parcurgere poate fi diferit de la o clasă la alta, ținând cont de:

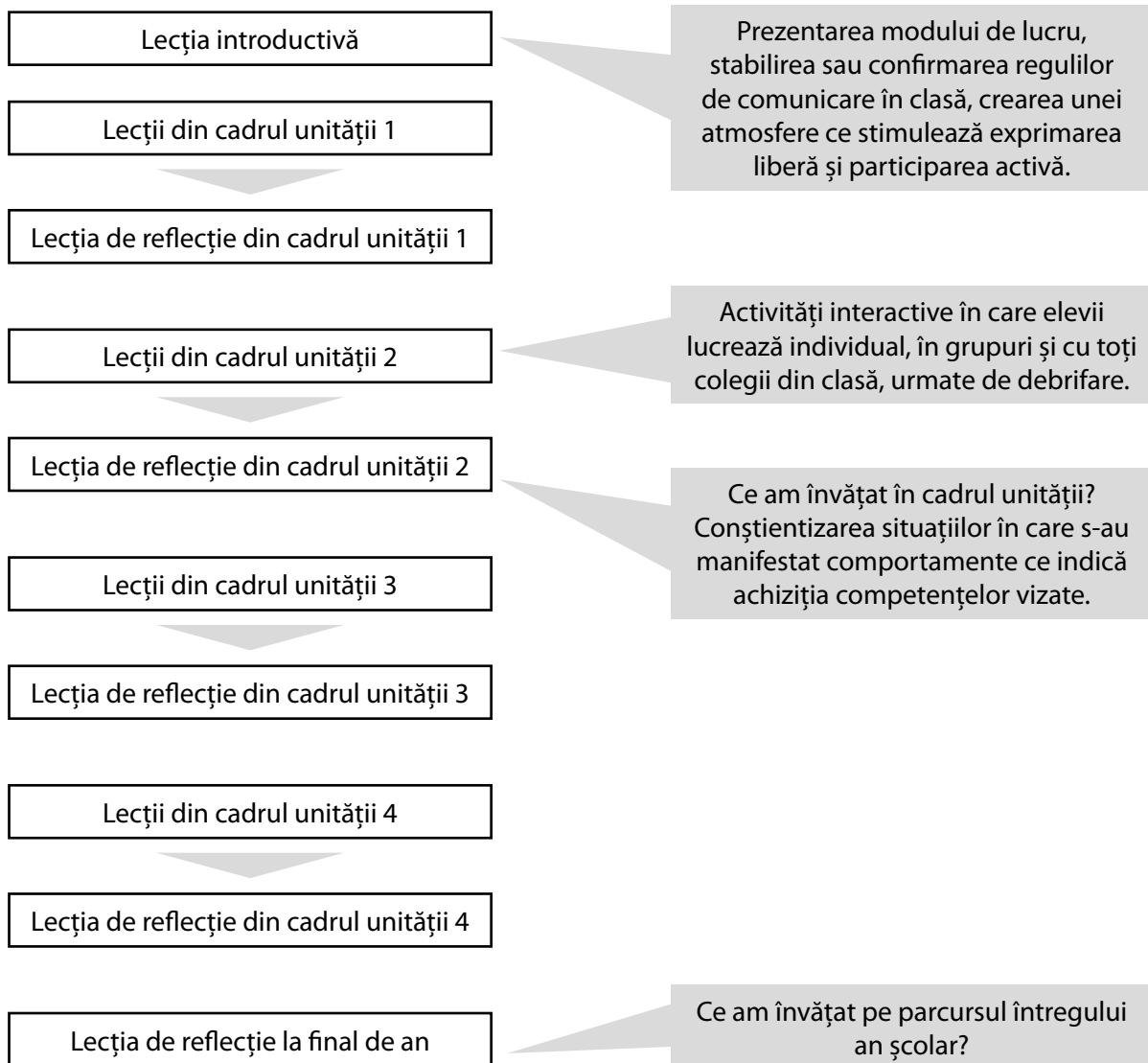
- nevoile și interesul elevilor;
- contextul local;
- preferințele și interesul profesorilor.

În ghid veți găsi exemple de activități care să permită generarea acestui itinerar particularizat. Cele patru unități de învățare nu trebuie să fie parcurse într-un număr egal de ore. În funcție de complexitatea lor, unele unități pot fi mai scurte, altele, mai lungi. La anumite clase, este posibil să fie potrivită abordarea unei teme pe o durată mai mare de timp, pentru a asigura dezvoltarea competențelor vizate.

### ■ STRUCTURA PROCESULUI DIDACTIC PE PARCURSUL UNUI AN ȘCOLAR

Având în vedere cele spuse mai sus, în acord cu metodologia de evaluare prin descriptorii la Educație pentru societate, prezentul ghid propune structurarea procesului didactic pe parcursul unui an școlar după cum urmează:

- lecție introductivă, în cadrul căreia să fie pregătiți elevii pentru implicarea activă în procesul de învățare și să fie creat un cadru adecvat pentru desfășurarea cu succes a lecțiilor;
- lecțiile corespunzătoare fiecărei unități de învățare, finalizate cu o lecție dedicată exclusiv reflecției pentru unitatea de învățare respectivă;
- lecție finală de reflecție, care încheie fiecare an școlar.



Avem, așadar, trei niveluri de reflecție, diferite, dar complementare, incluse în proces:

- reflecția de la finalul diferitor activități de învățare;
- lecția de reflecție de la finalul unității de învățare, în timpul căreia elevii conștientizează și exprimă ceea ce au învățat în cadrul setului de lecții respectiv;
- lecția de reflecție la final de an școlar, ce permite rememorarea întregii experiențe de învățare și completarea conștientizării competențelor dezvoltate, cu accent pe articularea între diferite unități de învățare.

Procedând în acest fel, se asigură atât climatul necesar pentru aplicarea principiilor de învățare recomandate, bazate pe interacțiune și reflecție, cât și un proces de evaluare a elevilor eșalonat și repartizat în mod echilibrat pe durata anului școlar.

Astfel, lecția introductivă familiarizează elevii și cu modul în care se realizează evaluarea, iar lecțiile centrate pe reflecție, la final de unitate de învățare și la final de an școlar, reprezintă surse foarte importante de informații pentru evaluare.

A treia unitate de învățare din cadrul acestui ghid este dedicată unei activități de învățare bazată pe proiect, desfășurându-se pe parcursul mai multor lecții, cu legătură între ele. Mai multe detalii metodologice privind planificarea și realizarea activității de învățare bazată pe proiect sunt disponibile



la începutul unității respective. Includerea unității date pe această poziție în planificarea anuală, deși în curriculum ea figurează la final, nu este obligatorie, dar este bazată pe mai multe argumente. Astfel, în primul rând, această organizare a procesului didactic ține cont de structura anului școlar, de poziția vacanțelor. În al doilea rând, experiența în domeniu a altor țări arată că realizarea acestei activități la finalul anului școlar presupune o serie de riscuri privind asigurarea unei calități înalte a procesului, inclusiv cu partea de reflecție. În fine, dar nu în ultimul rând, se arată astfel în mod concret cum se pot transpune prevederile curriculumului în planificarea didactică în mod flexibil și conform nevoilor elevilor, cu scopul dezvoltării competențelor acestora.

## RISCURI CARE TREBUIE EVITATE

În cadrul acestei secțiuni vor fi colectate aspecte asupra cărora profesorii trebuie să reflecteze în mod deosebit, pentru a evita efectele negative, nedorite sau devierea de la principiile menționate în curriculum și în metodologia de evaluare. În continuare, sunt prezentate câteva exemple de astfel de riscuri.

- Rolul casetei cu informații – aceasta este doar pentru profesor și are scopul de a oferi informații generale cu privire la tema abordată, pe care profesorul trebuie să le cunoască, dar ele nu trebuie prezentate ca atare elevilor. Profesorul nu trebuie să le citească elevilor sau să ceară acestora să citească ceea ce este menționat în caseta cu informații. Desigur, anumite elemente vor fi menționate la momentul potrivit, în timpul lecției, sau se vor regăsi în concluziile formulate de elevi în urma activității din cadrul lecției, dar dacă ar fi citite de către profesor, ar corespunde unei abordări centrate pe conținuturi, nu pe competențe.
- Anticiparea sau forțarea concluziilor – rolul profesorului este să ghideze elevii, printr-o serie de întrebări, să ajungă la anumite concluzii, dar acestea nu trebuie forțate și nici nu trebuie comunicate elevilor de către profesori. Elevii nu trebuie să răspundă la întrebări gândindu-se ce ar aștepta profesorul să răspundă, ci exprimând în mod sincer și autentic ceea ce cred, iar profesorul trebuie să încurajeze exprimarea deschisă și liberă a opiniilor elevilor. Dacă elevii nu ajung la concluziile așteptate de profesor, soluția nu este ca profesorul să formuleze aceste concluzii, ci să adreseze întrebări suplimentare sau chiar să adapteze demersul didactic, pentru a reveni asupra aspectelor respective.
- Implicarea neechilibrată a elevilor – o tendință firească a profesorilor este de a-i implica în cadrul lecțiilor mai mult pe elevii care sunt mai ușor dispuși să se implice și care sunt, în general, obișnuiți cu un astfel de rol. În cadrul lecțiilor introductive și apoi pe tot parcursul activităților, se va insista asupra importanței implicării tuturor elevilor și a găsirii celor mai potrivite modalități care să permită fiecărui elev să participe activ, să-și exprime opiniile și să-și dezvolte competențele.
- Focalizarea pe calitatea produselor elevilor – la unele activități, elevii realizează diferite produse. Conținutul acestor produse reflectă, desigur, anumite competențe ale elevilor și acest lucru trebuie să fie luat în considerare de către profesor. Cu toate acestea, cel mai important este procesul în urma căruia a fost realizat produsul și este posibil ca în urma realizării unui produs ce poate fi considerat ca nefiind de bună calitate, elevii să fi manifestat în mod semnificativ anumite competențe. Acest lucru poate rezulta atât în urma observării comportamentelor elevilor pe parcursul diferitor sarcini activități, cât și în cadrul reflecției asupra procesului prin care au trecut.
- Teama de a nu finaliza evaluarea – în special în contextul primelor contacte cu metodologia de evaluare bazată nu pe testarea cunoștințelor elevilor, ci, în principal, pe observarea comportamentelor acestora, unor profesori poate să le fie frică de faptul că nu vor avea suficient timp și spațiu pentru a observa la toți elevii comportamentele corespunzătoare descriptorilor. Acest lucru îi poate determina să reducă focalizarea asupra calității procesului didactic și să genereze

frustrări la nivelul elevilor. În realitate, atât observarea, cât și numeroasele momente de reflecție în care elevii sunt solicitați să revină asupra unor situații din cadrul lecțiilor și să explice ce au făcut și de ce au făcut anumite lucruri asigură suficiente oportunități pentru a obține informațiile necesare pentru evaluarea competențelor tuturor elevilor.

- Tendința de a evita activitățile care presupun mișcarea elevilor și organizarea clasei în mod diferit – uneori, activitățile care presupun mișcare (de exemplu, ridicarea elevilor în picioare sau plimbarea lor prin sala de clasă) pot părea consumatoare de timp (sau generatoare de haos), însă studiile în domeniul educației arată că mișcarea, schimbarea locurilor, schimbarea interlocutorilor îi ajută pe elevi să-și păstreze atenția mai mult timp, să fie mai implicați în activități și să înțeleagă mai bine ceea ce se discută în cadrul lecției. O sală de clasă organizată în stil clasic, cu mese aliniate pe rânduri, cu fața spre tablă, sistem conceput pentru activități centrate pe transmiterea de informații de la profesor la elevi, nu este potrivită pentru realizarea de activități în care elevii interacționează între ei, pentru a-și dezvolta diversele competențe vizate de disciplina Educație pentru societate. Cercetările din domeniul științelor educației arată că modul de organizare a spațiului în care se realizează activitățile de învățare influențează raportarea elevilor la procesul didactic. Astfel, o sală de clasă organizată în stil clasic stimulează pasivitatea elevilor și receptivitatea la ceea ce spune sau scrie pe tablă profesorul. O sală de clasă organizată în cerc sau într-o altă formă, care să le permită elevilor să-și vadă bine toți colegii, stimulează participarea activă și atenția la ceea ce spun colegii. De asemenea, activitățile de lucru în grupuri se desfășoară mult mai bine, dacă elevii dintr-un grup șed confortabil, față în față, decât dacă li se cere unor elevi să se întoarcă spre elevii de la masa din spatele lor, pentru a forma un grup. Așadar, dacă este posibilă deplasarea meselor, este foarte importantă reorganizarea sălii de clasă în așa mod încât aceasta să constituie un spațiu în care elevii să se vadă unii pe alții, să poată lucra în grupuri de patru-șase persoane și să se poată mișca. Desigur, prima dată când se încearcă o astfel de schimbare, este foarte posibil să se piardă mult timp, să fie unii elevi reticenți sau pasivi și, din cauza aceasta, există o mare tentație de a abandona, pe viitor, acest demers. Experiența mai multor profesori care au trecut prin astfel de situații arată că în scurt timp elevii se adaptează la noua situație și pregătesc sala de clasă în modul solicitat înainte de începerea orei. Dacă mesele sunt fixe, este important să găsiți o soluție cât mai bună, care poate fi, de exemplu, desprinderea lor, organizarea lecției în alt spațiu etc.

## EVALUAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Aplicând la clasă sugestiile de activități didactice prezentate în secțiunile următoare ale acestui ghid, profesorii, treptat, vor dobândi o serie de experiențe valoroase, care pot reprezenta o sursă esențială pentru dezvoltarea profesională ulterioară.

Pentru ca aceste experiențe acumulate să devină resurse pentru învățare și evoluție profesională, este utilă realizarea în mod conștient a unui proces de reflecție.

Astfel, după realizarea unei lecții, dar și la finalul unei unități de învățare sau la final de an școlar, profesorii pot reflecta, atât individual, cât și în colaborare cu alți colegi, asupra activității realizate și a modului în care, pe viitor:

- pot fi ajustate, corectate sau eliminate elementele care, în practică, s-au dovedit a fi inadecvate sau ineficiente în susținerea dezvoltării competențelor vizate;
- poate fi extinsă utilizarea unor strategii didactice și a modalităților de acțiune care s-au dovedit a fi utile și care au avut impact pozitiv asupra elevilor.

Este important ca reflecția să aibă în vedere ambele dimensiuni de mai sus și să nu se centreze doar pe ceea ce nu a funcționat corespunzător și trebuie schimbat.

Concluziile acestui proces de reflecție pot fi uneori aplicate imediat, de exemplu, prin ajustarea demersului didactic la aceeași lecție cu o altă clasă de elevi sau la lecția următoare cu aceeași clasă, sau, pe termen mai lung, la următoarele unități de învățare, sau în următorii ani școlari.

Acest proces poate deveni parte a practicii didactice obișnuite și va contribui la dezvoltarea competențelor profesorilor și la susținerea reciprocă între profesorii care predau disciplina Educație pentru societate. Dat fiind faptul că urmărim dezvoltarea la elevi a competențelor pentru cultură democratică, este important și pentru profesori să-și utilizeze și dezvolte abilitățile de învățare autonomă, responsabilitatea și abilitățile analitice și de gândire critică în raport cu propria activitate profesională.

## LECTIA INTRODUCIVĂ



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încălcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>Adresează întrebări care arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>

**Resurse didactice:** COMPASS, Educație pentru drepturile omului, manual pentru tineri, volumul I (<https://www.agenda21.org.ro/download/compass1.pdf>).



## OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice propriile așteptări și temeri în relație cu activitățile viitoare;
- O2 – să lucreze în perechi și în grupuri în cadrul unei lecții;
- O3 – să propună și să negocieze reguli de conviețuire și comunicare.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Metode și procedee didactice: prezentarea, discuția, exercițiul de ascultare.

**CASETA CU INFORMAȚII:**

Scopul acestei lecții este de a le oferi elevilor o privire generală asupra modului în care se va lucra la disciplina Educație pentru societate și asupra principalelor teme care vor fi abordate pe parcursul anului. De asemenea, această lecție le va oferi elevilor oportunitatea de a colabora în perechi și în grupuri, pentru a experimenta modul în care se va lucra la majoritatea lecțiilor. Modul în care sunt concepute lecțiile de la această disciplină necesită o implicare activă din partea elevilor. Din acest motiv, este foarte important ca din prima lecție ei să înțeleagă importanța acestei implicări și să o practice. Acordați, așadar, cât mai mult timp elevilor, să comunice unii cu alții și să simtă impactul participării lor asupra întregii clase. Conținutul este mai puțin important la această lecție, centrarea fiind pe proces. Nu impuneți și nu sugerați elevilor ce reguli să stabilească, lăsați-i pe ei să decidă. (Oferiți, eventual, explicații, dacă e cazul, de exemplu, atunci când elevii nu înțeleg la ce ar trebui să se refere.) Rolul dumneavoastră este doar de a ghida procesul.

**DEMERSUL DIDACTIC****1. Activitatea de cunoaștere reciprocă (10 min.)**

Fiind la început de ciclu liceal, este importantă facilitarea cunoașterii reciproce între elevi, precum și între elevi și profesor. Prin această activitate, se va contura tipul de relație ce va fi promovată în cadrul disciplinei, cu atenție asupra dimensiunii umane, cu respect și valorizarea demnității umane, a diversității culturale, a egalității și corectitudinii. De asemenea, activitatea contribuie la stimularea coeziunii clasei, pregătind o atmosferă pozitivă pentru colaborările următoare.

- ▷ Profesorul se prezintă succint; dacă se poate, incluzând în prezentare, pe lângă nume, atât unele aspecte profesionale, cât și aspecte personale, pe care le consideră potrivite.
- ▷ Profesorul le cere apoi elevilor să se grupeze în perechi, fiecare, de preferință, cu cineva cu care a interacționat mai puțin de la începutul anului școlar. După o scurtă discuție în perechi, fiecare elev/elevă îl/o prezintă pe colegul/colega cu care a fost în pereche, spunând doar numele cu care colegul sau colega dorește să fie chemat (ă) și două cuvinte semnificative despre persoana respectivă, apoi profesorul moderează o scurtă reflecție, pornind de la următoarele întrebări:
  - ▷ Cum ați decis cu cine să fiți în pereche?
  - ▷ Cum a fost să ascultați pe cineva vorbind despre voi?
  - ▷ Ați aflat ceva interesant despre alți colegi?

Profesorul poate afirma că se va strădui să utilizeze numele dorite de elevi, dar e posibil să aibă nevoie de ajutorul lor, pentru a și la aminti.

## 2. Activitatea „Continuă, eu ascult” (15 min.)

- ▷ Profesorul divizează clasa în grupuri de câte trei, în care o persoană să fie **vorbitorul**, o alta, **ascultătorul**, iar a treia, **observatorul**.
- ▷ Profesorul le spune vorbitorilor că au la dispoziție două minute, pentru a le comunica ascultătorilor punctele de vedere personale în legătură cu tema „Toți oamenii sunt egali”. Comentariile pot fi bazate pe o carte citită sau pe o știre aflată din presă sau de la TV, sau direct pe opiniile elevilor.
- ▷ Ascultătorul urmărește cu atenție comunicarea vorbitorului și se asigură ca a înțeles despre ce problemă este vorba, motivul pentru care vorbitorul este interesat de aceasta și care este punctul său de vedere.
- ▷ Observatorul are sarcina de a urmări manifestarea capacității de ascultare activă a ascultătorului. Acesta nu trebuie să participe la discuție, ci să asiste atent la ea, amânând împărtășirea sugestiilor pentru îmbunătățire până când îi vine rândul.
- ▷ Peste două minute, profesorul anunță că a expirat timpul și le cere observatorilor să ofere feedback. Profesorul schimbă rolurile, până când fiecare participant a avut ocazia de a fi vorbitor, ascultător și observator.

Profesorul adresează următoarele întrebări:

- ▷ Au avut vorbitorii succes în exprimarea ideilor și sentimentelor lor în legătură cu subiectul respectiv? Au descoperit că le-a fost de ajutor faptul că au vorbit unor persoane care au capacitatea de a asculta activ?
- ▷ Cum v-ați simțit în rolul de ascultător? A fost dificil să ascultați și să nu interveniți pentru a face comentarii și a vă exprima propria opinie?

Profesorul le explică elevilor cât de importante sunt ascultarea activă, atenția la ceea ce spune vorbitorul, abținerea de la întreruperi, adresarea de întrebări de clarificare, realizarea de legături între ceea ce spune vorbitorul și alte aspecte discutate sau cunoscute etc.

## 3. Prezentarea modului de lucru (10 min.)

Li se explică elevilor modul în care se va lucra la disciplina Educație pentru societate pe parcursul întregului an școlar, insistându-se pe următoarele aspecte:

- ▷ Lecțiile de la această disciplină ne vor ajuta să ne dezvoltăm competențe foarte importante, pentru a fi cetățeni activi și responsabili. Vom învăța nu doar informații noi, ci și cum să le folosim în viața de zi cu zi, cum să colaborăm cu alții cu colegi și cum să privim lumea din mai multe perspective, pentru a o înțelege cât mai complex.
- ▷ Modul de realizare a lecțiilor va fi unul interactiv. Succesul fiecărei lecții depinde de participarea tuturor elevilor.
- ▷ Rolul profesorului va fi doar de facilitator, de ghid al activităților, în timp ce elevii vor avea rolul principal în a analiza, discuta, crea și reflecta, pentru a înțelege cât mai bine și a învăța cât mai multe despre subiectele care urmează a fi abordate.
- ▷ Mai multe dintre activități vor presupune lucrul în grupuri mai mici sau mai mari, iar contribuția fiecărui elev în cadrul grupului va fi foarte importantă.
- ▷ Vor exista situații în care elevii vor avea opinii diferite și vor învăța să le împărtășească într-un mod respectuos.
- ▷ Evaluarea elevilor nu se va face cu note în bază de teste sau examinare orală, ci în baza observării comportamentului pe parcursul activităților și în baza răspunsurilor oferite la întrebările din activitățile de reflecție, de tipul celor realizate la activitățile din această lecție.

- ▷ Profesorul explică faptul că pe parcursul acestui an școlar se vor aborda patru teme principale. Se prezintă pe scurt temele unităților de învățare, inclusiv tema care va fi abordată prin învățarea bazată pe proiect, și oferă câteva detalii la fiecare. În cadrul unității de învățare care se va baza pe realizarea unui proiect comun al clasei, va fi necesară o implicare și mai mare a elevilor, iar activitatea se va finaliza cu un produs care va reprezenta întreaga clasă.

#### 4. Regulile clasei (10 min.)

- ▷ Dacă clasa are deja un set de reguli de lucru, atunci se vor analiza regulile și se vor identifica cele care ajută la realizarea procesului descris de profesor. Dacă este necesar, elevii pot adăuga reguli suplimentare.
- ▷ Dacă nu există un set de reguli ale clasei, se va iniția acum procesul de elaborare a regulilor, acesta fiind continuat și în perioada ce va urma după această lecție. Elevii sunt întrebați ce reguli ar trebui stabilite de către întregul grup, pentru a se asigura succesul activităților interactive care vor fi realizate la această disciplină. Profesorul le notează pe tablă sau pe o coală de hârtie. Regulile stabilite se vor transcrie ulterior pe o foaie, care se va afișa în clasă.
- ▷ Procesul de elaborare a regulilor va rămâne deschis, elevii urmând să le discute și să le completeze pe parcursul activităților.

#### 5. Debrifarea se realizează pornind de la următoarele întrebări:

- ▷ Cum vi s-a părut această lecție? Eventual, elevilor li se oferă exemple (interesantă, dificilă, diferită etc.) și li se cere să explice de ce cred că a fost astfel.
- ▷ Ce simțiți cu privire la următoarele lecții din cadrul acestei discipline (nerăbdare, temere, entuziasm etc.)?



#### EXTINDERE:

Elevii au sarcina să informeze părinții despre modul de lucru la această disciplină și despre regulile stabilite împreună cu colegii.

## LECȚIA 1. IDENTITATEA MEA



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>• Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și Înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice aspecte ale identității personale, atât înnăscute, cât și dobândite pe parcursul vieții;
- O2 – să înțeleagă modul în care se formează identitatea și cum se poate ea modifica de-a lungul vieții;
- O3 – să exprime opinia personală privind diversitatea umană.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Metode și procedee didactice: „Steaua identității”, brainstorming, discuția dirijată.

**Resurse didactice:** COMPASS, Educație pentru drepturile omului, manual pentru tineri, vol. II (<https://www.agenda21.org.ro/download/compass1.pdf>).



**Materiale necesare:** foi de hârtie, carioci/pixuri, tabelul „Aspectele identității înăscute și dobândite”, (opțional) Fișa-ghid „Cine sunt EU?”.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, elevii vor avea posibilitate să reflecteze asupra diferitor aspecte ale identității personale. Fiecare elev va descrie diferite aspecte ale identității sale, în cadrul activității „Steaua identității”. Cu toate că forma stelelor și numărul de raze pot să coincidă, semnificația lor pentru fiecare elev va fi unică. Pe razele desenate, elevii pot indica diferite aspecte: *nume, vârstă, gen, naționalitate, rol în familie, religie, experiență de voluntariat/ muncă, preferințe muzicale, hobby-uri, sporturi, ce le place și ce nu le place* etc. Elevii pot să identifice și alte aspecte ale identității, care nu sunt prezentate în aceste exemple. În cazul în care elevul întâmpină greutăți în descrierea identității sale, profesorul poate oferi sprijin, utilizând exemplele prezentate mai sus.

În cadrul activității în care elevii vor identifica asemănările și aspectele unice, profesorul încurajează diversitatea, pentru a preveni tendințele de izolare sau segregare în baza unor aspecte specifice (apartenență la o etnie, confesiune, caracteristici fizice etc.).

Pe parcursul activității, elevii vor completa un tabel, în care vor înscrie aspectele înăscute și aspectele dobândite pe parcursul vieții. Profesorul, în procesul de dirijare a discuției, creează situații în care elevii vor avea posibilitate să ajungă la concluzia că unele aspecte ale identității ar putea apărea în ambele rubrici din tabel; de exemplu: naționalitatea, genul, religia, aspectul fizic etc.

Elevii sunt încurajați să se gândească la complexitatea identității și la fluiditatea acesteia. Profesorul ajută elevii să înțeleagă identitatea dintr-o perspectivă constructivistă: identitatea nu este fixă, ci se construiește și se modifică pe tot parcursul vieții. Identitatea nu înseamnă doar naționalitatea, ci și o serie de aspecte cu care se identifică o persoană și care se pot modifica pe parcursul vieții, în funcție de interacțiunile pe care le are persoana respectivă cu alte persoane, cu mediul, în funcție de educație și de deciziile pe care le ia în viață.

La finele activității, elevii concluzionează, din aceste discuții, aspectele identității pe care doresc să le dezvolte pe parcursul vieții.

În realizarea lecției, profesorul trebuie să fie atent la dinamica clasei și poate să excludă unele din întrebările sau sarcinile propuse.



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Elevii sunt rugați să reflecteze individual și să dea răspuns în scris la întrebarea „Cine sunt eu?”. Profesorul oferă exemple precum cele prezentate în caseta cu informații. Dacă profesorul consideră oportun, le propune elevilor o fișă (Fișa-ghid „Cine sunt EU?”). (5 min.)
2. Profesorul le propune elevilor să aleagă din descrierea elaborată cel puțin opt aspecte pe care le consideră cele mai importante sau mai valoroase și să deseneze „Steaua identității”, care are opt colțuri/raze (sau „Floarea identității”, cu opt petale/„Soarele identității”, cu opt raze). Pe fiecare colț/petală/rază, trebuie să fie scris un aspect al identității. (5 min.)
3. Profesorul le propune elevilor să discute cu câți mai mulți colegi despre aspectele prezentate în „Steaua identității”. Discuțiile se realizează în perechi. Odată ce elevii identifică un aspect comun, ei scriu în dreptul razei respective numele colegului său. După discuțiile cu mai mulți

colegi, este posibil ca unele aspecte să fie comune pentru mai multe persoane, iar altele să rămână unice. (10 min.)

4. Profesorul organizează o discuție de grup în baza următoarelor întrebări:
  - ▷ Cât de ușor a fost să descrieți aspectele propriei identități?
  - ▷ Ați utilizat pentru „Steaua identității” toate aspectele din lista inițială? Cum ați selectat aspectele, dacă ele au fost mai multe decât opt?
  - ▷ Sunt persoane a căror stea are mai mult de opt raze? Mai puțin? Cum ați luat decizia?
  - ▷ Ce aspecte ale identității au fost regăsite de mai multe ori?
  - ▷ Ce ați aflat nou despre colegi?
  - ▷ Ați avut mai multe sau mai puține aspecte în comun cu colegii decât v-ați așteptat?
  - ▷ Ce aspecte au rămas unice în cadrul acestui grup (adică elemente cu care doar o persoană din grup s-a identificat)? Dacă nu este nici un participant cu aspecte unice/sau sunt doar doi-trei participanți cu astfel de aspecte, le propunem participanților să se gândească la cel puțin un aspect unic.
  - ▷ Dacă ați desena steaua din nou, dar v-ați afla într-un alt context, de exemplu, la un seminar într-o altă țară, cu participanți din mai multe țări, ați lăsa aceleași aspecte sau ați alege alte aspecte ale identității voastre, pe care să le prezentați? De ce? (12 min.)
5. Profesorul le propune elevilor să lucreze individual și să identifice aspectele identității lor înnăscute și cele dobândite. Elevii vor nota aspectele identificate în tabel. (3 min.)

<b>Aspectele înnăscute</b>	<b>Aspectele dobândite pe parcursul vieții</b>

6. Profesorul invită câțiva elevi să prezinte aspectele notate, apoi inițiază o discuție cu ajutorul următoarelor întrebări:
  - ▷ Cine definește identitatea unui om? Care este rolul altor oameni în acest proces?
  - ▷ Credeți că există o legătură între diferite aspecte ale identității? Dacă se modifică un aspect, credeți că se vor schimba și alte aspecte?
  - ▷ Considerați că felul în care ne percepem propria identitate este același cu felul în care ceilalți oameni ne percep pe noi?
  - ▷ Ce concluzionați din această activitate: identitatea este ceva fix sau se modifică de-a lungul vieții? De ce considerați așa? (8 min.)



#### **EXTINDERE:**

Profesorul le propune elevilor ca până la lecția următoare să se gândească, să discute cu părinții, prietenii, cu alte persoane apropiate despre aspectele identității pe care doresc să le dezvolte în continuare și să identifice cel puțin trei aspecte. Oferiți-le unul sau două exemple, cum ar fi: să învețe mai multe limbi străine, să am o anumită profesie, să devin expert într-un anumit domeniu, să mă port mai frumos cu oamenii din jurul meu etc. (2 min.)

■ **FIȘĂ-GHID „CINE SUNT EU?”**

Eu sunt (calități morale) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Eu sunt (caracteristici fizice) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Eu sunt (abilități intelectuale, fizice, sociale) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Eu sunt (roluri pe care mi le asum în familie, clasă, comunitate) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Eu sunt (apartenență la un grup social – etnie, confesiune, hobby) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Eu sunt (altceva) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

## LECȚIA 2. DECIZIILE ȘI IDENTITATEA



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>• Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>• Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>• Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> </ul>
<b>Cunoștințe</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice deciziile proprii și ale altor persoane, care le-au influențat identitatea;
- O2 – să înțeleagă modul în care deciziile influențează identitatea pe termen scurt și pe termen lung;
- O3 – să prezinte argumente care demonstrează importanța majoră a unor decizii luate în trecut pentru formarea identității.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în echipe de trei persoane.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, brainstorming, completarea unui formular.

**Resurse necesare:** Fișa 1. „Axa timpului și a deciziilor care au format identitatea” (o coală mare, pe tablă; pot fi multiplicată fișe pentru fiecare elev sau elevii trebuie să aibă foi pentru a o desena),

cartonașe cu indicarea alegerilor/deciziilor. Profesorul pregătește în prealabil 12–15 cartonașe, pe care sunt scrise câte o alegere/decizie luată de profesor sau de alte persoane pe parcursul vieții (sau desenează și scrie pe tablă).

**Surse:** Elizabeth M. Cristopher, Larry E. Smith. Leadership training, Kogan Page Ltd, 1993 (<https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-4/part-1/unit-1/lesson-2/>).



### CASETA CU INFORMAȚII:

În cadrul acestei lecții, profesorul creează situații pentru a ajuta elevii să înțeleagă legăturile dintre identitate și deciziile luate de ei înșiși sau de alte persoane.

Lecția prevede organizarea a două activități principale: 1. o activitate de „încălzire” și lărgirea percepției privind identitatea personală; 2. identificarea diferitor alegeri realizate în trecut – atât de către elevi, cât și de alte persoane – și analiza impactului acestor alegeri asupra formării identității.

Pentru succesul lecției, este necesară crearea unui mediu de încredere, deoarece elevii vor fi puși în situații în care vor reflecta asupra unor evenimente care, posibil, le-au provocat emoții puternice. Elevii ar trebui să decidă ce informații personale pot fi prezentate grupului. În acest sens, este salutar dacă profesorul ar demonstra deschidere pentru împărtășirea unor aspecte din viața personală: înainte de oferirea sarcinii de identificare a deciziilor care au format identitatea, profesorul le va prezenta elevilor exemple de decizii din viața proprie, plasând în grafic cartonașe cu diferite decizii luate de el. În cazul în care profesorul nu dorește să prezinte deciziile personale, va studia viața (biografia) unei persoane, de dorit cunoscute pentru elevi, și va prezenta deciziile acestei persoane în graficul plasat pe tablă.

Profesorul realizează analiza reflexivă a activității cu ajutorul următoarelor repere:

- identitatea este influențată atât de deciziile luate de către alte persoane (părinții, profesorii, politicienii etc.), cât și de noi înșine;
- rezultatul unor decizii poate fi observat imediat sau în scurt timp, iar altora – peste o perioadă mai îndelungată;
- percepția valorii/importanței deciziei este flexibilă și poate fi revizuită în dependență de experiență și context;
- cu vârsta, numărul de decizii realizate de o persoană crește, la fel și influența lor asupra identității;
- alegerile noastre ne-au ajutat să devenim personalități individuale.

La finalul lecției, profesorul le propune elevilor să discute cu persoanele apropiate despre deciziile luate de ele în trecut. Răspunsurile obținute la întrebarea „De ce a fost luată această decizie?” vor ajuta elevii să înțeleagă că la baza deciziei stau diferite valori. Acest subiect va fi analizat la lecția următoare.



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le explică elevilor că li se vor propune câteva activități care îi vor ajuta să reflecteze asupra propriei identități și să înțeleagă cum se formează identitatea în urma deciziilor luate de ei și de alte persoane. (2 min.)

2. Profesorul formează echipe a câte trei-patru persoane și le propune elevilor să răspundă la următoarele două întrebări, prezentând alegerile și motivațiile lor.

- ▷ Dacă aș putea avea orice profesie/orice loc de muncă din lume, ce aș alege și de ce?
- ▷ Dacă aș putea trăi în orice țară/oraș din lume, unde aș alege să locuiesc și de ce?

Profesorul le adresează elevilor întrebările pe rând, oferind câte trei-patru minute pentru fiecare întrebare. (8 min.)

3. Profesorul ghidează o discuție de grup în baza următoarelor întrebări, după ce elevii discută în grupuri:

- ▷ A fost ușor sau dificil de făcut alegerile?
- ▷ După prezentarea argumentelor, a apărut dorința de a modifica decizia? De ce da? De ce nu?
- ▷ Cum ar modifica aceste alegeri, dacă le-ați pune în aplicare, identitatea voastră?
- ▷ Prezentați exemple de alegeri care pot influența identitatea. (Profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a prezenta trei-patru exemple.) (6 min.)

Este posibil ca această discuție să necesite mai mult timp, datorită raportării personale active a elevilor la cele două întrebări. Este important să le fie acordat timp suficient să se exprime, chiar dacă aceasta presupune reprogramarea unora dintre activitățile următoare. Nu este însă necesar să se ajungă la o concluzie, ci se precizează că materia care va fi studiată la lecțiile următoare va permite aprofundarea aspectelor privind identitatea și alegerile personale. Astfel, anumite comentarii, întrebări sau aspecte mai complexe, semnalate de elevi în contextul discuției, pot fi notate și se va reveni la ele în activitățile de reflecție din cadrul următoarelor lecții.

4. Profesorul generalizează că identitatea persoanei se formează sub influența alegerilor realizate pe parcursul vieții de către însăși persoana sau de către alte persoane.

Profesorul prezintă graficul (Fișa 1, de dimensiune mare, pe o coală de hârtie) și pe una dintre cele două părți, pregătite din timp (sau desenează axa pe tablă și notează direct pe ea), care reflectă deciziile ce au influențat identitatea sa: în partea de sus – alegerile personale, iar în partea de jos – alegerile altor persoane. (3 min.)

5. Profesorul le repartizează elevilor copiile Fișei 1 și propune sarcina:

- ▷ Individual, timp de șapte minute, scrieți alegerile care au influențat identitatea voastră, urmând modelul prezentat.
- ▷ Străduiți-vă ca în graficul personal să prezentați cel puțin 10 decizii, luate atât de voi, cât și de alte persoane (părinți, profesori, prieteni etc.).
- ▷ Decideți singuri ce informație trebuie plasată pe grafic. (10 min.)

6. Profesorul roagă doi-trei elevi să prezinte graficul lor. (4 min.)

7. Profesorul ghidează discuția cu ajutorul întrebărilor:

- ▷ Cât de ușoară a fost identificarea alegerilor? Care din alegeri au fost mai ușor de identificat: cele realizate de alții sau cele realizate de voi?
- ▷ Care din alegeri prevalează în graficul personal: cele luate de alții sau alegerile proprii?
- ▷ Dacă aș avea posibilitatea de a modifica ceva în trecut, pe care dintre alegeri le-aș modifica? De ce?
- ▷ Ce fel de alegeri influențează mai mult identitatea voastră: cele realizate de alte persoane sau cele care vă aparțin?
- ▷ Care dintre alegerile identificate de voi au avut o influență mai mare asupra identității voastre?

- ▷ Cum se modifică numărul de alegeri odată cu creșterea voastră?
- ▷ Cum se modifică importanța alegerilor odată cu creșterea voastră?
- ▷ Care este puterea de influență a diferitor alegeri, pe care le facem în viață? De exemplu: alegerea modului de alimentație; alegerea instituției de învățământ; alegerea partenerului (soț/soție); alegerea celor care să vă reprezinte în conducerea țării; alegerea cursului opțional/ocupației în timpul liber? (11 min.)

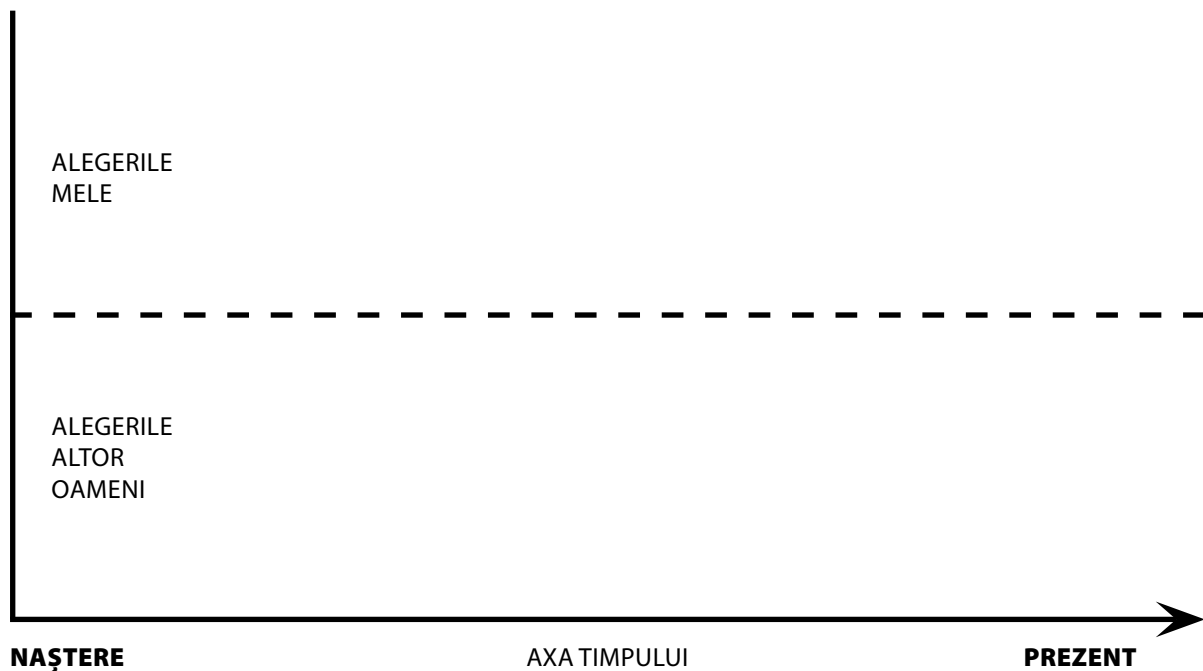


### EXTINDERE:

Profesorul le propune elevilor să discute cu o persoană apropiată despre deciziile luate în trecut: cum au influențat ele viața persoanei respective? De ce au fost luate anumite decizii? (1 min.)

### FIȘA 1.

— „AXA TIMPULUI ȘI A DECIZIILOR CARE AU FORMAT IDENTITATEA”



### LECȚIA 3. VALORILE CARE STAU LA BAZA DECIZIILOR



#### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>• Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>• Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ia în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>• Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>• Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>• Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>



#### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să aplice etapele procesului de luare a deciziilor;
- O2 – să argumenteze necesitatea analizei mai multor aspecte care ar putea influența decizia;
- O3 – să identifice valorile care determină decizii și comportamente;
- O4 – să identifice avantajele și dezavantajele diferitor modalități de luare a deciziilor.

#### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grupuri mici, în plen.
- Metode și procedee didactice: analiza studiului de caz, discuția reflexivă.



**Resurse necesare:** Fișa 1. Valorile și comportamentul, Fișa 2. Etapele procesului decizional. Fișa 3. Studii de caz cu ghid pentru analiză.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, sunt create situații pentru o mai bună înțelegere a diversității modalităților de luare a deciziilor. Elevii vor analiza atât experiența personală, cât și un studiu de caz.

Majoritatea sarcinilor presupun activitate în echipe. Mesele trebuie să fie aranjate în așa fel încât comunicarea să fie eficientă.

Analizând valorile care stau la baza deciziilor, profesorul trebuie să menționeze că lista propusă în Fișa 1 nu este una exhaustivă și elevii pot identifica și alte valori. La fel, profesorul trebuie să accentueze că importanța anumitor valori poate să difere în funcție de context și este important să se identifice care dintre valori este mai importantă în situația concretă.

În cadrul lecției, se propune un model de luare a deciziilor, dar acest model nu este unic și profesorul nu trebuie să impună elevii să reproducă în mod formal etapele prezentate, elevii singuri vor lua decizia dacă acest model va fi utilizat de ei în continuare. Profesorul le poate propune elevilor să caute și alte modele de luare a deciziei.

Profesorul poate alege opțiunea potrivită pentru fiecare clasă, din cele două variante de realizare a procesului educațional, și două studii de caz, prezentate în continuare.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### Varianta 1

1. Profesorul le propune elevilor să reflecteze individual, timp de un minut, asupra modului în care au luat decizia de a continua studiile la liceu, din diferite aspecte (întrebările de mai jos sunt afișate pe tablă).
  - ▷ Cine a propus ideea de a continua studiile la liceu?
  - ▷ Ați analizat diferite licee?
  - ▷ Ați luat în considerare rezultatele absolvirii gimnaziului?
  - ▷ V-ați gândit la vreun colegiu sau la vreo școală profesională?
  - ▷ Ați analizat avantajele și dezavantajele studiilor în liceu?
2. Elevii sunt repartizați în echipe de câte trei-patru persoane și povestesc, în baza acestor întrebări, despre felul în care au luat decizia. (3 min.)
3. După expirarea timpului, profesorul adresează întrebări pentru a analiza diferite modalități de luare a deciziilor:
  - ▷ Fiecare dintre voi a ținut cont de toate aspectele descrise pe tablă?
  - ▷ Ați auzit în timpul discuțiilor și despre alte aspecte? Ce fel de aspecte?
  - ▷ Ce aspecte ne ajută în luarea deciziilor?
  - ▷ Ce ne face să ne simțim satisfăcuți de deciziile luate?

Pornind de la răspunsurile elevilor, profesorul evidențiază faptul că deciziile sunt luate în conformitate cu una sau mai multe valori importante pentru fiecare dintre noi. Chiar dacă uneori pare că luăm deciziile foarte rapid, valorile sunt cele care ne ghidează. (7 min.)

4. Profesorul repartizează Fișa 1. „Lista de valori” sau afișează lista de valori pe tablă/slide și le propune elevilor ca timp de două minute să identifice valorile care au stat la baza deciziei de a continua studiile la liceu. După ce elevii au lucrat individual, profesorul le propune să prezinte valorile identificate în echipe. (7 min.)
5. Profesorul repartizează Fișa 2 (Etapetele procesului decizional) și explică esența etapelor în baza unui exemplu concret (din experiența personală) sau utilizează altă situație autentică pentru elevi, apoi îi roagă să analizeze un caz, în baza fișei. Cazul poate fi unul din cele două cazuri prezentate în Fișa 3 sau un alt caz, identificat de profesor. Elevii au sarcina de a citi/asculta cazul și de a lua o decizie, urmând etapele procesului decizional. Se lucrează în grupuri formate din câte trei-patru elevi. (12 min.)
6. Profesorul facilitează prezentarea deciziilor, oferind întrebările în ordinea propusă în ghid. O echipă prezintă răspunsul la prima întrebare, apoi celelalte echipe completează, dacă e cazul, sau prezintă răspunsurile, dacă acestea sunt complet diferite. Apoi, o altă echipă prezintă răspunsul la a doua întrebare, iar celelalte echipe completează sau prezintă răspunsurile lor, dacă au fost diferite ș.a.m.d.
  - ▷ Care este provocarea/problema cu care se confruntă eroul principal?
  - ▷ Ce opțiuni bune ați identificat, pentru soluționarea problemei (cel puțin două opțiuni)?
  - ▷ Care sunt consecințele pozitive și negative ale fiecărei opțiuni?
  - ▷ Care valori sunt în conflict, în această situație?

Elevii prezintă decizia și argumentele. (8 min.)

7. Profesorul realizează o discuție de reflecție:
  - ▷ Cum vi s-a părut această metodă de luare a deciziilor (ușoară, grea, utilă, inutilă etc.)? De ce?
  - ▷ S-ar putea aplica metoda, omițând una dintre etape? De ce? Ce s-ar întâmpla în acest caz?
  - ▷ Cum ați lucrat în echipă, opiniile membrilor echipelor au fost la fel sau diferite?
  - ▷ Dacă ați avut opinii diferite, cum ați ales-o pe cea comună?
  - ▷ În ce situații de viață poate fi utilă aplicarea algoritmului dat? (6 min.)



#### **EXTINDERE:**

Încercați să aplicați toate etapele procesului decizional pentru una din provocările actuale pentru voi. De exemplu: alegerea instituției de învățământ după finalizarea studiilor liceale sau alegerea cursului opțional; alegerea programului pentru vacanță; alegerea programului pentru o zi de odihnă etc. (1 min.)

## FIȘA 1.

### ■ LISTĂ DE VALORI

Adevăr

Ambiție

Armonie

Autodisciplină

Bogăție

Carieră

Confort

Corectitudine

Credință

Curaj

Curiozitate

Dragoste

Echitate

Familie

Fericire

Libertate

Loialitate

Natură

Onestitate

Onoare

Sănătate

Statut social

Pace

Prietenie

Profesionalism

Responsabilitate

Putere

Succes

**FIȘA 2.****■ „ETAPELE PROCESULUI DECIZIONAL”**

Etapa 1. Formulează provocarea cu care te confrunți/alegerea care trebuie să fie realizată.

Etapa 2. Colectează informația despre opțiunile posibile și identifică cel puțin două opțiuni bune.

Etapa 3. Analizează opțiunile identificate. Identifică avantajele și consecințele pozitive și dezavantajele și consecințele negative.

<b>Opțiunea 1</b>		<b>Opțiunea 2</b>	
Avantaje și consecințe pozitive	Dezavantaje și consecințe negative	Avantaje și consecințe pozitive	Dezavantaje și consecințe negative

Etapa 4. Stabilește valorile influențate de fiecare opțiune și care dintre acestea este cea mai importantă pentru viața ta. Valori posibile: sănătatea, familia, prietenii, reputația, studiile, cariera, bunăstarea, dragostea, adevărul, curiozitatea, corectitudinea, onoarea, puterea, responsabilitatea etc.

Etapa 5. Alege opțiunea care reflectă cel mai bine valoarea ta principală și gândește-te cum poți îmbunătăți această opțiune prin reducerea consecințelor negative.

Etapa 6. Planifică acțiuni pentru îndeplinirea deciziei luate și realizează planul.

**FIȘA 3.****■ CAZURI PENTRU ANALIZĂ****Studiul de caz „Vacanța cu provocări”**

Este o vară cu nenumărate oportunități. În familia lui Gheorghe este așteptat un eveniment important: bunei vor sărbători nunta de aur. La acest eveniment se va aduna toată familia, inclusiv unchiul Andrei, care este plecat de mult în Italia. Gheorghe speră foarte mult că unchiul Andrei ar putea să-i găsească un loc de muncă peste hotare. Între timp, Gheorghe a primit o invitație de la prietenul său Mihai de a petrece câteva zile interesante în cerul lor de prieteni, la o bază de odihnă, al cărei proprietar este tatăl lui Mihai. Ambele evenimente coincid. Părinții i-au zis lui Gheorghe că este deja matur și că decizia îi aparține.

**Ghidul pentru analiza cazului:**

1. Care este provocarea/problema, în acest caz?
2. Ce opțiuni bune există pentru soluționarea problemei (cel puțin două opțiuni)?
3. Care sunt consecințele pozitive și negative ale fiecărei opțiuni?
4. Care valori sunt în conflict, în această situație?
5. Formulați decizia și argumentați de ce considerați că persoana respectivă ar putea lua această decizie.

**Studiul de caz „Oferta de lucru”**

Petru lucrează la un atelier de reparație a automobilelor. Într-o seară, maestrul i-a propus un onorariu atractiv, pentru a face un lucru urgent: a dezambla un automobil pe piese. Automobilul se află într-un garaj din satul vecin, iar lucrul trebuie făcut până dimineața. Petru și-a amintit că în urmă cu vreo câteva zile a auzit că în raionul lor au fost depistate două furturi de automobile.

### Ghidul pentru analiza cazului:

1. Care este provocarea/problema, în acest caz?
2. Ce opțiuni bune există pentru soluționarea problemei (cel puțin două opțiuni)?
3. Care sunt consecințele pozitive și negative ale fiecărei opțiuni?
4. Care valori sunt în conflict, în această situație?
5. Formulați decizia și argumentați de ce considerați că persoana respectivă ar putea lua această decizie.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### Varianta 2

1. Profesorul formează grupuri de câte patru-șase persoane și le propune elevilor să identifice situațiile din experiența lor sau a altor persoane care ilustrează diferite modalități de luare a deciziilor (lista modalităților se afișează pe tablă/slide):
  - ▷ decizia luată spontan;
  - ▷ decizia luată după tragerea la sorți;
  - ▷ decizia luată din obișnuință;
  - ▷ decizia în care dorința inițială a fost modificată benevol, sub influența anumitor factori, cu toate că persoana a avut puterea de a realiza dorința inițială;
  - ▷ decizia în care persoana și-a modificat dorința inițială, deoarece nu a avut puterea de a rezista influenței altor factori. (3 min.)
2. Profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a prezenta situațiile. Fiecare grup prezintă, pe rând, doar un singur tip de situații. Ceilalți elevi pot să vină cu completări. Profesorul ghidează discuția și formulează întrebări:
  - ▷ Ce modalități de luare a deciziilor, din cele prezentate, aplicați voi?
  - ▷ Care este modalitatea pe care o aplicați mai des? De ce?
  - ▷ Credeți că una dintre aceste modalități de luare a deciziilor este mai bună decât altele? De ce?
  - ▷ Cunoașteți și alte modalități de luare a deciziilor?
  - ▷ Există oare o legătură între modalitatea de luare a deciziilor și situație? Ce fel de legătură?
  - ▷ Ce ne face să ne simțim satisfăcuți de deciziile luate?

Profesorul generalizează că orice decizie ne satisface atunci când ea este luată în conformitate cu una sau mai multe valori importante pentru fiecare dintre noi. (10 min.)
3. Profesorul repartizează lista de valori grupurilor (Fișa 1) și le propune elevilor să identifice valorile care au stat la baza deciziilor în situațiile identificate de ei la etapa precedentă. Elevii prezintă valorile identificate din listă și argumentează răspunsurile lor. (6 min.)
4. Profesorul repartizează grupurilor Fișa 2 (Etapetele procesului decizional) și explică esența etapelor în baza unui exemplu concret (din experiența personală) sau utilizează altă situație autentică pentru elevi, apoi roagă elevii să analizeze un caz, în baza fișei. Cazul poate fi unul din cele două cazuri prezentate în Fișa 3 sau un alt caz, identificat de profesor. Elevii au sarcina de a citi/asculta cazul și de a lua o decizie, urmând etapele procesului decizional. Se lucrează în grupuri de câte trei-patru elevi. (12 min.)

5. Profesorul facilitează prezentarea deciziilor, oferind întrebările în ordinea propusă în ghid. O echipă prezintă răspunsul la prima întrebare, apoi celelalte echipe completează, dacă e cazul, sau prezintă răspunsurile, dacă acestea sunt complet diferite. Apoi, o altă echipă prezintă răspunsul la a doua întrebare, iar celelalte echipe completează sau prezintă răspunsurile lor, dacă au fost diferite ș.a.m.d.
- ▷ Care este provocarea/problema cu care se confruntă eroul principal?
  - ▷ Ce opțiuni bune ați identificat, pentru soluționarea problemei (cel puțin două opțiuni)?
  - ▷ Care sunt consecințele pozitive și negative ale fiecărei opțiuni?
  - ▷ Care valori sunt în conflict, în această situație? Prezentați decizia și argumentele. (8 min.)
6. Profesorul ghidează o discuție de reflecție:
- ▷ Cum vi s-a părut această metodă de luare a deciziilor (ușoară, grea, utilă, inutilă etc.)? De ce?
  - ▷ S-ar putea aplica metoda, omițând una dintre etape? De ce? Ce s-ar întâmpla în acest caz?
  - ▷ Cum ați lucrat în echipă, opiniile membrilor echipelor au fost la fel sau diferite?
  - ▷ Dacă ați avut opinii diferite, cum ați ales-o pe cea comună?
- În ce situații de viață poate fi utilă aplicarea algoritmului dat? (5 min.)



#### **EXTINDERE:**

Încercați să aplicați toate etapele procesului decizional pentru una din provocările actuale pentru voi. De exemplu: alegerea instituției de învățământ după finalizarea studiilor liceale sau alegerea cursului opțional; alegerea programului pentru vacanță; alegerea programului pentru o zi de odihnă etc. (1 min.)

## LECȚIA 4. EXPERIENȚA ÎNTÂLNIRILOR INTERCULTURALE



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice modul în care identitatea este influențată de cultură;
- O2 – să analizeze propriul comportament într-un context intercultural;
- O3 – să exprime opinia personală privind diversitatea culturală.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Metode și procedee didactice: completarea chestionarului, discuția reflexivă.

**Materiale necesare:** Fișa „Experiența întâlnirilor interculturale”.

**Surse:** T-kit 4 – Intercultural Learning: <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-4-intercultural-learning> [disponibil doar în engleză], Autobiografia întâlnirilor interculturale: <https://www.coe.int/en/web/autobiography-intercultural-encounters/autobiography-of-intercultural-encounters> [disponibilă în limbile engleză, franceză, rusă, spaniolă, italiană, poloneză].



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, elevii vor avea posibilitatea să reflecteze asupra unor întâlniri interculturale. O serie de întrebări îi vor ghida să analizeze detaliat o situație în care s-au întâlnit cu cineva care este (sau a fost) perceput ca fiind foarte diferit de ei. Profesorul poate să le dea niște exemple de situații sau să le arate fotografii (pot fi folosite fotografiile disponibile pe site-ul Autobiografia întâlnirilor interculturale, la secțiunea Fișe cu imagini – [www.coe.int/autobiography](http://www.coe.int/autobiography)). Identitatea noastră este în mare măsură influențată de cultura căreia îi aparținem. Cultura se reflectă în modul în care ne îmbrăcăm, în felul în care vorbim, relaționăm cu ceilalți. Atunci când cunoaștem persoane aparținând unor culturi diferite, avem oportunitatea nu doar de a învăța despre ei și despre cultura lor, ci și de a învăța despre noi înșine. Acest exercițiu îi ajută pe elevi să reflecteze asupra ambelor aspecte. Există posibilitatea ca în cadrul acestui exercițiu elevii să exprime anumite stereotipuri față de unele culturi. Este important ca atunci când se întâmplă acest lucru profesorul să le explice elevilor că nu este corect să generalizăm pornind de la o anumită situație și să considerăm că toți membrii unei culturi se comportă în același fel.



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul începe lecția formulând câteva afirmații, pe care elevii le acceptă sau nu prin ridicarea sau neridicarea mâinii:
  - ▷ ridicați mâna cei care ați avut experiența de a interacționa cu o persoană de altă etnie;
  - ▷ ridicați mâna cei care ați avut experiența de a interacționa cu o persoană din altă țară;
  - ▷ ridicați mâna cei care ați avut experiența de a interacționa cu o persoană de altă confesiune.

Profesorul generalizează că această lecție va fi dedicată întâlnirilor interculturale, adică întâlnirilor între persoane care se percep a fi diferite din punctul de vedere al culturii, religiei, culorii pielii etc. Profesorul poate accentua că uneori oamenii sunt vizibil diferiți, alteori diferențele nu sunt vizibile, uneori arată sau sunt îmbrăcați foarte diferit, dar dincolo de aceasta, sunt asemănători cu noi, alteori arată la fel, dar au moduri de a vedea și înțelege lumea foarte diferite. Atunci când cunoaștem persoane diferite, nu întotdeauna suntem conștienți de modul în care percepem aceste persoane sau de modul în care ne percep ele pe noi. Întâlnirile cu persoanele care diferă de noi provoacă, de regulă, diverse emoții: de la curiozitate până la frică. Exercițiul care este propus la această lecție îi va ajuta pe elevi să analizeze în detalii o situație de întâlnire interculturală. (3 min.)
2. Elevii sunt rugați să se gândească la o situație în care au cunoscut pe cineva care a fost perceput ca fiind foarte diferit și să analizeze situația, în baza unor întrebări ajutătoare. Sarcina este individuală. Fiecare elev primește o fișă cu întrebări – sau acestea sunt scrise/proiectate pe tablă –, la care va răspunde în scris. (12 min.)



3. După finalizarea descrierii, profesorul le propune elevilor să formeze grupuri din câte trei-patru persoane. În grupuri, fiecare elev descrie situația de întâlnire interculturală cu ajutorul fișei completate. (10 min.)
4. După ce elevii își împărtășesc experiența întâlnirilor interculturale, profesorul ghidează elevii într-o discuție de reflecție, pornind de la următoarele întrebări:
  - ▷ Cum v-ați simțit în cadrul acestui exercițiu?
  - ▷ A fost greu să vă amintiți și să descrieți o situație de întâlnire interculturală?
  - ▷ La ce întrebări ați răspuns cu ușurință și care întrebări au fost mai dificile? De ce?
  - ▷ V-au ajutat întrebările să vă gândiți la experiența întâlnirii din altă perspectivă? Dacă da, cum s-a modificat această percepție?
  - ▷ V-a surprins ceva în experiențele descrise de colegi?
  - ▷ Credeți că întâlnirile interculturale pot provoca, la diferite persoane, emoții diferite? (De exemplu, unele persoane au un grad de curiozitate sporit pentru a interacționa cu persoana dată, iar pentru altă persoană, aceasta provoacă frică și dorința de a menține o distanță cât mai mare față de ea.)
  - ▷ Vi s-a modificat percepția față de un anumit grup cultural datorită acestei întâlniri sau după întâlnire? Dacă da, cum?
  - ▷ În ce măsură întâlnirile interculturale pot să ne ajute la o înțelegere mai bună a propriei identități?
  - ▷ Dacă ați avea posibilitatea de a acumula noi experiențe de întâlniri interculturale, cu reprezentanții căror grupuri ați dori să o faceți?
  - ▷ Ce putem face pentru a cunoaște și înțelege mai bine oamenii care aparțin unor culturi diferite?
  - ▷ Cum ar trebui să ne comportăm într-o situație interculturală, pentru a comunica bine și pentru a învăța cât mai multe lucruri; cu alte cuvinte, ce competențe ne sunt necesare, pentru a fi eficienți în relațiile interculturale? (20 min.)

**FIȘA 1.****■ EXPERIENȚA ÎNTÂLNIRILOR INTERCULTURALE**

Întâlnirea mea cu \_\_\_\_\_

1. Unde ai întâlnit această persoană și ce s-a întâmplat când v-ați întâlnit?  
\_\_\_\_\_
2. Ce îți amintești despre persoana pe care ai cunoscut-o, cum arăta și cum era îmbrăcată?  
\_\_\_\_\_
3. Prin ce se aseamăna persoana respectivă cu tine?  
\_\_\_\_\_
4. Prin ce se deosebea persoana respectivă de tine?  
\_\_\_\_\_
5. A fost ușor, pentru tine și cealaltă persoană, să vă înțelegeți? Cum ați comunicat?  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
6. Cum te-ai simțit atunci când ai cunoscut această persoană?  
\_\_\_\_\_
7. Cum crezi că s-a simțit această persoană, când te-a cunoscut?  
\_\_\_\_\_
8. Crezi că tu și această persoană puteți învăța ceva unul de la altul?  
\_\_\_\_\_
9. Ce crezi că ai învățat sau ai descoperit în această întâlnire?  
\_\_\_\_\_
10. Dacă te-ai întâlni din nou cu această persoană, ce ai vrea să o întrebi sau ce ai vrea să-i spui despre tine?  
\_\_\_\_\_
11. Mai sunt și alte aspecte, pe care ai vrea să le menționezi cu privire la această întâlnire?  
\_\_\_\_\_

**Varianta alternativă: activitatea „Prezentarea etniilor din Republica Moldova”****OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze importanța diversității culturale;
- O2 – să identifice stereotipuri și prejudecăți legate de apartenența la altă cultură;
- O3 – să-și dezvolte deprinderea de a face alegeri, utilizând valori;

O4 – să probeze înțelegerea relației existente între calificare, aptitudini personale și diferite domenii ale muncii.



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul repartizează elevii în grupuri a câte patru-șase elevi.
2. Profesorul distribuie fișa cu sarcina sau o prezintă pe slide. Elevii trebuie să elaboreze un concept al unei prezentări video, cu durata de 10 minute, despre etniile care locuiesc în Republica Moldova. Conceptul va reflecta trei aspecte importante:
  - ▷ etniile care trebuie prezentate;
  - ▷ timpul oferit pentru prezentarea fiecărei etnii;
  - ▷ informații importante despre fiecare etnie (aspectele posibile pentru descrierea unei etnii: limbă, obiceiuri, dansuri populare, cântece, povești, costum național, locuința, bucătăria națională, stereotipurile despre etnia dată, personalități marcante etc.).

Conceptul poate fi prezentat în formă de tabel:

Etnie	Timpul	Informații
-------	--------	------------

În timpul realizării sarcinii, elevii pot utiliza informații din datele statistice prezentate de către profesor. (15 min.)

3. Fiecare echipă prezintă rezultatul și argumentează deciziile privind etniile selectate, timpul oferit pentru fiecare etnie și informația selectată pentru fiecare etnie. (8 min.: câte: 2 min. pentru fiecare echipă)
4. Profesorul facilitează o discuție reflexivă cu ajutorul următoarelor întrebări:
  - ▷ Cât de ușor au fost luate deciziile în cadrul grupului? Ați avut opinii diferite? Dacă da, cum ați ajuns la un consens?
  - ▷ După ce criterii v-ați selectat etniile?
  - ▷ După ce criterii ați repartizat timpul?
  - ▷ Au existat cazuri în care nu ați avut suficiente informații?
  - ▷ Există oare o corelație între numărul de reprezentanți și volumul de informație despre această etnie?
  - ▷ Ați simțit în unele momente influența unor prejudecăți și stereotipuri privind etniile? Dacă da, ce fel de stereotipuri au influențat gândirea voastră? Ce ați făcut/ce era posibil de făcut, pentru a depăși aceste stereotipuri?
  - ▷ Cât de puternică este apartenența voastră la un anumit grup etnic? Dați note acestuia de la „1” (nesemnificativă) până la „5” (foarte puternică).
  - ▷ Imaginați-vă că această sarcină este realizată de elevi din altă localitate a Republicii Moldova. Credeți că rezultatul va fi diferit? Argumentați.
  - ▷ Dacă ați realiza această sarcină încă o dată, ați modifica ceva în deciziile privind conținutul și structura prezentării despre etniile din Republica Moldova? (12 min.)

**FIȘA 1.****DATELE STATISTICE PRIVIND COMPONENTA ETNICĂ A REPUBLICII MOLDOVA****Sursa:** [www.statistica.md](http://www.statistica.md).

La recensământul din 2014, înregistrarea datelor despre etnie s-a efectuat la dorința și libera declarație a persoanei. Astfel, informația privind etnia este disponibilă pentru 2.754.700 de persoane (98,2% din totalul populației supuse recensământului). S-au declarat:

- moldoveni – 75,1%;
- români – 7,0%;
- ucraineni – 6,6%;
- găgăuzi – 4,6%;
- ruși – 4,1%;
- bulgari – 1,9%;
- romi – 0,3%;
- alte etnii constituie 0,5% din populație.

Grupurile etnice pentru care s-a înregistrat un număr de persoane de peste 1000 sunt:

- belorușii – 2,8 mii;
- evreii – 1,6 mii;
- polonezii – 1,4 mii;
- armenii – 1,0 mii;

Din punct de vedere teritorial, distribuția populației după etnie arată că moldovenii sunt majoritari în cele mai multe raioane/municipii ale țării, iar în 16 din acestea, ponderea moldovenilor este de peste 85%. Excepție constituie raionul Taraclia, unde predomină etnicii bulgari (66,1%) și UTA Găgăuzia, cu 83,8% găgăuzi. Ucrainenii și rușii sunt concentrați în municipiile Chișinău și Bălți; astfel, ponderea etnicilor ruși fiind de 37,7% și 13,6%, iar a ucrainenilor, de 14,9% în municipiul Chișinău și, respectiv, 9,6% în municipiul Bălți.

**LECȚIA 5. LECȚIA DE REFLECȚIE****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate aduna informații în mod eficace, folosind o varietate de tehnici și surse.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a descriptorilor de competență.

**STRATEGII DIDACTICE:**

► Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, frontal.

► Metode și procedee didactice: jocul didactic, discuția dirijată.

**Materiale necesare:** fișe cu întrebări pentru exercițiul introductiv, lista cu descriptorii de competență, fișa de reflecție în pereche.



### CASETA CU INFORMAȚII:

Lecția de reflecție este un proces bazat pe analiza activităților realizate pe tot parcursul unității de învățare. Este important ca profesorul să acorde timp suficient elevilor, pentru a reflecta și a împărtăși concluziile cu colegii. Reflecțiile realizate pe parcursul lecției au mai multe scopuri complementare:

- ▶ Ajută elevii să consolideze și să clarifice anumite noțiuni, facilitând conexiunea între lecții și o privire generală asupra tematicii/problematicii unității de învățare. Multe din cele învățate se consolidează prin exercițiile de reflecție. Profesorul trebuie să manifeste flexibilitate față de părerile și atitudinile exprimate, oferind elevilor posibilități pentru reflecție.
- ▶ Ajută elevii să conștientizeze competențele dobândite pe parcursul activităților, dincolo de acumularea de cunoștințe și incluzând aspecte legate de valori, atitudini, abilități și înțelegerea critică.
- ▶ Stimulează în mod direct dezvoltarea mai multor competențe, în special a abilităților de învățare autonomă (mai puțin vizate prin activitățile de învățare din cadrul celorlalte lecții), a abilităților de observare și ascultare, precum și a cunoștințelor și a înțelegerii critice a propriei persoane.
- ▶ Susține dezvoltarea unei atmosfere pozitive, de sprijin reciproc în cadrul clasei.
- ▶ Furnizează informații esențiale pentru procesul de evaluare a elevilor.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Activitate de introducere: „Spune doar adevărul” (5 min.)

Profesorul roagă elevii să lucreze în grupuri de câte patru-cinci persoane. Fiecare grup primește un set de 10 fișe, fiecare fișă conținând una dintre întrebările de mai jos. Elevii au sarcina de a extrage câte o fișă la întâmplare și de a răspunde cât mai rapid la întrebare. După ce fiecare elev din grup a răspuns la o întrebare, elevii extrag câte o nouă fișă și mai răspund la o întrebare:

- ▷ Ce poți face cel mai bine?
- ▷ Ce programe TV și radio îți plac?
- ▷ Dacă ai câștiga 1000 de euro, cum i-ai cheltui?
- ▷ Ce te face să zâmbești?
- ▷ Care a fost cel mai fericit moment din viața ta?
- ▷ Ai dori să fii altcineva? Cine?
- ▷ Ce te-a bucurat astăzi cel mai mult?
- ▷ Cu ce te vei ocupa în următorii 10 ani?
- ▷ Ce te frustrază cel mai mult?
- ▷ Ce te-a indispus pe parcursul ultimei săptămâni?

## 2. Rememorarea procesului și reflecție în perechi (20 min.)

Profesorul informează elevii că la această lecție vor reflecta asupra competențelor pe care și le-au dezvoltat în cadrul primei unități de învățare la această materie. În activitățile de reflecție, elevii vor avea sarcina, la fel ca în exercițiul introductiv, de a spune numai adevărul.

Profesorul adresează întrebări întregii clase, pentru a stimula rememorarea lecțiilor din cadrul unității de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode, tehnici sau activități au fost folosite). Se vor nota pe tablă ideile esențiale.

În continuare, profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptori de competență. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică.

Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție, cu un format ca cel al fișei prezentate mai jos. Se va reaminti că nu se vor pune note în urma acestui exercițiu și că fiecare elev poate manifesta comportamentele respective la lecțiile următoare, fără a fi judecat, dacă până acum nu le-a manifestat. Dacă elevii au dificultăți în identificarea comportamentelor concrete, profesorul prezintă câteva exemple și insistă ca acele comportamente, identificate, să fie cât mai specifice. De exemplu, nu „eu ajut colegii întotdeauna”, ci „eu am ajutat grupul din care am făcut parte prin oferirea de informații despre subiectul...”.

## 3. Discuție generală și concluzii (20 min.)

Elevii prezintă în fața întregii clase unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. În cazul în care un elev menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți elevi au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Profesorul se asigură că fiecare elev prezintă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

În calitate de listă de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi poate servi lista cu toți descriptorii menționați în metodologia pentru anul respectiv de studii. În descrierea fiecărei lecții, sunt menționați, la început, descriptorii de competență direct relevanți pentru activitățile avute în vedere și asupra cărora se va focaliza observarea profesorului. Reflecția elevilor poate include însă toți descriptorii, deoarece anumite competențe pot fi manifestate și în general, în interacțiunile dintre elevi sau între elevi și profesor, indiferent de sarcina de învățare specifică.

## 4. Debrifarea activității (5 min.):

Se va discuta cu întreaga clasă, în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cum și unde puteți aplica cele învățate?
- ▷ Ce ați învățat despre voi personal și despre colegii voștri pe parcursul acestei unități de învățare?
- ▷ În urma celor învățate, ce ați dori să adăugați/modificați în regulile clasei?





# Unitatea de învățare: Guvernare democratică

## LECȚIA 1. REGIMURI POLITICE ȘI FORME DE GUVERNARE



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să identifice caracteristicile specifice ale regimurilor politice democratice și nedemocratice;

O2 – să prezinte argumente privind avantajele și limitele diferitor forme de guvernare și regimuri politice;

O3 – să argumenteze impactul activității unui regim politic nedemocratic asupra drepturilor omului.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Metode și procedee didactice: lectura ghidată, discuția dirijată, simularea.

**Resurse didactice:** fișa cu textul despre Regatul Sikkal sau prezentarea electronică cu secvențele textului, cartonașe sau foi cu descrierea tipurilor de regim nedemocratic, foi de hârtie, carioci, (opțional) fișa cu Declarația Universală a Drepturilor Omului.



### CASETA CU INFORMAȚII:

În cadrul lecției, ca prima lecție din unitatea de învățare privind guvernarea democratică, este importantă precizarea modului în care se va face conexiunea cu aspecte ale realității sociale și politice din societate, respectiv cu modul concret de luare a deciziilor în școală. Astfel, pe de o parte, este important ca activitățile să nu rămână abstracte, teoretice, ci să fie conectate pe cât de mult posibil cu situații concrete din prezent sau din trecut, din școală, din Republica Moldova sau din alte țări. Pe de altă parte, este importantă evitarea situațiilor în care elevii se angajează în discuții sterile și tensionate în contradictoriu, pornind de la propriile opinii referitoare la anumiți politicieni, la partide politice sau la teme actuale de politică. Este important, de asemenea, ca, pe de o parte, să se permită prezentarea liberă, dar respectuoasă, a opiniilor celor care doresc să le exprime, fără a impune acest lucru și evitând etichetarea elevilor în baza opiniilor politice sau a preferințelor pentru anumite partide, orientări politice sau politicieni.

La această lecție, se va discuta despre diferențierea regimurilor politice democratice de cele autoritare. În cadrul activităților, se va menționa în special faptul că regimul politic este caracterizat de modul de luare a deciziilor în stat/comunitate locală/școală și de gradul respectării drepturilor omului.

Profesorul va stimula reflecția critică a elevilor asupra legăturii dintre regimul politic și drepturile omului, susținându-i să înțeleagă importanța valorizării democrației, fără a încerca să-i impună să accepte propriul punct de vedere. Profesorul trebuie să asigure condiții de exprimare fiecărui elev, indiferent de opinia exprimată. Elevii ar trebui să învețe să aștepte și să acorde, în mod reciproc, atenție și răspuns. Profesorul ar trebui să încurajeze elevii să explice alegerile lor, astfel încât ceilalți să le poată înțelege, fără a-i impune să le justifice.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Activitate „Drepturile omului” – actualizare (5 min.)

Profesorul le cere elevilor să-și reamintească ce drepturi ale omului au învățat în clasa a VI-a și în general în ciclul gimnazial. Un elev sau o elevă vor scrie pe tablă drepturile pe care le menționează colegii. În cazul în care este necesar, se poate utiliza Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Profesorul pune câteva întrebări, pentru ca elevii să-și reamintească despre caracterul universal inalienabil, indivizibil și interdependent al drepturilor omului:

- ▷ Ce categorii de oameni ar trebui să aibă aceste drepturi?
- ▷ Dacă unii oameni consideră că anumite drepturi nu sunt importante, putem considera că ei nu le mai au?
- ▷ Ce se întâmplă, dacă eliminăm unele drepturi din listă?

Drepturile vor rămâne scrise pe tablă și se va reveni la ele în faza de reflecție a următoarei activități.

Profesorul explică cele prezentate la începutul casetei de informații, faptul că urmează o serie de lecții privind guvernarea democratică, în care se vor face conexiuni cu realitatea socială și politică din societate, respectiv, cu modul de luare a deciziilor în școală și că, în acest context, este important ca și în clasă să fie respectate anumite drepturi, printre care:

- ▷ dreptul la exprimarea liberă a opiniei;
- ▷ dreptul la viață privată și la a nu comunica public anumite opinii sau preferințe politice;
- ▷ dreptul la o imagine publică pozitivă, la a nu fi etichetat sau judecat în baza unor opinii politice.

## 2. Lectura ghidată a textului „Regatul Sikkal” (20 min.)

Profesorul va citi textul pe secvențe. Pentru eficientizarea înțelegerii, secvențele textului pot fi proiectate una după alta pe ecran sau elevii pot primi textul (câte o fișă la doi elevi).

*Sikkal este o țară situată sus în munți. Timp de secole, aceasta a avut puține contacte cu restul lumii. Deși Sikkal este doar un regat mic, acesta a atras mult atenția asupra sa în ultima vreme. Acest lucru este, în principal, din cauza modului în care este organizată societatea acolo. Pentru început, nimănui nu îi este vreodată foame în Sikkal. Oamenii din Sikkal își produc toată hrana și aceasta este împărțită cu oricine are nevoie. Fiecare familie primește o casă, fără chirie. Dimensiunea casei depinde de numărul de persoane din familie. Combustibilul pentru încălzire și gătit este oferit gratis, la fel ca și serviciul de reparații, regulat. În cazul în care cineva se îmbolnăvește, întotdeauna este în preajmă un medic. Toată lumea beneficiază de control medical gratuit, la fiecare șase luni, iar îngrijitorii fac vizite regulate la persoanele în vârstă, familiile cu copii mici și oricine altcineva care are nevoie de o atenție suplimentară.*

### Întrebări după prima secvență:

- ▷ Ce credeți despre viața din Sikkal?
- ▷ Cât de fericiți sunt oameni în Sikkal?

*În Sikkal, obiectele necesare pentru viață, precum sunt îmbrăcămintea, încălțăminte și obiectele de uz casnic, le sunt disponibile tuturor. Fiecare familie primește o carte cu bonuri pe care le schimbă în fiecare an pe diferite articole de lux, cum ar fi parfumul, mobilierul sau condimentele. Bonurile pot fi schimbate imediat sau economisite de-a lungul unei perioade, pentru ceva special.*

- ▷ Ce credeți acum despre viața din Sikkal? V-ați modificat opinia? De ce?
- ▷ Ați dori ca și în țara noastră să fie condiții similare celor care există în Sikkal?

*Cum au putut oamenii din Sikkal să organizeze toate aceste lucruri? De multă vreme, Sikkal este condus de o familie regală. Conducătorul actual al acestei țări este Regele Sik XIII. El decide cu privire la numărul de lucrători necesari pentru fiecare tip de muncă, așa cum ar fi cultivarea plantelor agricole, construirea de case sau îngrijirea medicală. Oamenii care fac aceste treburi sunt selectați la vârsta de cinci ani și trimiși la școli speciale pentru formare. Viitorii fermieri sunt trimiși la școala agricolă, constructorii de case, la școala tehnică, lucrătorii din domeniul sănătății, la școala de medicină și așa mai departe. Oricine altcineva care are vârsta aptă de muncă este angajat de regele Sik XIII într-unul din palatele sale regale.*

*Lucrul cel mai uimitor despre Sikkal este că nu există noțiunea de „bani”. Nimeni nu trebuie să fie plătit, deoarece toată lumea are deja tot ce îi trebuie!*

- ▷ Ce credeți acum despre viața din Sikkal? V-ați modificat opinia? De ce?
- ▷ Ați dori ca și în țara noastră condițiile să fie similare celor care există în Sikkal?

*V-ați putea întreba dacă cineva din Sikkal s-a plâns vreodată de aceste aranjamente. De fapt, acest lucru se întâmplă foarte rar. Puținii oameni care se plâng sunt îngrijiți în spitale psihiatrice sigure. La urma urmei, nu-i așa că ar trebui să fii nebun, ca să te plângi de viață într-o societate ca aceasta?*

După ultima secvență, profesorul repetă întrebarea:

- ▷ Ce credeți despre viața din Sikkal acum?

Apoi, profesorul grupează elevii în perechi și le solicită să reflecteze asupra calității vieții în Sikkal: pe o foaie, cu două rubrici, elevii notează ceea ce cred ei că sunt avantajele și dezavantajele de a trăi în Sikkal.

Profesorul le solicită perechilor să prezinte pe rând câte o idee, pe care o notează pe tablă. După ce ideile sunt notate, profesorul întreabă:

- ▷ Credeți că Sikkal este condus în mod corect? De ce *da* sau de ce *nu*?
- ▷ Ce drepturi ale omului au locuitorii din Sikkal și ce drepturi le lipsesc?
- ▷ Ce ar trebui schimbat în modul în care este guvernat Sikkal, pentru a fi mai echitabil și pentru ca drepturile cetățenilor să fie respectate?

Din discuții, va rezulta că o formă de organizare a societății în care cineva poate lua în mod arbitrar decizii care afectează cetățenii, fără să-i consulte și fără să le lase posibilitatea să aleagă, este un regim în care nu se respectă drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor.

Profesorul explică faptul că un astfel de regim este nedemocratic. Pot fi mai multe tipuri de regimuri nedemocratice și mai multe tipuri de regimuri democratice. Despre tipurile de regimuri democratice se va discuta la lecția următoare, iar pentru identificarea tipurilor de regim nedemocratic propune următoarea activitate.

### 3. Tipuri de regimuri nedemocratice (20 min.)

Elevii sunt repartizați în cinci grupuri. Fiecare grup primește o fișă, cu o scurtă descriere a unui tip de regim nedemocratic. Elevii au la dispoziție cinci minute, pentru a citi descrierea și a pregăti mimarea (prezentarea prin gesturi, fără cuvinte), într-un minut, a tipului respectiv de regim. În timp ce elevii se pregătesc, profesorul scrie pe tablă cele cinci tipuri de regim politic nedemocratic:

- ▷ monarhia absolută;
- ▷ oligarhia;

- ▷ teocrația;
- ▷ dictatura;
- ▷ anarhia.

Într-o ordine aleatorie, diferită de cea în care sunt scrise pe tablă tipurile de regim nedemocratic, fiecare grup face prezentarea, iar ceilalți elevi trebuie să ghicească ce regim este mimat. Ultimul grup prezintă și el, chiar dacă se știe care este regimul ilustrat. După prezentare și după ce restul elevilor au decis ce tip de regim cred că este ilustrat, un elev din grupul care a făcut prezentarea citește caracteristicile principale ale regimului respectiv.

**Reflecția:**

- ▷ Care tip de regim nedemocratic a fost mai dificil de prezentat fără cuvinte? De ce?
- ▷ Dincolo de diferențe, ce au în comun aceste regimuri?
- ▷ În ce perioade istorice și în ce țări din diferite părți ale lumii au existat sau există astfel de regimuri?

Se explică și ce este un regimul totalitar: un regim în care se urmărește controlul deplin al tuturor aspectelor societății și în care se realizează limitarea extremă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Profesorul le explică elevilor că în unele cazuri regimurile se prezintă ca fiind democratice, dar în realitate ele au anumite caracteristici ce corespund regimurilor nedemocratice. De asemenea, faptul că în anumite regimuri nedemocratice sunt respectate anumite drepturi nu le face pe acestea democratice și nu înseamnă că cetățenii sunt liberi.

La lecția următoare, se vor analiza elementele care fac ca un regim să fie cu adevărat democratic și tipurile de democrație.

**FIȘA 2.**

■ TIPURI DE REGIMURI NEDEMOCRATICE (FIECARE GRUP PRIMEȘTE DESCRIEREA UNUI REGIM.)

**Monarhia absolută.** Puterea este deținută de către un rege sau o regină, ca reprezentanți ai unei familii regale, ce își menține, de obicei, poziția dominantă pe parcursul mai multor generații. Monarhia absolută a fost până în secolul al IX-lea forma predominantă de guvernare a societății. Monarhiile absolute nu trebuie confundate cu monarhiile constituționale, în care monarhul are un rol simbolic, conducerea societății fiind exercitată de reprezentanți aleși în mod democratic. În monarhia absolută, monarhul poate decide orice și este deasupra legii, în timp ce în monarhiile constituționale din țări democratice monarhul are un rol limitat, clar stabilit și se supune legii.

**Oligarhia.** Deciziile sunt luate de membrii unui grup restrâns de persoane, care deține puterea în cadrul societății. Grupul dominant poate fi definit în baza unor criterii diferite. (De exemplu, nobilimea în perioada medievală; bogăția în epoca modernă, nivelul de educație, influența militară sau controlul asupra unor resurse etc. De regulă, oligarhia se bazează pe un spectru mai larg din aceste criterii.) În multe cazuri, apartenența la grupul dominant se transmite din generație în generație.

**Teocrația.** Un grup dominant deține controlul asupra deciziilor societății, justificându-și autoritatea ca fiind reprezentanți sau mesageri ai unei divinități și afirmând că urmăresc transpunerea în cadrul societății a principiilor și normelor stabilite de divinitate și, în general, regăsite în textele religioase fundamentale.

**Dictatura.** Puterea este preluată prin forță de către o persoană sau de către un grup de persoane sau o persoană aleasă sau numită în mod democratic refuză să părească puterea la încheierea mandatului și preia controlul instituțiilor statului, punându-se deasupra legii. De obicei, dictatorii se proclamă salvatori ai națiunii și justifică deținerea puterii prin nevoia de a proteja țara de pericole interne sau externe. Există și dictaturi militare, în care un grup aflat la conducerea armatei preia controlul și elimină instituțiile democratice.

**Anarhia** este situația în care nu există o guvernare a societății prin instituții ce funcționează în baza unor legi, ci diferite grupuri își dispută controlul asupra anumitor zone sau domenii, acționând arbitrar, în raport cu propriile interese. Uneori, există în mod oficial instituții ale statului, dar acestea nu au, în realitate, autoritate și nu controlează situația.

**LECȚIA 2. DECIZIE DEMOCRATICĂ – DEMOCRAȚIE REPREZENTATIVĂ, DIRECTĂ ȘI PARTICIPATIVĂ****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect.</li> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate explica importanța procedurilor democratice pentru alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor (CE).</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice caracteristicile specifice, avantajele și limitele democrației reprezentative și directe;
- O2 – să argumenteze necesitatea implicării cetățenilor în procesul de luare a deciziilor;
- O3 – să elaboreze idei de îmbunătățire a procesului decizional în cadrul școlii.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grupuri, în plen.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată.

**Resurse necesare:** Fișa 1, cu exemple de luare a deciziilor în democrația directă, reprezentativă și participativă, foi A4, carioci.

**CASETA CU INFORMAȚII:**

La această lecție, se pornește de la analiza unor variante de luare a deciziilor în cadrul unei situații autentice, de preferat, preluată de la nivel local. Astfel, li se oferă elevilor posibilitatea de a reflecta asupra avantajelor și limitelor democrației reprezentative, directe și participative.

Lucrând în grupuri, elevii vor analiza avantajele și dezavantajele fiecărui tip de sistem democratic de luare a deciziilor. Dacă elevii vor solicita mai multe exemple din viața reală privind democrația reprezentativă, directă și participativă, sugerăm ca profesorul să le propună elevilor să caute informația în mod independent și să o prezinte la lecția viitoare.

**DEMERSUL DIDACTIC****1. Decizii de interes public (4 min.)**

Profesorul afișează pe tablă, distribuie în format tipărit sau proiectează pe ecran o listă cu decizii aflate pe ordinea de zi a unei autorități publice (de exemplu, Consiliul local). Poate fi ordinea de zi a unei ședințe a Consiliului local, din prezent sau din trecut, o combinație de elemente selectate de profesor din ordinea de zi a unor ședințe ale Consiliului local sau o listă concepută de profesor, cu decizii ipotetice pentru ordinea de zi a unei ședințe a unei autorități publice alese ce are dreptul de a adopta acte normative.

Profesorul explică faptul că în cadrul lecției se vor analiza trei variante de organizare a procesului de luare a deciziei pe principii democratice, pentru a înțelege cum funcționează fiecare, precum și care sunt avantajele și dezavantajele fiecărei variante.

**2. Identificarea avantajelor și dezavantajelor formelor democratice de luare a deciziei (15 min.)**

Clasa este divizată în șase grupuri, elevii au la dispoziție fișele cu descrierea specificului democrației directe, reprezentative și participative. Fiecare grup are o sarcină diferită, dar cu referire la aceeași listă de decizii, prezentată anterior:

- ▷ Avantajele deciziei în democrația reprezentativă
- ▷ Dezavantajele deciziei în democrația reprezentativă
- ▷ Avantajele deciziei în democrația directă
- ▷ Dezavantajele deciziei în democrația directă
- ▷ Avantajele deciziei în democrația participativă
- ▷ Dezavantajele deciziei în democrația participativă.

Fiecare grup analizează procesul prevăzut pentru luarea deciziei în tipul de democrație care îi revine și pregătește concluziile, pe care le scrie pe o coală de hârtie. Pentru facilitarea procesului



de identificare a avantajelor și dezavantajelor, profesorul poate afișa pentru elevi următoarele aspecte ale evaluării:

- ▷ complexitatea, durata și costurile fiecărui proces;
- ▷ șansele de a se ajunge la decizii care să fie echitabile și să rezolve în mod eficient problemele din listă;
- ▷ riscurile de corupție sau de influențare a deciziei de către grupuri de interese nelegitime;
- ▷ satisfacția cetățenilor cu privire la decizia luată.

### 3. Compararea formelor democratice de luare a deciziei (25 min.)

Fiecare grup prezintă în două-trei minute concluziile la care a ajuns și răspunde la întrebările și comentariile colegilor.

În urma comparării celor trei modalități de luare a deciziei, va rezulta, cel mai probabil, că democrația participativă, deși este complexă și presupune costuri, este varianta care are cele mai mari șanse să conducă la decizii echitabile, eficiente, cu riscuri mai mici de corupție și influențe nelegitime și cu șanse mai mari de a fi susținută de cetățeni.

Este posibil ca elevii să supraevalueze avantajele democrației directe și să nu conștientizeze și riscurile de luare a unor decizii inadecvate. În acest caz, va fi necesară o discuție suplimentară la această temă, ce poate porni de la următoarele exemple:

- ▷ La referendumul privind adoptarea unei Constituții a Uniunii Europene din 2005, aproape 55% din cei care s-au prezentat la vot au respins proiectul de Constituție, însă din motive diferite, unele chiar contradictorii, în urma unor campanii bazate pe dezinformare.
- ▷ În 2016, la referendumul privind ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană, majoritatea a votat favorabil părăsirii Uniunii Europene, deși ulterior s-a demonstrat că o parte a mesajelor comunicate în cadrul campaniei erau false.
- ▷ În Elveția, numeroase decizii sunt luate în baza democrației directe, prin referendum la nivel local sau național. Există însă cazuri în care deciziile nu sunt cele mai potrivite. De exemplu, Curtea Supremă a invalidat un referendum din 2016, pe motiv că cetățenii care au votat nu au fost corect informați, iar în 2018 o actriță cu cetățenie olandeză, care locuiește în Elveția de la vârsta de opt ani și are doi copii, care au cetățenia elvețiană, și-a văzut cererea de obținere a cetățeniei elvețiene refuzată prin referendum local, din cauză că unii dintre locuitori nu au fost de acord cu faptul că este vegană și că a susținut o campanie împotriva utilizării tălăngilor la vaci.

În discuția de reflecție, pot fi utilizate următoarele întrebări:

- ▷ Care sunt principalele limite ale proceselor de luare a deciziei discutate?
- ▷ Ce este cel mai important să avem în vedere, atunci când stabilim cum să fie luate deciziile? Din ce motive?
- ▷ Implicarea mai multor persoane contribuie la luarea unei decizii mai calitative sau nu? De ce?
- ▷ Cum sunt luate deciziile în școala noastră?
- ▷ Este necesară mai multă implicare în procesul de luare a deciziilor din partea elevilor, părinților? De ce?
- ▷ Cum poate fi utilizată experiența acumulată astăzi pentru a îmbunătăți procesul decizional în școala noastră?

### 4. La finalul lecției, profesorul le propune elevilor să afle opinia părinților sau a altor persoane apropiate despre modul de luare a deciziilor. (1 min.)

## FIȘA 1

**Democrația reprezentativă** este un regim politic democratic în care **cetățenii deleagă puterea de a lua decizii unor reprezentanți** pe care îi aleg chiar din rândurile lor, pentru a se ocupa de treburile publice. Alegerile legitimează dreptul reprezentanților de a decide în locul și în numele poporului, fără a-l mai consulta, pentru o perioadă limitată, după care trebuie organizate noi alegeri.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- alegerea reprezentanților în structura de luare a deciziilor (de exemplu, în Consiliul local, în Parlament);
- întrunirea reprezentanților, desemnarea responsabilităților și a funcțiilor de conducere;
- propunerea temelor pe ordinea de zi;
- discutarea temelor și luarea deciziilor prin vot.

**Democrația directă** este un regim politic democratic în care populația exercită puterea în mod direct. Democrația directă mai este numită, uneori, și *democrație pură*. De regulă, **toți cetățenii votează direct, pentru a lua decizii în vederea soluționării problemelor de interes public** la nivel local, regional sau național. Dezvoltarea sistemelor informaționale, în special a internetului, deschide noi perspective pentru aplicarea democrației directe: cetățenii pot exprima opinii și lua decizii prin internet.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- consultarea cetățenilor pentru identificarea temelor/subiectelor de interes major;
- organizarea votului pentru fiecare temă identificată;
- anunțarea deciziilor stabilite în urma votului.

**Democrația participativă** este o formă a democrației care integrează democrația directă și democrația reprezentativă: **cetățenii se asociază în grupuri de inițiativă și organizații obștești, participă în consultări publice, semnalează despre probleme și propun soluții, pe care apoi le discută reprezentanții aleși, care iau deciziile**. Pot exista și situații în care anumite decizii sunt lăsate în seama cetățenilor. Această variantă a democrației a apărut în secolul al XX-lea, ca urmare a criticii democrației reprezentative, care a contribuit la crearea unei elite politice distanțate de cetățenii de rând.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- organizarea de alegeri pentru desemnarea reprezentanților;
- întrunirea reprezentanților, desemnarea responsabilităților și a funcțiilor de conducere;
- propunerea temelor pe ordinea de zi: pot fi propuse atât de către persoane alese, cât și de cetățeni/grupuri de inițiativă;
- consultarea cetățenilor;
- discutarea temelor, inclusiv a celor propuse de cetățeni, a punctelor de vedere exprimate de cetățeni și luarea deciziilor prin vot;
- comunicarea deciziilor luate și, eventual, colaborarea cu cetățenii în aplicarea lor.

**LECȚIA 3. ALEGERI DEMOCRATICE****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect</li> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate explica importanța procedurilor democratice pentru alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice caracteristicile specifice unor modele electorale;
- O2 – să identifice avantajele și limitele diferitor modele electorale;
- O3 – să formuleze argumente în susținerea păstrării sau modificării procedurii de alegeri în Consiliul elevilor.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grupuri, în plen.
- Metode și procedee didactice: Gândește-perechi-prezintă, mozaic, discuția ghidată.

**Resurse necesare:** fișe cu descrierea modelelor de alegeri, conform regulilor tehnicii mozaic, foi A4 pentru fiecare elev, carioci (pentru elaborarea schemei).

**CASETA CU INFORMAȚII:**

În cadrul acestei lecții, elevii studiază șase modele de alegeri, care sunt aplicate în realitate pentru alegeri locale și naționale. Cu scopul de a crea un mediu de învățare relevant pentru experiența și nevoile elevilor, modelele sunt prezentate din perspectiva constituirii unui Consiliul al elevilor. Aplicând tehnica mozaic, elevii vor identifica avantajele și limitele fiecărui model. Pentru o înțelegere mai bună a modelelor, pot fi prezentate (de către profesor sau de către elevi) exemple din practica diferitor țări. Profesorul trebuie să fie pregătit să ofere unele informații suplimentare despre activitatea Comisiei electorale și importanța legislației electorale. Procedurile electorale vor fi analizate mai în profunzime la lecția viitoare.

**DEMERSUL DIDACTIC****1. Experiența electorală (5 min.)**

Profesorul le propune elevilor să-și amintească despre procesul de constituire a Consiliului elevilor în școală și colectează ideile elevilor. Sugerăm aplicarea tehnicii Gândește-perechi-prezintă: elevii se gândesc individual la răspuns, apoi discută în perechi, apoi perechile se unesc și discută împreună.

În cadrul discuției frontale, se urmărește analiza următoarelor aspecte:

- ▷ cine poate deveni membru al Consiliului elevilor;
- ▷ cum sunt înaintate candidaturile;
- ▷ cum sunt aleși membrii consiliului, în cazul în care sunt mai mulți (mai puțini) doritori;
- ▷ care este rolul adulților în procesul de constituire a consiliului;
- ▷ dacă există aspecte ale procesului de constituire a consiliului pe care elevii le consideră mai puțin utile sau eficiente.

**2. Modele electorale în procesul de constituire a Consiliului elevilor. Tehnica mozaic (25–30 min.)**

Profesorul formează *echipe de bază*, a câte șase-șapte elevi, și explică sarcina:

- ▷ Există mai multe modele de alegeri în organele reprezentative. În cadrul acestei lecții, veți avea posibilitate să analizați șase modele de organizare a alegerilor și, în final, să spuneți dacă procesul de constituire a Consiliului elevilor în școala noastră este unul potrivit sau poate fi îmbunătățit.
- ▷ Fiecare membru al grupului primește descrierea unuia din cele șase modele și va deveni „expertul” care va ajuta colegii din grup să înțeleagă specificul modelului respectiv.

Prin aceste explicații, elevii sunt pregătiți pentru aplicarea tehnicii mozaic. Dacă grupurile sunt de câte șapte persoane, doi elevi vor deveni experți pe același model de alegeri. Dacă în clasă sunt mai puțin de 36 de elevi, se vor analiza doar cinci modele de alegeri, fără luarea în considerare a modelului 6.

Profesorul repartizează fișe cu descrierea modelelor și oferă un minut pentru lectura individuală. Elevii citesc doar modelul pentru care au fost desemnați în calitate de experți. Apoi, profesorul le propune „experților” să se unească în grupurile experților care au citit același model și explică sarcina:

- ▷ Timp de cinci minute, analizați modelul și, împreună, elaborați o schemă care prezintă în mod grafic specificul modelului. Elemente obligatorii în schemă: elevi/alegători, candidații, Consiliul elevilor.
- ▷ Identificați posibile avantaje și limite ale modelului studiat.

Profesorul monitorizează realizarea sarcinii și, după ce în fiecare grup de experți au fost elaborate schemele, le propune elevilor să se reunească în grupurile de bază și explică sarcina:

- ▷ Pe rând, fiecare „expert”, timp de unul sau două minute, prezintă modelul studiat, utilizând schema elaborată.
- ▷ Elevii discută și stabilesc modelul pe care îl consideră cel mai eficient și elaborează argumente în susținerea deciziei grupului.
- ▷ Propun idei pentru îmbunătățirea procedurii de constituire a Consiliului elevilor în școala lor, dacă sunt de părerea că acest lucru este oportun.

### 3. **Discuția plenară și reflecții (10–15 min.)**

Profesorul inițiază discuția plenară și ghidează reflecția elevilor cu ajutorul întrebărilor:

- ▷ Care dintre modelele analizate v-a plăcut mai mult? De ce?
- ▷ Care dintre modele asigură o mai bună reprezentativitate? De ce?
- ▷ Ce elemente din modelele studiate pot fi preluate, pentru a îmbunătăți procedura de constituire a Consiliului elevilor în școala noastră?
- ▷ Cui trebuie prezentate aceste idei (membrilor consiliului actual, administrației școlii, părinților)?

Dacă elevii au identificat posibilități de îmbunătățire a procesului de alegeri, profesorul le propune să-și formuleze în scris propunerile, care vor fi prezentate Consiliului actual al elevilor, administrației școlii sau adunării generale a elevilor.

**FIȘA 1.****MODELE DE ALEGERI**

**Modelul 1.** Consiliul elevilor este compus din 15 persoane. Fiecare elev are dreptul să aleagă și să fie ales în CE. Conform regulamentului, elevii care doresc să activeze în cadrul CE își înaintează candidatura sau sunt propuși de colegii lor. Lista candidaților poate cuprinde un număr mult mai mare decât 15. Într-o zi, toți elevii participă la alegeri, selectând din lista candidaților pe cei despre care consideră că vor prezenta cel mai bine interesele lor. Fiecare alegător primește un buletin de vot, care include numele tuturor candidaților. În cabina de vot, elevul bifează cel puțin numele unei persoane și cel mult numele a 15 persoane. Buletinul de vot se consideră valabil, dacă conține de la una până la 15 bife (persoane alese). Dacă buletinul conține 16 bife sau mai multe, el este anulat.

**Modelul 2.** Consiliul elevilor este compus din reprezentanții fiecărei clase. În fiecare clasă, se realizează procesul de alegeri, respectându-se următoarele etape: elevii care doresc să activeze în cadrul CE își înaintează candidatura sau sunt propuși de colegii lor. Reprezentanții comisiei electorale se asigură că există cel puțin doi elevi candidați. Fiecare elev din clasă primește o hârtie, pe care scrie, în mod secret, numele candidatului pentru care votează. Reprezentanții comisiei electorale analizează fișele și prezintă rezultatele: candidatul care a acumulat numărul cel mai mare de voturi devine membru al Consiliului elevilor.

**Modelul 3.** Consiliul elevilor este constituit din 11 persoane. Elevii care doresc să activeze în cadrul CE își înaintează candidatura sau sunt propuși de colegii lor. Lista candidaților poate cuprinde un număr mult mai mare decât 11. Clasele au un număr diferit de elevi și pentru asigurarea reprezentativității din partea fiecărei clase se aplică procedura de alegeri în două etape. În prima etapă, fiecare clasă alege cinci reprezentanți, care vor vota în etapa următoare de alegeri (elevii înregistrați în calitate de candidați pot fi aleși și ca reprezentanți ai clasei). La etapa a doua, reprezentanții aleși votează pentru candidații în CE.

**Modelul 4.** Consiliul elevilor este constituit din nouă persoane. Aceste persoane sunt membrii echipei președintelui CE. În procesul de alegeri, elevii votează doar candidatul la postul de președinte al CE. Dacă este ales candidatul, automat, toți elevii din echipa lui devin membri ai Consiliului elevilor.

**Modelul 5.** Consiliul elevilor este constituit din 17 persoane. Elevii care doresc să activeze în cadrul CE creează grupuri – „partide politice”. Fiecare partid elaborează programul său, pe care îl prezintă în cadrul campaniei electorale. Toți elevii din școală pot participa la alegeri. Alegătorii primesc un buletin de vot cu lista „partidelor politice”, înregistrate de către comisia electorală în calitate de concurenți electorali. Locurile, în Consiliul elevilor, se repartizează proporțional, în conformitate cu ponderea voturilor oferite pentru fiecare „partid”.

**Modelul 6.** Numărul de membri ai Consiliului elevilor nu este unul fix. CE este constituit din toți elevii care și-au exprimat dorința de a participa în activitatea consiliului. Ceilalți elevi din școală nu sunt întrebați dacă sunt de acord ca acești elevi să reprezinte interesele lor în cadrul CE.

**LECȚIA 4. FUNCȚIILE PENTRU CARE CETĂȚENII VOTEAZĂ****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice funcțiile pentru care votează cetățenii;
- O2 – să descrie calitățile necesare unui candidat la un post public;
- O3 – să identifice competențele necesare unui membru al Consiliului elevilor.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup, frontal.
- ▶ Metode și procedee didactice: lucrul în grupuri, brainstorming, conversația euristică, dialogul dirijat.

**Resurse didactice:** Educația pentru democrație. Democrația pentru toți. SIEDO. Chișinău, 2015.

**Materiale necesare:** Fișa 1. „Aleși sau numiți”, foi, carioci/pixuri.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, elevii vor reflecta asupra scopului alegerii persoanelor în funcții publice. Profesorul va ajuta elevii să facă legătura dintre procedura de alegeri prin democrație directă și participativă. La fel, elevii vor reflecta asupra calităților necesare pentru un candidat la funcția publică și vor discuta despre motivele pentru care persoanele candidează la funcții publice: puterea, câștigul financiar sau dorința de a contribui la creșterea bunăstării tuturor membrilor societății.

Conform Constituției Republicii Moldova și Declarației Universale a Drepturilor Omului, art. 21, „Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa. Voința poporului trebuie să constituie baza puterii din stat; această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care să aibă loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal și exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.”



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Împărtășirea experienței de a alege pe cineva (10 min.)

Li se oferă elevilor posibilitatea să-și împărtășească experiența/cunoștințele privind alegerea unei persoane. Profesorul le propune elevilor să-și amintească o situație în care au ales pe cineva (șeful echipei, un membru în Consiliul elevilor etc.) și se oferă unele detalii, răspunzând la întrebările:

- ▷ Pentru ce funcție ai ales persoana?
- ▷ Care au fost așteptările tale de la persoana pe care ai ales-o?
- ▷ Au fost realizate așteptările?
- ▷ Dacă situația s-ar repeta, ai alege această persoană încă o dată?

După activitatea individuală (1–2 min.), elevii vor împărtăși experiența în perechi și apoi doriții (patru-șase elevi) vor prezenta experiența lor pentru toata clasa. Profesorul va generaliza discuțiile de împărtășire a experienței, cu prezentarea scopului principal al lecției: de a analiza pentru ce funcții sunt aleși oamenii într-un stat democratic și ce calități trebuie să aibă aleșii poporului.

#### 2. Activitatea „Ales sau numit?” (10 min.)

Profesorul le propune elevilor se analizeze lista de funcții (Fișa 1) și să le identifice pe cele pentru care persoanele trebuie să fie alese și pe cele în care ele trebuie să fie numite. Elevii pot lucra inițial în perechi, apoi fiecare pereche prezintă, pe rând, câte o funcție și argumentează decizia. În procesul prezentării, profesorul va concretiza funcțiile publice pentru care cetățenii Republicii Moldova aleg persoane: deputați în Parlament, președintele țării, consilieri raionali și locali, primarul. În unele funcții, în Republica Moldova, persoanele sunt alese prin vot reprezentativ (prim-ministrul și echipa de miniștri sunt aleși de deputații din Parlament, președintele raionului, de consilieri raionali, pentru mai multe funcții publice, sunt prevăzute proceduri de concurs). Pentru provocarea discuțiilor, este binevenită prezentarea experienței altor țări (de



exemplu, în SUA cetățenii votează pentru 18 mii de funcții, începând de la președintele țării până la șeriful unei comunități rurale).

### 3. Activitatea „Describe candidatul perfect” (15 min.)

Elevii formează opt grupuri, a câte trei-patru persoane. Timp de cinci minute, grupurile trebuie să întocmească o listă de calități și competențe pe care ar dori să le aibă un candidat la una din funcțiile date: președinte, primar, deputat în Parlament, consilier local. După cele cinci minute, grupurile care au avut de stabilit calitățile și competențele aceluiași candidat se unesc și convin asupra unei liste comune, de maximum 10 calități și competențe întrunite. Lista este prezentată clasei de un lider al grupurilor. Listele se afișează la tablă.

Profesorul ghidează o discuție în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Care sunt cele mai importante calități și competențe identificate și de ce?
- ▷ Analizați atent listele și observați: sunt calități comune pe care trebuie să le întrunească, de regulă, candidații? Dar competențe?
- ▷ De ce unele calități și competențe sunt comune?
- ▷ Ce așteaptă cetățenii de la persoanele alese?
- ▷ De ce uneori așteptările nu se realizează?
- ▷ Care sunt motivele pentru care persoanele candidează în funcții publice?
- ▷ Ce mecanisme există într-un stat democrat pentru responsabilizarea persoanelor alese în funcții publice (alegeri periodice, proceduri de retragere, obligația de a prezenta declarația de venit, demisie de la posturile de conducere ale unor firme în perioada executării mandatului etc.)?

### 4. Activitatea „Competențele membrului Consiliului elevilor” (10 min.)

Li se propune elevilor să analizeze tabelul cu descriptorii de competență pentru clasa a X-a. În baza analizei critice, ei trebuie să identifice care dintre aceste competențe sunt necesare pentru un membru al Consiliului elevilor.

Elevii trebuie să prezinte exemple de comportamente/acțiuni concrete pentru competențele selectate.

Prezentarea ideilor poate fi facilitată cu ajutorul următoarelor întrebări:

- ▷ Ar trebui să existe unele condiții, care să limiteze dreptul elevilor de a candida la funcția de consilier? De ce?
- ▷ Cât de importantă este reușita școlară a elevului, pentru a fi ales în Consiliul elevilor?
- ▷ Dacă considerați că există alte competențe, mai importante decât reușita școlară, care ar fi acestea?

**FIȘA 1.****■ „ALEȘI SAU NUMIȚI”**

Instrucțiuni:

Selectați din lista dată funcțiile pentru care persoanele trebuie să fie alese de către cetățeni și cele în care ele trebuie să fie numite. Argumentați decizia.

1. Primar
2. Consilier local
3. Profesor
4. Polițist de sector
5. Președintele țării
6. Prim-ministru
7. Medic de familie
8. Deputat în Parlament
9. Președintele asociației obștești
10. Conducător auto
11. Directorul școlii
12. Consilier raional
13. Ministrul educației
14. Șeful Marelui Stat Major
15. Paznic
16. Director al unei firme
17. Președintele Academiei de Științe
18. Rector universitar
19. Inspector fiscal
20. Vameș

**LECȚIA 5. REGULI ȘI PROCEDURI ELECTORALE****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect</li> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate explica importanța procedurilor democratice pentru alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să argumenteze necesitatea procedurilor electorale;
- O2 – să identifice reguli și proceduri care limitează posibilitatea fraudării alegerilor;
- O3 – să analizeze critic procedurile electorale aplicate în școală pentru alegerea Consiliului elevilor.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: jocul de rol „Election crash test”.

**Resurse didactice:** fișa cu descrierea regulilor jocului, foi A4, carioci.

**CASETA CU INFORMAȚII:**

În cadrul acestei lecții, elevii sunt implicați într-un joc de rol care poate facilita înțelegerea profundă a procedurilor electorale. Situația descrisă este continuarea istoriei statului imaginar Sikkal. Dacă această istorie a fost analizată în cadrul primei lecții, profesorul va organiza o discuție succintă, pentru a aminti contextul. Dacă la prima lecție elevii nu au lucrat cu istoria dată, profesorul va prezenta pe scurt esența situației în Sikkal. În cadrul jocului, elevii se vor gândi la diferite modalități de fraudare a alegerilor și la procedurile care pot preveni aceste fraude. Analizând experiența acumulată, elevii vor medita asupra importanței legislației electorale într-un stat democratic, vor identifica procedurile care asigură exprimarea liberă a voinței cetățenilor. Ar fi bine ca, în cadrul discuției reflexive, să fie analizată procedura de alegere a Consiliului elevilor, aplicată în școala.

**DEMERSUL DIDACTIC****1. Importanța alegerilor corecte (10 min.)**

Dacă există posibilitate, profesorul le prezintă elevilor un scurt video privind procedura de votare (<https://www.youtube.com/watch?v=895DuT5N1Ks>). În cazul în care nu poate fi prezentat materialul video, profesorul descrie etapele votului. Profesorul le adresează apoi elevilor următoarele întrebări:

- ▷ De ce este nevoie să se prezinte actul de identitate?
- ▷ Care este rolul listelor electorale?
- ▷ Care este rolul membrilor biroului și comisiei electorale?
- ▷ De ce urnele de vot sunt transparente?
- ▷ De ce este interzisă filmarea în procesul de votare?

**2. Jocul de rol „Election crash test” (30 min.)**

Profesorul împarte clasa în patru grupuri de dimensiuni relativ egale și le comunică faptul că fiecare dintre ele reprezintă o **„echipă de experți a unei organizații internaționale specializate în acordarea de consultanță în domeniul electoral”** (se poate menționa, de exemplu, Consiliul Europei) și că în următoarele 15 minute vor fi solicitate să ofere recomandări pentru îmbunătățirea procedurilor electorale.

Profesorul le prezintă elevilor Fișa 1 și verifică dacă elevii au înțeles specificul jocului de rol „Election crash test”, monitorizează divizarea grupurilor în două echipe (în echipe, trebuie să fie de la trei până la cinci elevi) și identificarea unui secretar în fiecare grup. Apoi, elevii realizează sarcina, urmând procedura explicată în Fișa 1. Profesorul monitorizează respectarea procedurii și, în caz de necesitate, corectează activitatea echipelor. Elevii vor lucra aproximativ 15 minute.

**Etapa de prezentare a rezultatelor.** Secretarii prezintă, pe rând, câte o acțiune și se completează un tabel comun. În timpul prezentării, profesorul poate oferi informații suplimentare atât despre posibile fraude, neidentificate de elevi, cât și despre proceduri și reguli prin care fraudele pot fi prevenite.

### 3. Activitatea de reflecție (10 min.)

Profesorul ghidează discuția privind experiența acumulată:

- ▷ De ce există intenția de a frauda alegerile?
- ▷ Cât de ușoară a fost identificarea regulilor și procedurilor pentru prevenirea fraudelor?
- ▷ Există riscul ca unele proceduri propuse pentru prevenirea fraudelor să limiteze dreptul de vot al cetățenilor?
- ▷ Care este rolul membrilor biroului și comisiei electorale?
- ▷ Care este rolul observatorilor (independenți și reprezentanți ai candidaților electorali)?
- ▷ Care dintre regulile elaborate de voi sunt potrivite în organizarea alegerilor pentru Consiliul elevilor în școala noastră?



#### EXTINDERE:

- Discutați cu părinții despre procedurile electorale aprobate în Republica Moldova.
- Colectați informații despre specificul procedurilor electorale într-o altă țară/în alte țări.

**FIȘA 1**

Recent, regele Sik al XIII-lea a venit cu o declarație privind viitorul țării. Din cauză că nu are un copil care ar putea moșteni puterea, regele Sik al XIII-lea a declarat că va fi constituit Parlamentul, care va prelua de la familia regală toate grijile privind bunăstarea țării. Regele a anunțat că fiecare din cele 10 localități ale țării va delega câte cinci reprezentanți în Parlament. Deputații în Parlament ar trebui să fie aleși în cadrul unei adunări generale, care se organizează în fiecare localitate. Alegătorii își vor exprima votul prin ridicarea mâinii. Alegerile au fost pilotate în două localități și imediat au fost expediate mai multe plângeri la adresa regelui. Cel mai des, oamenii raportau următoarele nedreptăți:

- ▶ Unii candidați, înainte de adunare, au împărțit cetățenilor bunurile lor și ale prietenilor lor, cu scopul de a avea mai mulți susținători.
- ▶ Alți candidați au organizat deplasarea în localitatea în care au loc alegerile a unui grup de susținători din altă localitate, pentru a avea mai multe voturi.
- ▶ Câțiva candidați, în timpul alegerilor, au numărat voturile singuri și au declarat că au obținut majoritatea.
- ▶ Mai mulți cetățeni s-au plâns că, după ce au expus opinia critică la adresa unui candidat, au fost amenințați de susținătorii acestuia.

Regele Sik al XIII-lea și-a dat seama că intenția lui bună poate avea rezultate direct opuse celor așteptate.

**Sunteți membrii echipei de experți care oferă consultanță în domeniul electoral.**

Pentru a preveni nedreptățile și fraudele în timpul alegerilor Parlamentului, aplicați jocul „Election crash test”. Acesta presupune divizarea grupului de consultanți în două echipe și delegarea unui secretar. Rolurile și responsabilitățile echipelor și secretarului sunt:

- ▶ *Echipa 1* identifică posibile acțiuni care pot fraudă alegerile.
- ▶ *Echipa 2* propune reguli și proceduri care să asigure exprimarea votului în mod liber și corect.
- ▶ *Secretarul* monitorizează timpul (echipele trebuie să facă schimb de idei la fiecare două minute) și înregistrează în tabel ideile privind posibile fraude și procedurile care le-ar putea preveni:

Tentative de fraudare a alegerilor	Proceduri și reguli care asigură alegeri corecte și libere

Procedura de lucru: echipele fac schimb de idei la fiecare două minute. În total, aveți la dispoziție 15 minute.

**LECȚIA 6. CAMPANIA ELECTORALĂ ÎNTRE INFORMARE ȘI MANIPULARE****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă.</li> <li>Poate selecta cele mai de încredere surse de informații și sfaturi.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să explice fenomenul manipulării electorale;
- O2 – să identifice simptomele manipulării în cadrul unei campanii electorale;
- O3 – să formuleze idei pentru evitarea sau minimalizarea efectelor manipulării.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup, frontal.
- ▶ Metode și procedee didactice: asocierile libere, studiul de caz, conversația euristică.

**Resurse didactice:** Educația pentru democrație. Democrația pentru toți. SIEDO. Chișinău, 2015, pp. 93–94.

**Materiale necesare:** foi, carioci/pixuri, fișă de lucru.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, elevii vor discuta despre perioada dinaintea oricăror alegeri, când partidele politice și candidații lor fac campanie electorală și încearcă să convingă oamenii să voteze pentru ei. Activitățile cel mai frecvente în cadrul campaniei politice sunt întâlnirile sau forumurile politice, în care candidații își prezintă ideile, iar alegătorii pun întrebări. Opiniile candidaților pot fi auzite și prin intermediul mass-mediei. Alte metode de convingere a alegătorilor sunt posterele, tricourile, dar și diverse forme de manipulare a alegătorului (bani, produse alimentare, crearea problemelor și propunerea de soluții, dominația psihologică, lipsa sau distorsionarea informației, transmiterea simțului vinovăției).

Prin intermediul campaniilor electorale, cetățenii au oportunitatea de a auzi toate punctele de vedere, astfel încât să fie informați, înainte de a face o alegere. Pentru a avea alegeri libere și corecte, trebuie să existe și o campanie liberă și corectă, care ar permite libertatea exprimării, libertatea întrunirilor și libertatea asocierii.

O campanie nu este liberă și corectă, dacă partidele, candidații sau alegătorii sunt intimidați, manipulați. Aceasta înseamnă că persoanele nu trebuie să exercite presiune asupra lor, inclusiv prin violență sau amenințări. Toate partidele și candidații trebuie să fie auziți în mod egal. Dacă persoanele dintr-o regiune nu permit candidaților sau partidelor cu care nu sunt de acord să-și desfășoare campania, aceasta va face ca doar un singur punct de vedere să fie auzit. Democrația permite tuturor punctelor de vedere să fie ascultate pe parcursul campaniilor.

**MANIPULĂ** *vb. tr.* 1. a mânui, a manevra. 2. a antrena, prin mijloace de influențare psihică, un grup uman, o comunitate sau o masă de oameni la acțiuni al căror scop aparține unei voințe străine de interesele lor; a influența opinia publică prin mass-media sau prin alte metode persuasive. (DEX, sub voce *manipula*)



### DEMERSUL DIDACTIC

1. **Introducere în tema lecției. Profesorul scrie pe tablă cuvântul *manipulare*.** Elevii sunt rugați să facă asocieri libere cu acest cuvânt și să găsească împreună o definiție a lui. (5 min.)
2. **Activitatea „Analiza studiilor de caz” (20–30 min.)**
  - ▷ Clasa de elevi este împărțită în echipe a câte cinci-șase elevi. Profesorul distribuie la fiecare grup câte o fișă cu descrierea situațiilor. Elevii trebuie să determine dacă situațiile date reprezintă o manipulare. Dacă ei consideră o situație ca fiind o manipulare, să propună o soluție pentru evitarea sau minimizarea efectelor ei. Pentru această activitate în echipe, oferiți 10–15 minute.
  - ▷ Apoi, fiecare echipă prezintă unul dintre cazurile analizate și soluția propusă. Profesorul facilitează implicarea tuturor elevilor, solicitând completarea cu alte idei. (10–15 min.)
3. **Activitatea de reflecție (10 min.)**

Profesorul poate utiliza mai multe întrebări din lista dată:

  - ▷ Cât de ușor a fost să identificați cazurile în care există manipulare?
  - ▷ În baza căror aspecte se pot identifica situațiile de manipulare?



- ▷ Credeți că în viața reală se pot întâlni situații similare cu studiile noastre de caz?
- ▷ Ce alte cazuri de manipulare mai cunoașteți?
- ▷ Care sunt motivele manipulării?
- ▷ Ce poate face statul, pentru a elimina manipularea?
- ▷ Care este rolul mass-mediei în eliminarea manipulării?
- ▷ Ce pot face cetățenii, pentru eliminarea manipulării?
- ▷ Ce puteți face personal, ca să nu ajungeți să fiți manipulați?



**EXTINDERE:**

Identificați în sursele de informare coduri de conduită privind desfășurarea campaniilor electorale.

**FIȘA 1**

Imaginați-vă că următoarele situații au avut loc pe parcursul alegerilor. Discutați dacă situația descrisă încalcă ideea de alegeri libere și corecte. Argumentați. Identificați formele de manipulare și propuneți soluții pentru evitarea sau minimizarea efectelor manipulării.

**Cazul 1**

Într-un sat, primarul nu agreează o formațiune politică. El le spune cetățenilor din localitate să nu meargă la întâlnirile organizate de acest partid, iar pe cei care îl susțin îi numește, cu un zâmbet ironic, *farmazoni*. Totodată, le-a spus angajaților din primărie că, în cazul în care reprezentanții acestei formațiuni vor câștiga la alegeri, ei vor schimba toată componența primăriei și toți angajații vor fi concediați.

**Cazul 2**

Un grup de monitorizare a activității mass-mediei a constatat că două posturi de televiziune îl menționează, în cadrul emisiunilor, pe un candidat de două ori mai des decât pe altul. Analiza mai profundă a conținuturilor emisiunilor a demonstrat că un post prezintă doar calitățile și faptele pozitive ale candidatului, iar al doilea post – doar neajunsurile lui.

**Cazul 3**

Un candidat, în cadrul întâlnirilor cu alegătorii, declară că doar formațiunea politică pe care o reprezintă el are grijă de bunăstarea cetățenilor. În semn de confirmare a acestei declarații, susținătorii lui distribuie celor prezenți la adunare pachete cu produse alimentare. Pe pachete este scrisă denumirea formațiunii politice și logoul ei. Cei care au primit pachete sunt fotografiați împreună cu candidatul. Pozele se plasează pe rețele de socializare.

**Cazul 4**

Doamna X și domnul Y sunt candidați la funcția de primar. În cadrul unei întâlniri cu sătenii, domnul Y a spus: „Există puține femei implicate în politică în țara noastră. De regulă, ele sunt singuratiche, pentru că nu pot crea relații de durată. Se știe că femeile sunt emotive și nu-și pot controla emoțiile. Dacă ajung la putere, ele vor lua decizii sub influența emoțiilor, și nu a raționamentului. Femeia adevărată are grijă de membrii familiei sale.”

**Cazul 5**

Un dialog dintre soți:

*Ea:* „Îmi place formațiunea Y, au idei progresiste.”

*El:* „Trebuie să votezi partidul Z, pentru că ei ne vor ajuta cel mai mult. În plus, astfel, vei avea posibilitate să avansezi în funcție. Dacă nu faci lucrul acesta, vei avea probleme la serviciu.”

**Cazul 6**

În timpul campaniei electorale, candidatul X a refuzat toate propunerile de a participa la dezbateri publice cu implicarea altor candidați electorali. În cadrul întâlnirilor cu cetățenii, când o persoană l-a rugat să explice diferența dintre programul său electoral și cele ale concurenților, el a declarat că această persoană este agentul concurentului și a venit la adunare pentru a provoca un incident și a distorsiona opinia alegătorilor.

## LECȚIA 7. CONSILIUL ELEVILOR. ATRIBUȚIILE CONSILIULUI ELEVILOR ȘI FUNCȚIONAREA LUI



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice abilitățile specifice necesare pentru activitatea în calitate de membru al Consiliului elevilor;
- O2 – să stabilească legătura dintre problemele școlii și funcționarea organului de autoconducere;
- O3 – să propună sugestii pentru ședințele Consiliului elevilor, în conformitate cu atribuțiile și activitățile consiliului.

### STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: minisondajul, jocul-competiție, discuția ghidată.

**Materiale necesare:** Instrucțiunea privind constituirea și funcționarea Consiliului elevilor ([https://mecc.gov.md/sites/default/files/instructiune\\_creare\\_consiliul-elevilor.pdf](https://mecc.gov.md/sites/default/files/instructiune_creare_consiliul-elevilor.pdf)), Regulamentul de funcționare a Consiliului elevilor din instituția de învățământ, coli de hârtie, markere, foi A4.



### CASETA CU INFORMAȚII:

Consiliul elevilor este implicat în identificarea și soluționarea problemelor care îi vizează pe elevi, în parteneriat cu echipa managerială, cadrele didactice și părinții, în beneficiul elevilor și al comunității.

În cadrul acestei lecții, se va pune accent pe predarea „**despre**” democrație și drepturile omului, deoarece elevii trebuie să înțeleagă corect ce înseamnă democrația în școală, care sunt drepturile de care se pot bucura și cum pot fi acestea protejate și puse în aplicare. (La lecția următoare, accentul va fi pus pe predarea „**prin**” democrație și drepturile omului.) În calitate de membri ai comunității școlare, elevii au nevoie să știe cum funcționează Consiliul elevilor și care sunt problemele specifice care pot fi soluționate prin implicarea consiliului.

Scopul acestei lecții este ca elevii să învețe că organul de autoconducere din școală le oferă posibilitate să participe la viața comunității școlare. Pentru a deveni membri ai Consiliului elevilor, trebuie să fie informați despre rolul, funcționarea și atribuțiile consiliului. Este important de reținut că atribuțiile consiliului sunt în strânsă legătură cu calitățile/competențele membrilor, din perspectiva necesității dezvoltării unor abilități specifice (abilități de analiză a nevoilor, de comunicare cu administrația școlii, de elaborare a petițiilor, negociere, abilități de autoorganizare, de elaborare a proiectelor etc.).



### DEMERSUL DIDACTIC

#### ACTIVITATEA 1. MINISONDAJ: OPINIA DESPRE CONSILIUL ELEVILOR (10 MIN.)

#### FIȘA 1.

#### MINISONDAJUL

Profesorul afișează un poster cu următoarele afirmații:

1. Am participat la alegerea membrilor Consiliului elevilor.	Da	Nu	
2. Consider că este necesar Consiliul elevilor în școală.	Da	Nu	Nu știu
3. Consiliul elevilor promovează interesele elevilor în relația cu administrația școlii.	Da	Nu	Nu știu

Elevii își exprimă opțiunea prin ridicarea mâinii. Poate fi utilizată următoarea schemă de repartizare a răspunsurilor pe poster:

Am participat la alegerea membrilor Consiliului elevilor.		Consider că este necesar Consiliul elevilor în școală.			Consiliul elevilor promovează interesele elevilor în relația cu administrația școlii.		
Da	Nu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu

Se analizează răspunsurile și se constată dacă există un număr mare de răspunsuri negative sau de „nu știu”. Profesorii întreabă ce ar trebui făcut, pentru ca mai mulți elevi:

- să participe pe viitor la alegerile pentru membrii Consiliului elevilor;
- să susțină necesitatea Consiliului elevilor;
- să considere că acesta promovează interesele elevilor.

Răspunsurile sunt notate și se va reveni la ele ulterior.

#### ■ ACTIVITATEA 2. FUNCȚIILE ȘI ATRIBUȚIILE CONSILIULUI ELEVILOR (25 MIN.)

Profesorul precizează că un prim pas pentru asigurarea unei bune funcționări a Consiliului elevilor este cunoașterea de către toți elevii a rolului, funcțiilor și atribuțiilor acestuia.

Clasa este împărțită în patru grupuri, pentru desfășurarea unei competiții în baza Instrucțiunii privind constituirea și funcționarea Consiliului elevilor, respectiv, a Regulamentului de funcționare a Consiliului elevilor din instituția de învățământ. Se repartizează fiecărui grup câte un exemplar al acestor documente și se oferă posibilitatea să le analizeze timp de cinci minute.

În continuare, rolurile celor patru grupuri vor fi distribuite după cum urmează:

**Grupul 1 și Grupul 2** vor fi grupurile în competiție.

**Grupul 3** va avea sarcina de a pregăti și a adresa celor două grupuri întrebări în baza celor două documente studiate.

**Grupul 4** va avea sarcina de a asigura buna organizare a competiției, prin membrii care au diferite responsabilități:

- declanșarea rundelor de întrebări și cronometrarea răspunsului;
- ținerea evidenței scorului;
- asigurarea unui tratament egal al celor două grupuri aflate în competiție;
- anunțarea încheierii timpului alocat pentru concurs. (15 min.)

În timp ce membrii grupului 4 își distribuie sarcinile, grupurile 1 și 2 continuă citirea documentelor, iar grupul 3 pregătește o serie de întrebări închise (la care răspunsul poate fi doar „da” sau „nu”), pentru a fi adresate celor două grupuri. Grupul 3 primește în plus și foaia cu întrebări din Fișa 1, pe care pot fi adăugate și întrebări pregătite de profesor.

După ce sunt stabilite câteva întrebări, se poate începe prima rundă de concurs, iar pe parcursul desfășurării acesteia, unii membri ai grupului 3 vor continua să pregătească întrebări. Profesorul poate pregăti dinainte câteva întrebări închise, pentru a le oferi grupului 3, în caz că acesta are dificultăți în a formula întrebări în baza materialelor.

O echipă câștigă un punct, dacă un membru al ei răspunde corect la o întrebare, înaintea unui reprezentant al echipei concurente. Echipa care dă un răspuns incorect pierde un punct.

La final, persoana desemnată să țină scorul anunță rezultatul. Echipa câștigătoare este felicitată de întreaga clasă.

#### ■ ACTIVITATEA 3. REFLECȚII (10 MIN.)

Discuție deschisă cu întreaga clasă, în baza următoarelor întrebări:

- Ce v-a plăcut cel mai mult la activitate?
- Care întrebare a fost cea mai dificilă?

- Ați înțeles care este rolul Consiliului elevilor și funcțiile acestuia? Este ceva ce v-a surprins, în acest sens?
- Ce ați aflat interesant despre ceea ce poate și ceea ce nu poate să facă un Consiliu al elevilor?
- Revenind la sondajul de la începutul lecției, credeți acum că este posibil ca interesele elevilor să fie reprezentate bine de Consiliul elevilor? Dacă nu, ce ar trebui făcut, pentru a fi așa?



### EXTINDERE:

Să se formuleze una sau două propuneri pentru agenda ședinței Consiliului elevilor, care se va desfășura la lecția următoare.

### FIȘA 1.

#### ■ ÎNTREBĂRI

1. Poate Consiliul elevilor să dezbată chestiunea implicării în proiecte la nivel de comunitate (proiecte legate de mediu, toleranță, incluziune socială)?
2. Este necesară o pregătire specială, pentru a lua parte la actul decizional la nivel de școală?
3. Este în puterea consiliului să examineze orice situație sau chestiune care vine din partea colegilor sau pe care o sesizează membrii acestuia, profesorii sau părinții, inclusiv aspecte ce țin de viața personală a elevilor, a familiilor acestora, precum și a cadrelor didactice, a personalului instituției sau a altor persoane.

**LECȚIA 8. SIMULAREA UNEI ȘEDINȚE A CONSILIULUI ELEVILOR****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>În considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> </ul>

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice drepturile și responsabilitățile membrilor Consiliului elevilor;
- O2 – să determine efectele participării la procesul de luare a deciziilor în cadrul unei ședințe a Consiliului elevilor;
- O3 – să aprecieze eficacitatea implicării consiliului în viața școlară.

**STRATEGII DIDACTICE:**

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: negocierea, simularea, discuția dirijată, minidezbaterea.

**Materiale necesare:** Instrucțiunea privind constituirea și funcționarea Consiliului elevilor, coli de hârtie, markere, foi A4, stickere de diferite culori.

**CASETA CU INFORMAȚII:**

Consiliul elevilor este implicat în identificarea și soluționarea problemelor care îi vizează pe elevi, în parteneriat cu echipa managerială, cadrele didactice și părinții, în beneficiul elevilor și al comunității.

Scopul acestei lecții este cultivarea unui mod de abordare pluralist, pentru a educa cetățeni responsabili și bine pregătiți pentru o societate democratică, centrat pe dezvoltarea gândirii critice a elevilor, pe responsabilizarea acestora, pe stimularea curiozității.

Elevii trebuie să învețe cum să participe în comunitatea școlară și cum să-și exercite drepturile. Pentru a deveni pe deplin membri activi ai comunității școlare, trebuie să li se ofere elevilor oportunitatea de a lucra împreună, în interesul binelui comun; trebuie să respecte toate opiniile, chiar și pe cele cu care nu sunt de acord; să participe la procesul de luare a deciziilor; să cultive obiceiurile și valorile democrației și ale drepturilor omului în viața și în activitatea lor de fiecare zi. Drept urmare, elevii ajung să se simtă utili și devin membri recunoscuți ai comunității lor, pot lua parte la viața socială și acțiunile lor pot avea impact asupra comunității școlare.

Dacă la lecția precedentă accentul a fost pus pe predarea „despre” democrație și drepturile omului, în cadrul acestei lecții se va pune accent pe predarea „prin” democrație și drepturile omului, deoarece elevii au nevoie de oportunități pentru a participa la conducerea școlii lor, la exercitarea drepturilor lor și la îndeplinirea responsabilităților lor. În toate aceste privințe, democrația și drepturile omului servesc drept îndrumare pedagogică pentru școală ca microsocietate.

**DEMERSUL DIDACTIC**

■ ACTIVITATEA 1. PREGĂTIREA ȘEDINȚEI CONSILIULUI ELEVILOR (15 MIN.)

**Etapa 1: Totalizarea propunerilor pentru agenda ședinței** (activitate în grup)

Se reamintește precizarea din Instrucțiune, conform căreia „Fiecare ședință are o agendă. Este important ca agenda să conțină problemele pentru care elevii instituției de învățământ manifestă un interes real, iar consiliul poate să le influențeze, schimbând situația.”

Elevii sunt divizați în grupuri de patru elevi. Fiecare grup discută și alege o propunere de temă pentru agenda Consiliului elevilor. Propunerile tuturor grupurilor sunt înscrise pe o coală de hârtie, prezentată în fața clasei. Propunerile asemănătoare sunt reformulate, astfel încât se obține o listă simplificată.

Li se cere elevilor să verifice dacă toate problemele sunt de competența Consiliului elevilor, conform prevederilor din Instrucțiunea privind constituirea și funcționarea Consiliului elevilor. În cazul identificării unor probleme care nu corespund cu atribuțiile Consiliului elevilor, acestea sunt eliminate



din listă sau reformulate corespunzător. La finalul activității, sunt alese prin vot două-trei propuneri pentru agenda primei ședințe.

## Etapa 2: Stabilirea rolurilor

Având la dispoziție Instrucțiunea cu privire la constituirea și funcționarea Consiliului elevilor, sunt identificate funcțiile pentru care trebuie aleși membrii în conducerea Consiliului elevilor. Profesorul întreabă cine dorește să joace fiecare rol în cadrul simulării ședinței. În cazul în care este mai mult de un elev interesat de un anumit post, clasa votează cine va prelua rolul respectiv.

### ■ ACTIVITATEA 2. DESFĂȘURAREA ȘEDINȚEI ÎN CONFORMITATE CU AGENDA APROBATĂ (15 MIN.)

Președintele consiliului citește agenda ședinței, apoi prima problemă și le propune elevilor să vină cu sugestii referitoare la soluționarea acesteia. Elevii pot să propună soluții care au fost pregătite în urma realizării temei pentru acasă de la lecția precedentă sau să vină cu sugestii noi. Profesorul va organiza o eventuală discuție cu privire la cele expuse de elevi. Secretarul înscrie toate sugestiile în procesul-verbal al ședinței. În cazul când pentru la o problemă discutată se propun mai multe soluții, fiecare este supusă votului. Decizia este înscrisă în procesul-verbal al ședinței.

Profesorul va avea grijă ca toate problemele incluse în agenda ședinței să fie discutate. În cazul în care una dintre probleme este complexă, presupune mai multe soluții și elevii nu pot identifica soluția optimă, profesorul poate propune luarea deciziei prin care căutarea soluției se amână pentru următoarea ședință a Consiliului de elevi, iar timpul să fie utilizat pentru studierea mai profundă a cauzelor și identificarea soluției optime. Este important ca un număr cât mai mare de elevi să aibă posibilitatea de a se exprima.

### ■ ACTIVITATEA 3. DEBRIFAREA ACTIVITĂȚII (5 MIN.):

Profesorul invită elevii la o discuție de reflecție, centrată pe următoarele întrebări:

- Ce ați învățat din această experiență?
- Ce este important pentru ca o ședință să se desfășoare bine, respectând principiile democrației, dar și obținând rezultatele dorite?
- Ce rol credeți că vi s-ar potrivi în cadrul unei ședințe (indiferent de rolul jucat în cadrul simulării)?
- S-a modificat în vreun fel părerea voastră despre Consiliul elevilor, în urma acestei experiențe?
- Credeți că în viitorul apropiat veți propune Consiliului elevilor anumite probleme, pe care să le pună pe agendă și să le discute?



### EXTINDERE:

Elevii au sarcina de a se gândi la probleme/teme pe care ar putea să le propună Consiliului elevilor pentru a fi discutate și, după ce le identifică, să facă demersurile pentru a le propune consiliului.

## LECTIA 9. REFLECȚIE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



## OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să utilizeze experiențele de învățare în procesul de autoevaluare/evaluare reciprocă;
- O2 – să-și argumenteze opiniile referitoare la modurile de luare a deciziilor într-o societate democratică;
- O3 – să aprecieze funcționarea mecanismelor democratice în școală/în stat.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Metode și procedee didactice: agenda în trei părți (jurnalul triplu), clustering.

**Materiale necesare:** Fișa 1 (Agenda în trei părți/Jurnalul triplu), Fișa 2 (Fișa de autoevaluare), citate, coli de hârtie, markere, lista cu descriptorii de competență.



### CASETA CU INFORMAȚII:

Lecția de reflecție pune accent pe dezvoltarea gândirii critice și pe conștientizarea experiențelor de pe tot parcursul unității de învățare și furnizează informații esențiale pentru procesul de evaluare a elevilor. Elevii au nevoie de timp, pentru a-și reactualiza cunoștințele și a-și reconstrui schemele. Este important ca profesorul să acorde timp suficient elevilor, pentru a reflecta și a împărtăși cu colegii concluziile. Activitățile din cadrul lecției de reflecție vor ajuta elevii să răspundă la următoarele întrebări:

- Ce cred despre guvernarea democratică?
- Care este corelația dintre ceea ce am învățat și cunoștințele mele anterioare?
- Cum va influența această informație acțiunile mele în calitate de participant la procesul de luare a deciziilor?
- Care este impactul ideilor politice asupra convingerilor mele?

Profesorul trebuie să manifeste flexibilitate față de părerile și atitudinile exprimate, oferind elevilor posibilități pentru reflecție.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Introducere (10 min.)

Elevii sunt repartizați în echipe a câte șase. Fiecare echipă primește câte o coală de hârtie, în mijlocul căreia este scris subiectul unității de învățare: **Guvernarea democratică**. Timp de cinci minute, elevii înscriu ideile, în variante cât mai laconice: cuvinte sau îmbinări de cuvinte. Pe măsură ce se înscriu cuvintele, se trasează linii între ideile care se leagă în vreun fel. Se înscriu toate formulele verbale, până la epuizarea ideilor sau până la expirarea timpului. Se examinează și alte posibilități de marcare a conexiunilor între idei, noțiuni, termeni. După expirarea timpului, fiecare echipă își prezintă clusteringul realizat (câte un minut pentru fiecare echipă).

#### 2. Identificarea competențelor dezvoltate (15 min.)

Profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptorii de competență. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică.

Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Accentul se va pune pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit

și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție cu un format ca cel al fișei prezentate mai jos. Se va reaminti că nu se vor pune note în urma acestui exercițiu și că fiecare elev poate manifesta comportamentele respective în lecțiile următoare, fără a fi depunctat, dacă până acum nu le-a manifestat.

### 3. Discuție generală și concluzii (15–17 min.)

Elevii prezintă, în fața întregii clase, unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Dacă un elev menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți elevi au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Profesorul se asigură că fiecare elev dă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

Analiza nu trebuie limitată la descriptorii de competență menționați explicit în cadrul lecțiilor din acest ghid, ci se poate referi la întreaga listă de descriptori din metodologia de evaluare, deoarece anumite competențe pot fi manifestate și în general, în interacțiunile dintre elevi sau între elevi și profesor, indiferent de sarcina de învățare specifică.

### 4. Debrifarea activității (8–10 min.):

Se va discuta cu întreaga clasă în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cum și unde puteți aplica cele învățate?
- ▷ Ce ați învățat despre voi personal și colegii voștri pe parcursul acestei unități de învățare?
- ▷ În urma celor învățate, cum ați dori să contribuiți la activitățile Consiliului elevilor?

## FIȘA 1

### FIȘA DE REFLECȚIE

Data: \_\_\_\_\_

Clasa: \_\_\_\_\_

Numele, prenumele elevului: \_\_\_\_\_

Numele, prenumele colegului: \_\_\_\_\_

Descriptori de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul

# Unitatea de învățare: Învățarea bazată pe proiect – competiția de dezbateri

## CASETA CU INFORMAȚII PENTRU TOATĂ UNITATEA

### DISTINCȚII NECESARE PRIVIND PROIECTUL ÎN CONTEXTUL ACTIVITĂȚILOR DIN ȘCOALĂ

Termenul *proiect* este utilizat în contextul școlar în principal cu două sensuri distincte și este importantă clarificarea acestora, în vederea evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe, prin contrast:

Proiectele cu tematică educațională	Activitățile de învățare bazată pe proiect
Au, în general, caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în curriculum și care se aplică în fiecare an, cu toate clasele.
Sunt centrate pe realizarea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problemă a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor acestora, dar focalizarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt centrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în curriculum și regăsit în planificarea didactică.
Necesită, de obicei, o finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau, cel puțin, alocarea unor resurse ale școlii, pentru susținerea implementării proiectului.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala are relații de parteneriat).	Sunt realizate de către elevi, cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal în timpul orelor și sub supervizarea lui.
Deseori, implică un număr mic de elevi, selecționați în baza motivației, a anumitor abilități deținute sau a apartenenței la anumite categorii sau grupuri.	Vizează în mod necesar și echilibrat toți elevii, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă elevii vor avea sarcini și contribuții diferite, toți vor fi implicați și toți își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.

## Exemple

### Proiecte cu tematică educațională

- Un proiect realizat în parteneriat cu alte școli europene, în cadrul Programului Erasmus+, al Uniunii Europene, sau al Rețelei Școlilor Democratice, susținută de Consiliul Europei
- Participarea școlii la un proiect cu scopul reducerii abandonului școlar
- Un proiect în parteneriat cu o asociație pentru promovarea de activități extrașcolare cu tematică ecologică

### Activități de învățare bazată pe proiect

- Organizarea unei competiții de dezbateri
- Organizarea unui proces de identificare a unor probleme, studierea lor și propunerea de soluții
- Realizarea unor strategii de lucru în echipă

Activitățile de învățare bazată pe proiect pot fi realizate la teme diferite, dar au, în general, o structură comună și o serie de caracteristici comune.

Tabelul de mai jos conține principalele criterii care este important să fie îndeplinite, pentru a avea un proces de învățare bazată pe proiect de calitate:

### **Centrarea pe dezvoltarea de competențe: valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică**

Proiectul este axat pe dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică ale elevilor, inclusiv pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului, valorizarea diversității culturale, deschiderea spre diversitate, respect, spiritul civic, înțelegerea critică, empatie, abilitățile de gândire critică, de ascultare și observare, de cooperare și învățare autonomă.

### **Tema proiectului: o problemă sau o întrebare-cheie**

Proiectul se bazează pe o problemă semnificativă de rezolvat sau pe o întrebare de răspuns, la nivelul adecvat de provocare pentru elevi, care este operaționalizată printr-o întrebare deschisă, care să stimuleze implicarea.

### **Autenticitate**

Proiectul se referă la situații din lumea reală, folosește procese, instrumente și standarde de calitate din lumea reală, are impact real și/sau este conectat la preocupările, interesele și identitățile elevilor.

### **Decizia lăsată elevilor**

Proiectul le permite elevilor să facă alegeri cu privire la produsele create, la modul în care lucrează și își folosesc timpul, ghidați de profesor.

### **Documentare din partea elevilor**

Proiectul implică un proces activ, aprofundat, eșalonat pe mai multe săptămâni, în care elevii caută și analizează informații pentru a soluționa problema sau a răspunde la întrebarea pe care este centrat proiectul.

### **Realizarea unui produs prezentat public**

Proiectul le solicită elevilor să creeze un produs ca rezultat al procesului și să prezinte sau să ofere acest produs altor persoane, inclusiv din afara clasei.

### **Primirea de feedback și posibilitatea de revizuire**

Proiectul include procese prin care elevii oferă și primesc feedback legat de munca lor, pentru a-și revizui ideile și produsele sau pentru a continua investigarea.

## Reflecție

Proiectul le oferă elevilor oportunități de a reflecta la ceea ce învață, la cum învață, precum și la modul în care proiectul a fost planificat și realizat.

Un proces de învățare bazată pe proiect se realizează pe parcursul a mai mulți pași. Unii pași se vor realiza pe parcursul unei lecții, alții, pe parcursul mai multor lecții. Elevii vor lucra atât individual, cât și în grupuri. Încercați, pe cât este posibil, ca grupurile să nu fie omogene în funcție de sex, etnie, competențe, mediu socioeconomic etc. Ajutați elevii să formeze grupuri diverse, în care să fie și fete, și băieți, și minoritari, și majoritari, și elevi cu rezultate școlare mai bune, și elevi cu rezultate școlare mai slabe. Cea mai simplă modalitate de a forma grupurile este să-i rugați pe elevi să numere, de exemplu, de la unu la șase, începând dintr-o parte a sălii de clasă și continuând până când toți elevii au spus un număr. Apoi, toți elevii care au spus **unu** vor fi în grupul 1, toți elevii care au spus **doi** vor fi în grupul 2 ș.a.m.d. Această repartizare aleatorie asigură, de obicei, un anumit nivel de diversitate în cadrul fiecărui grup. Acest lucru se întâmplă deoarece elevii au tendința să stea lângă prietenii lor și lângă cei cu care au interese comune. Repartizarea în grupuri prin numărare asigură că șase persoane aflate în proximitate vor ajunge în grupuri diferite. Dacă după această împărțire aleatorie observați că în unul sau în mai multe grupuri sunt doar fete sau doar băieți, discutați cu elevii despre cum puteți reorganiza grupurile, pentru ca acestea să fie mixte.

Vă sugerăm să evitați formarea grupurilor pornind de la elevi care să fie lideri. Învățarea bazată pe proiect urmărește să implice toți elevii și să le dea șansa să contribuie la proiectul clasei. Există mai multe modalități prin care puteți realiza acest lucru. Astfel, este important ca elevii să înțeleagă de la început că nu există o ierarhie între ei. Una dintre modalitățile de încurajare a colaborării este să oferiți fiecărui elev oportunitatea de a contribui la lucrul în grup, nu doar cu idei despre conținutul discuției, ci și cu aspecte organizatorice. În acest sens, distribuiți roluri precise pentru lucrul în grup, precum:

- *moderator* – se asigură că grupul realizează sarcina fără a fi distras de alte subiecte, că fiecare membru al grupului are ocazia să-și spună părerea, că deciziile sunt luate în mod democratic;
- *responsabil de managementul timpului* – se asigură că sarcinile sunt realizate în timpul alocat; informează regulat grupul cu privire la timpul rămas pentru realizarea sarcinii;
- *responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale* – notează aspectele principale ale discuției și prezintă un rezumat al acestora pentru colegii din celelalte grupuri.

Elevii își asumă aceste roluri pe lângă rolul de a contribui la discuție și de a realiza sarcinile primite. Rolurile sunt distribuite aleatoriu și nu rămân fixe pe toată durata proiectului. La fiecare pas, altcineva preia rolul de moderator, de responsabil de managementul timpului și de responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale. Astfel, fiecare elev din grup va ajunge, până la final, să-și asume fiecare din cele trei roluri. Dacă doriți să includeți și alte roluri, pe care le considerați importante, puteți să le adăugați pe listă, explicând elevilor la ce se referă ele. Așadar, nu există un lider de grup, ci doar sarcini, asumate pe rând de toți membrii fiecărui grup.

Pe parcursul activităților în grup, rolul dumneavoastră este să monitorizați alocarea echilibrată a responsabilităților, măsura în care li se asigură tuturor elevilor șansa de a contribui la activități și să interveniți în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de susținere.

Stimulați elevii să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor, ci și procesului de grup, modului în care ei interacționează sau modului în care în grup sunt valorificate competențele și interesele membrilor, punând întrebări despre aceste aspecte înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Arătați elevilor că aveți încredere în ei și în capacitatea lor de a realiza sarcinile propuse. Acest lucru le va crește stima de sine și interesul pentru a-și aduce contribuția la succesul proiectului. Chiar dacă

elevii nu au mai primit sarcini asemănătoare în trecut, activitățile propuse sunt gândite astfel încât toți elevii să le poată realiza, indiferent de competențele pe care le au la momentul de început.

Observați permanent modul în care elevii interacționează în activitățile de grup și dacă identificați elevi care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși în anumite situații sau părerea lor nu este luată în considerare, interveniți, amintind elevilor regulile stabilite, adresând întrebări grupului respectiv despre cum cred ei că pot asigura o participare egală.

De asemenea, în discuțiile cu întreaga clasă, acordați atenție specială elevilor care, de obicei, nu participă la activitățile școlare, la lecție, și nu răspund la întrebări. Arătați întregii clase că toate opiniile contează și încurajați toți elevii să contribuie cu idei, arătând că nu trebuie să le fie teamă că vor propune ceva greșit, având în vedere că toate ideile vor fi analizate în baza unor criterii clare, fără să conteze cine le-a formulat.

Elevii vor avea ca obiectiv pregătirea și organizarea unei competiții de dezbateri.

Pentru aceasta, în cadrul unității respective, elevii vor parcurge următorii pași:

**Pasul 1. Familiarizarea cu dezbaterile și cu subiectele controversate (lecțiile 1-3)**

**Pasul 2. Stabilirea formatului și regulilor competiției de dezbateri (lecțiile 4-5)**

**Pasul 3. Identificarea temelor de dezbatere (lecția 6)**

**Pasul 4. Documentare și pregătirea echipelor pentru competiție (lecțiile 7-8)**

**Pasul 5. Desfășurarea competiției de dezbateri (lecțiile 9-10)**

**Pasul 6. Reflecție (lecția 11)**

Este important de precizat că, având în vedere numărul de ore disponibile și faptul că activitatea se adresează tuturor elevilor, scopul nu este de a genera excelență, de a concura cu competițiile de dezbateri organizate ca activitate extrașcolară. Acestea beneficiază de participarea unor tineri foarte motivați și dispuși să aloce timp și efort pregătirii și implicării în activități. Lecțiile din această unitate, din cadrul disciplinei Educație pentru societate, urmăresc, în schimb, să utilizeze o mică parte din potențialul pe care îl oferă dezbaterile pentru dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică ale **tuturor** elevilor.

Prin urmare, nu se intenționează adoptarea și respectarea strictă a unei metodologii consacrate de dezbateri și nici în mod necesar adoptarea limbajului specific domeniului sau realizarea unor dezbateri la un nivel înalt din punctul de vedere al argumentării și conținutului. Se urmărește însă crearea de oportunități prin care elevii să fie sensibilizați cu privire la importanța **gândirii critice, a comunicării eficiente și a respectării adversarului**, chiar și când susținem puncte de vedere sau opțiuni opuse. În urma acestor lecții, cel mai probabil, elevii nu vor fi suficient de pregătiți pentru a participa la o competiție de dezbateri organizată în cadrul programelor consacrate. Unii dintre ei vor fi însă sensibilizați și încurajați să continue să-și dezvolte competențele, inclusiv prin înscrierea în aceste programe. Pe de altă parte, profesorul va încuraja clasele care își propun o abordare mai aprofundată și mai riguroasă să utilizeze la maximum potențialul acestor lecții și va valorifica, în beneficiul tuturor elevilor, situațiile în care în clasă există elevi care au fost sau sunt implicați în programele extrașcolare de dezbateri. Accentul nu va fi însă pus pe dezvoltarea sau valorificarea calităților și competențelor unui număr redus de elevi cu performanțe deosebite sau care doresc să obțină performanțe deosebite, ci pe mobilizare, stimularea și implicarea **tuturor elevilor** în acest proces de învățare.

Procesul descris în cei șase pași, enumerați mai sus, presupune că elevii nu au cunoștințe prealabile despre dezbateri și de aceea este necesară alocarea primelor trei lecții pentru ca elevii să înțeleagă ce sunt dezbaterile și ce caracteristici trebuie să aibă temele supuse dezbaterii.



De asemenea, așa cum s-a menționat anterior, procesul este centrat pe organizarea de către elevi a unei competiții de dezbateri, ceea ce presupune inclusiv stabilirea de către elevi a formatului, a regulilor și procedurilor, ca parte a procesului de învățare. Nu este vorba despre participarea la o competiție de dezbateri (cu format, reguli și proceduri prestabilite), ci de organizarea unei competiții la care elevii sunt organizatori, competitori și arbitri. O astfel de abordare este compatibilă cu prevederile curriculumului și cu principiile învățării bazată pe proiect. Produsul realizat de elevi este, în acest caz, chiar competiția de dezbateri, scopul întregii clase fiind ca aceasta să se desfășoare cât mai bine și intervențiile să fie de o calitate cât mai înaltă. Astfel, reușita constă în buna organizare a competiției, la care fiecare elev contribuie, și nu în câștigarea competiției de către o anumită echipă.

Pentru simplificare, este propusă, ca punct de plecare, adoptarea formatului de dezbateri Karl Popper, în care se confruntă două echipe, una formulând argumente pro, iar alta, respectiv, contra unei afirmații (moțiuni) controversate. Elevii vor analiza informații privind modul în care se pot organiza dezbaterile și vor prelua sau adapta elementele pe care le consideră potrivite pentru contextul lor, ținând seama de timpul disponibil în cadrul orelor de Educație pentru societate. În deciziile luate, elevii vor putea, de asemenea, opta pentru un format în care echipele în competiție să se confrunte în fața întregii clase sau în paralel, doar în prezența arbitrilor și, eventual, a unor observatori.

## LECȚIILE 1–3. FAMILIARIZAREA CU DEZBATERILE ȘI CU SUBIECTELE CONTROVERSATE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>Demonstrează punctualitate (respectarea cerințelor de încadrare în timpul acordat pentru sarcini).</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile care presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate aduna informații în mod eficace, folosind o varietate de tehnici și surse.</li> <li>Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ia în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să utilizeze structura unui argument în raport cu o anumită problemă;
- O2 – să formuleze diferite tipuri de mesaje utile în procesul de dezbateri;
- O3 – să identifice criteriile principale pe care trebuie să le întrunească o problemă, pentru a fi adecvată ca subiect de dezbateri.

**Resurse:** Anexa 1. Fișa cu structura argumentului (alternativ, poster sau posibilitatea de a proiecta structura), o listă cu subiecte controversate (sau acces la internet, pentru a identifica liste de probleme), (opțional) material video (eventual online) cu o secvență de dezbateri.

## LECȚIA 1



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le explică elevilor că în această unitate vor lucra pe parcursul mai multor lecții și vor organiza împreună o competiție de dezbateri. Pentru aceasta, primele lecții vor fi destinate

înțelegerii noțiunii de „dezbateri” și dezvoltării unor competențe de bază pentru implicarea într-o dezbateri, urmând ca apoi să fie luate împreună decizii despre cum să se desfășoare competiția, pe care o vor organiza conform acestor decizii. Astfel, toți elevii vor fi implicați, adoptând în diferite momente roluri de organizator, concurenți, arbitru sau observator.

Profesorul întreabă cine știe ceva despre dezbateri și despre cum se desfășoară competițiile de dezbateri. Dacă există elevi care știu sau care au avut experiențe de participare la dezbateri, aceștia sunt stimulați să împărtășească colegilor ceea ce știu și să-i susțină ulterior, pe parcursul activităților. (10 min.)

2. Se ilustrează o dezbateri, de exemplu, prin proiectarea unui material video cu o dezbateri sau utilizând tehnica acvariului. (25 min.)

În această a doua variantă, elevii stau în cerc, iar în interior se află doi elevi sau două echipe de câte trei elevi, care simulează o dezbateri în baza unor argumente predefinite, furnizate de profesor.

Pentru a oferi mai multor elevi posibilitatea de a participa la discuție, poate fi propusă o listă de reguli:

- ▷ Vorbesc doar cei care sunt în centrul cercului.
- ▷ Cel/cea care dorește să-și expună opinia atinge cu mâna umărul unei persoane care se află în cerc (semn de propunere de a lua locul celui/celei al cărui/celei umăr a fost atins).
- ▷ Elevul/eleva atins/ă pe umăr iese din centrul cercului, în locul său vine cel/cea care a atins umărul și din acest moment poate prezenta argumentul propriu sau dezvoltă argumentul deja expus.

Tema și argumentele pot fi preluate de pe site-ul Debatepedia, gestionat de Asociația Internațională de Educație prin Dezbateri (IDEA): <http://debatepedia.idebate.org/ro/>.

Un exemplu de temă ce poate fi utilizată pentru acest exercițiu este:

#### **Internetul ar trebui cenzurat**

<b>Argumente pro</b>	<b>Argumente contra</b>
Cenzura este necesară pentru protejarea copiilor față de posibile abuzuri. Cenzura asigură securitatea informațiilor și protejarea datelor confidențiale, a dreptului la proprietate intelectuală și previne afectarea nejustificată a reputației unor persoane sau instituții.	Cenzura încalcă drepturi fundamentale, cum sunt cele la libera exprimare și la informare. Cenzura poate genera abuzuri din partea celor care o practică. Există experiențe de control al informațiilor accesibile pe internet din partea unor regimuri autoritare, nedemocratice.

În baza argumentelor furnizate de profesor elevilor, ce simulează dezbateri, aceștia din urmă pot completa și dezvoltă poziția care le este atribuită.

Elevii observatori sunt apoi întrebați ce părere au, care echipă a fost mai convingătoare și cum justifică acest lucru.

În această bază, se inițiază o reflecție pentru identificarea elementelor esențiale necesare într-o dezbateri:

- ▷ o temă controversată în legătură cu care pot exista puncte de vedere diferite, fără să fie clar menționată doar o variantă corectă;
- ▷ părțile care dialoghează formulând argumente pro și contra;
- ▷ un public și/sau un juriu care asistă și decide cine a formulat cel mai elocvent, clar și convingător argumentele.

Profesorul explică faptul că la lecțiile următoare vor discuta despre temele controversate care sunt potrivite pentru dezbateri. Aceste teme pot fi din diferite domenii, între care legislație, politici publice, drepturi, probleme sociale sau teme care țin de școală, de relațiile între oameni, de probleme etice etc.

Pot fi date exemple de teme controversate și se pot prezenta surse de teme și de informații privind dezbaterile disponibile pe internet și pe care elevii le pot consulta.

3. Lecția se încheie cu o scurtă discuție generală legată de modul de percepere a elevilor a ideii de dezbateri, dacă li se pare interesantă și dacă doresc să afle mai multe și să experimenteze procesul. (10 min.)

## LECȚIA 2



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul prezintă structura argumentului (Anexa 1) și le oferă elevilor timp să o studieze în grupuri mici. În continuare, elevii adresează întrebări referitoare la aspectele neclare. Răspunsurile pot fi oferite de elevii din alte grupuri. Se precizează că această structură va fi importantă în etapele următoare. (15 min.)
2. Li se prezintă elevilor alte exemple de afirmații (câte una diferită pentru fiecare grup). Elevii propun explicația, dovada și concluzia, în general, pentru a exersa modul de formulare, fără a căuta informații detaliate. Apoi, fiecare grup prezintă formulările argumentelor și se discută cu întreaga clasă. (20 min.)
3. Profesorul organizează o discuție de reflecție în baza următoarelor întrebări:
  - ▷ Care dintre elementele argumentului a fost cel mai ușor de formulat? Dar cel mai greu?
  - ▷ Cum ați colaborat în grup pentru formularea explicației, dovezii și concluziei?
  - ▷ Acesta a fost un exercițiu introductiv, pentru a vă familiariza cu structura argumentului, și v-ați descurcat foarte bine cu resursele și timpul pe care le-ați avut. Ce anume ați putea face data viitoare, pentru a lucra mai bine în grup și pentru a avea rezultate mai bune? (10 min.)

## ANEXA 1

### STRUCTURA ARGUMENTULUI

Argument – raționament, dovadă adusă în sprijinirea afirmației.

Argumentul este o concluzie bazată pe câteva premise (dovezi, rațiuni, motive).

Elementele argumentului	Definiția	Exemplu
<b>Teza</b> (afirmație)	Afirmație expusă și susținută într-o discuție (idee principală dezvoltată și demonstrată într-un discurs). De regulă, teza trebuie formulată laconic, într-o propoziție scurtă.	Primăria trebuie să procure jucării noi pentru copiii care frecventează grădinița.

Elementele argumentului	Definiția	Exemplu
<b>Explicația</b>	Lămurirea unor cuvinte-cheie din teză, pentru a clarifica ideea principală. Explicația este necesară pentru a face legătura dintre teză și dovezi.	Fiecare copil are nevoie de joc, pentru a se dezvolta normal. Prin joc, copilul cunoaște lumea înconjurătoare, dezvoltă deprinderi de comunicare și comportare. Primăria reprezintă statul și este responsabilă pentru crearea condițiilor de dezvoltare armonioasă a cetățenilor.
<b>Dovada</b>	Fapte, exemple, raționamente care demonstrează și justifică corectitudinea tezei și explicației.	Drept dovadă a responsabilității primăriei servește articolul 31 din Convenția cu privire la drepturile copilului.  La grădiniță, o jucărie revine, în medie, la trei copii, ceea ce nu este suficient pentru a satisface nevoile copiilor.
<b>Concluzia</b>	O propoziție scurtă, care accentuează ideea principală prezentată în teză.	Primăria este obligată să procure jucării noi, pentru asigurarea dezvoltării armonioase a copiilor.

### LECȚIA 3



#### DEMERSUL DIDACTIC

##### 1. Exercițiul „Congresul” (30 min.)

Elevii stau în cerc. Profesorul (sau unul din elevi) este în rolul de moderator, care constă în propunerea diferitor sarcini și monitorizarea timpului (de exemplu, nu mai mult de un minut pentru discurs).

Moderatorul enunță un subiect controversat (moțiune) și propune primului elev să afirme moțiunea, apoi implică alți elevi în discuție, oferind una din sarcini (lista de sarcini poate fi afișată pentru toți):

- ▷ Afirmă moțiunea.
- ▷ Neagă ce a zis acum colegul tău.
- ▷ Adresează o întrebare în baza discursului auzit.
- ▷ Răspunde la întrebare.
- ▷ Susține poziția colegului.
- ▷ Propune un argument nou în susținerea moțiunii.
- ▷ Propune un argument nou împotriva moțiunii.
- ▷ Formulează o concluzie în susținerea moțiunii.
- ▷ Formulează o concluzie împotriva moțiunii.

Activitatea poate fi îmbinată cu tehnica acvariu – două cercuri concentrice, în care vorbesc doar cei care sunt în cercul interior. Elevii din cercul extern doar observă discuția și iau notițe privind

implicarea colegilor. După finalizarea runde de discuție, observatorii oferă feedback, apoi rolurile se schimbă.

Exemple de subiecte controversate pot fi identificate pe Debatepedia sau propuse de profesor. Exemple de subiecte ce pot fi abordate sunt:

- ▷ **Votul la alegerile pentru autoritățile locale și naționale ar trebui să fie obligatoriu, iar cei care nu votează, să fie amendați;**
- ▷ **Tinerii care au împlinit vârsta de 16 ani ar trebui să aibă drept de vot.**

## 2. Reflecție (15 min.)

Pot fi adresate întrebări de tipul:

- ▷ **V-ați gândit la astfel de teme până acum? Care este părerea voastră în legătură cu ele?**
- ▷ **Ce vi s-a părut cel mai dificil, în realizarea sarcinilor? Dar cel mai ușor?**
- ▷ **Au fost momente când ați fi preferat să vă revină o altă sarcină? De ce?**
- ▷ **Cum a fost când sarcina primită era în contradicție cu propriile păreri?**
- ▷ **Este oare util să argumentăm poziția care este contradictorie convingerilor personale?**

Profesorul precizează că într-o competiție de dezbateri, participanții nu susțin propriul punct de vedere, ci poziția ce le este atribuită. Desigur, competențele care se dezvoltă prin participarea la dezbateri sunt utile pentru susținerea punctelor de vedere proprii în diferite situații (în fața autorităților publice, a conducerii școlii, a consiliului elevilor, dar și în situații cotidiene, în fața colegilor sau în familie). Pentru dezvoltarea competențelor necesare, este însă importantă capacitatea de a formula argumente din ambele perspective și aceste competențe vor fi dezvoltate și la lecția următoare.

### Variantă alternativă pentru lecția 3

Poate fi realizată ca variantă la activitatea descrisă mai sus („Congresul”) sau în continuarea acesteia, dacă se consideră că elevii au nevoie să mai exerseze abilitățile de gândire critică. În acest al doilea caz, se vor reprograma activitățile din lecțiile următoare.

## 1. Exercițiu de dezvoltare a abilităților de analiză a moțiunii din diferite perspective (30 min.)

Elevii, organizați în grupuri câte patru-șase persoane, selectează o moțiune. (Pot selecta dintr-o listă oferită de profesor, pot căuta în listele de teme disponibile pe internet sau pot propune ei tema.) În fiecare grup se formează două subgrupuri (câte doi-trei elevi). Un subgrup elaborează argumente pro, iar celălalt, argumente contra. Apoi subgrupurile fac schimb de informații/argumente și, împreună, realizează un poster care reflectă diferite poziții și concluzii privind corespunderea moțiunii analizate criteriilor prezentate la începutul lecției.

Posterele și concluziile sunt prezentate întregii clase și discutate.

## 2. Reflecția (15 min.)

- ▷ **A fost dificilă identificarea unei moțiuni cu care grupul să fie de acord? Cum a fost luată decizia și care au fost motivele pentru care s-a luat decizia respectivă?**
- ▷ **Ce a fost cel mai dificil și cel mai ușor? De ce?**
- ▷ **Ce idei surprinzătoare v-au venit, văzând problema privită din perspective diferite?**

## LECȚIILE 4–5. STABILIREA FORMATULUI ȘI REGULILOR COMPETIȚIEI DE DEZBATERI



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>



Competențe specifice	Descriptori
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• la în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să se implice în procese de analiză și de luare a deciziilor colective;
- O2 – să identifice elementele practice ale unei competiții de dezbateri;
- O3 – să formuleze argumente valide și convingătoare;
- O4 – să descrie rolurile specifice ale diferitor participanți la o dezbatere (rolurile membrilor echipei, arbitrilor, publicului);
- O5 – să identifice regulile care asigură dreptul la libera alegere și respect față de opinia oponentilor.

**Resurse:** (opțional) fișa cu descrierea formatului de dezbatere Karl Popper și, eventual, alte tipuri de dezbatere sau posibilitatea accesării acestor informații online.

Ca sursă de informații privind organizarea și formatul dezbaterilor, pot fi folosite următoarele:

<http://www.nonformalii.ro/metode/debate/format-si-structura;>

<https://cdais.wordpress.com/formate/karl-popper;>

<https://cdais.wordpress.com/formate/american-parliamentary;>

<https://cdais.wordpress.com/formate/british-parliamentary.>

**LECȚIA 4****DEMERSUL DIDACTIC**

1. Profesorul întreabă dacă elevii au neclarități legate de ceea ce înseamnă o dezbatere, înainte de a trece la luarea unor decizii despre cum să se desfășoare competiția de dezbateri pe care o vor organiza. Se clarifică cele necesare, dacă e cazul. Apoi, profesorul prezintă elementele de bază ale formatului de dezbateri Karl Popper și precizează că pentru desfășurarea propriu-zisă a competiției vor fi disponibile două lecții succesive (lecțiile 9 și 10 ale acestei unități). În funcție de situație, se poate decide și limitarea la o oră, și alocarea de timp suplimentar pentru pregătire sau extinderea cu o oră, dacă pregătirea poate fi realizată mai operativ sau dacă deciziile privind organizarea sunt luate rapid. (15 min.)
2. În cadrul unei discuții generale, elevii identifică ce aspecte trebuie stabilite și acestea sunt notate pe tablă. (30 min.)

De exemplu:

- ▷ Cum se desfășoară o rundă de dezbateri (roluri, procedură, timp alocat pentru fiecare intervenție etc.)?
- ▷ Cum ne asigurăm că fiecare vorbitor/echipă va avea timp egal pentru prezentarea argumentelor?
- ▷ Cum alegem poziția?
- ▷ Cum excludem posibila favorizare a unei echipe/vorbitor prin faptul că argumentează poziția care coincide cu convingerile personale?
- ▷ Sistemul de arbitraj:
  - cu arbitri individuali sau cu un juriu format din mai mulți elevi?
  - ce criterii trebuie să îndeplinească arbitrii?
  - ce criterii și, eventual, ce instrumente (de exemplu, grile de notare) vor fi utilizate?
  - cum se stabilește și cum se comunică rezultatul?
- ▷ Modul de organizare a rundelor de dezbateri: succesiv sau în paralel, câte subiecte vor fi necesare etc.
- ▷ Alte elemente necesare pentru desfășurarea competiției.

Se stabilește apoi modul în care se va lua decizia pentru fiecare aspect din listă. Este posibil ca pentru unele aspecte să se poată decide rapid, prin consens, în baza unei discuții generale, în timp ce pentru alte aspecte să fie necesară analiza și compararea mai multor opțiuni și, eventual, luarea unei decizii prin vot.

Se repartizează responsabilitățile între diferite grupuri de elevi, pentru a pregăti variante cu argumente privind aspectele asupra cărora este necesară mai multă atenție. Elevii vor reflecta, vor discuta și vor colecta informații la temele respective până la lecția următoare.

## LECȚIA 5



### DEMERSUL DIDACTIC

1. În grupuri, elevii finalizează analiza variantelor de care s-au ocupat și decid cine prezintă în fața clasei. (10 min.)
2. Fiecare grup prezintă și se iau deciziile corespunzătoare la nivelul întregii clase, inclusiv referitoare la modul de planificare a timpului pentru următoarele lecții. Toate deciziile sunt notate pe tablă de un elev/o elevă și în paralel (sau ulterior) sunt notate pe o foaie sau într-un document online, pentru a fi accesibile tuturor, ulterior. (20 min.)
3. Recapitulare și reflecție (15 min.)

Se recapitulează toate deciziile luate și se clarifică, dacă este cazul, anumite detalii.

Reflecția poate fi bazată pe următoarele întrebări:

- ▷ Sunteți satisfăcuți de deciziile luate? Au fost luate decizii contrare părerilor proprii? Cum ați reacționat în astfel de situații?
- ▷ Considerați că planificarea elaborată este realistă?
- ▷ Cum se vor putea gestiona situațiile neprevăzute?
- ▷ Cum v-ați fi simțit, dacă totul era stabilit și nu ați fi avut nimic de decis, doar de executat? Dar dacă deciziile nu ar fi fost luate în mod transparent și democratic?

## LECTIA 6. IDENTIFICAREA TEMELOR DE DEZBATERE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valorile explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>În considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze critic diferite subiecte, în funcție de modul în care acestea se pretează la dezbateri;
- O2 – să ia decizii cu privire la subiecte de interes, în baza cărora se pot organiza dezbateri;
- O3 – să colaboreze cu colegii la teme de interes comun.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Caracteristici ale unei teme (moțiuni) adecvate pentru o dezbatere (10 min.)

Profesorul le cere elevilor să explice cum putem verifica dacă o problemă este potrivită ca subiect de dezbatere. Se scriu pe tablă criteriile de bază și se clarifică, dacă este necesar, problema: Aceasta trebuie:

- ▷ să fie controversată, cu posibile argumente valide atât pro, cât și contra;
- ▷ să fie interesantă pentru cei care discută;
- ▷ să poată accesa informații, date, idei care să fie utilizate în argumentare.

Drept exemplu, profesorul poate analiza împreună cu elevii două moțiuni, utilizând criteriile prezentate:

**Alcoolul este un drog** – moțiunea poate fi interesantă, pot fi găsite informații despre ea, dar nu este echilibrată, deoarece, științific, a fost demonstrat acest lucru, argumentele contra vor fi mai slabe/mai puține.

**Statele dezvoltate trebuie să ajute statele mai puțin dezvoltate în soluționarea problemelor de mediu** – este interesant, oferă posibilitatea de a identifica argumente pro și contra, informațiile sunt accesibile.

**Dumnezeu există** – poate fi interesantă, dar informațiile verificabile, care pot fi utilizate în argumentare, practic, nu sunt accesibile. Mai mult – moțiunea poate afecta credințele personale.

#### 2. Selectarea temelor pentru competiția de dezbateri (25 min.)

În funcție de decizia luată la lecțiile precedente privind formatul dezbaterii și modul de organizare a rundelor, este necesară stabilirea unui număr de teme de dezbatere care vor fi utilizate în competiție. Elevii lucrează în grupuri și fac propuneri, care se înregistrează pe o listă generală pe tablă. Se verifică dacă toate temele propuse corespund criteriilor, iar dintre cele rămase se votează și se selectează temele în baza cărora se va desfășura competiția.

**3. Reflecție (10 min.):**

- ▷ Cum a decurs procesul în cadrul grupurilor?
- ▷ Au fost propuse teme interesante pentru elevi?
- ▷ Au fost depășite cu succes divergențele?

## LECȚIILE 7–8. DOCUMENTARE ȘI PREGĂTIREA ECHIPELOR PENTRU COMPETIȚIE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate aduna informații în mod eficace, folosind o varietate de tehnici și surse.</li> <li>Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă.</li> <li>Poate selecta cele mai de încredere surse de informații și sfaturi.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>• Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>• Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică</li> <li>• Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ia în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să elaboreze planul prezentării poziției echipei referitoare la subiectul dezbaterii;
- O2 – să identifice conținuturile informaționale necesare pentru argumentarea poziției;
- O3 – să elaboreze alocuțiuni pro sau contra în legătură cu un subiect dat;
- O4 – să colaboreze cu colegii pentru elaborarea unei poziții comune față de un subiect dat;
- O5 – să-și asume roluri complementare cu alți colegi.



## LECȚIA 7



### DEMERSUL DIDACTIC

1. În funcție de formatul stabilit, elevii se repartizează în grupuri și se stabilesc rolurile în cadrul fiecărui grup și temele pentru diferite runde.
2. Elevii își distribuie responsabilități privind documentarea și pregătirea intervențiilor. Se identifică posibile surse de documentare sau persoane care pot fi întrebat, pentru a obține argumente și date. Pregătirea intervențiilor se poate face în baza unor informații găsite pe internet, citite în cărți sau oferite de adulții care cunosc tematica respectivă.

Cei care au rol de arbitru lucrează în grup, pentru a se pregăti împreună de evaluarea echipelor aflate în competiție. Arbitrii trebuie să aibă o idee clară și comună privind modul în care vor aprecia echipele și cum vor proceda în caz de diferențe de opinie.

3. Până la lecția viitoare, elevii au sarcina de a căuta informații despre tema pe care trebuie să o argumenteze.

## LECȚIA 8



### DEMERSUL DIDACTIC

1. În grupuri, fiecare elev prezintă informațiile obținute și ideile de structurare a argumentelor. Se identifică dacă lipsește ceva și cine poate completa informațiile lipsă. Se decide asupra argumentelor care vor fi prezentate în competiție.
2. Elevii repetă ce anume vor prezenta, primesc feedback de la colegii de grup și se asigură că echipa este gata de o intervenție coerentă și bine susținută în competiție.
3. În timpul acestei lecții, arbitrii vor observa procesul, fără a interveni, fiind, astfel, mai pregătiți să evalueze performanța echipelor în cadrul competiției.

## LECȚIILE 9–10. DESFĂȘURAREA COMPETIȚIEI DE DEZBATERI



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect.</li> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Se implică activ în alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate aduna informații în mod eficace, folosind o varietate de tehnici și surse.</li> <li>Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă.</li> <li>Poate selecta cele mai de încredere surse de informații și sfaturi.</li> </ul>
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile, pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>La în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate explica felul în care diferite forme lingvistice sunt folosite în diferite situații și contexte.</li> <li>Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferite stiluri de comunicare pot duce la blocaje în comunicare.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>• Poate explica importanța procedurilor democratice pentru alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să aplice fișele de cazuri de dezbateri de tip pro/contra, fișe de arbitraj cu analize în baza criteriilor stabilite;
- O2 – să utilizeze criteriile, principii sau valori explicite și specificabile pentru expunerea argumentelor;
- O3 – să înțeleagă și să pună în aplicare criteriile de arbitraj a unei dezbateri;
- O4 – să interacționeze pozitiv și cu respect cu colegii ale căror opinii sau idei sunt diferite de ale sale.



### DEMERSUL DIDACTIC

În cadrul acestor lecții, se pune în practică ceea ce s-a decis la finalul lecției 5 și se desfășoară rundele competiției de dezbateri.

**LECȚIA 11. LECȚIA DE REFLECȚIE****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată corespunzător.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convin-geri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valo-urile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane.</li> <li>Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a-și putea exprima liber opiniile.</li> <li>Exprimă respect față de alte persoane, ca ființe umane egale.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități de învățare autotonomă	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate aduna informații în mod eficace, folosind o varietate de tehnici și surse.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comu-nicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicati-ve și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriilor motivații, nevoi și scopuri.</li> </ul>



### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să reflecteze critic asupra comportamentului personal și al colegilor, manifestat în activitățile din cadrul unității de învățare;
- O2 – să asculte în mod activ diverse păreri, cu referire la procesul de învățare;
- O3 – să folosească dovezi pentru a-și susține părerile, motivațiile, nevoile cu referire la dezvoltarea competențelor personale;
- O4 – să formuleze învățăminte derivate din experiența de elaborare și organizare a dezbaterilor.

**Resurse:** Anexa 1.



### **DEMERSUL DIDACTIC**

Etapa de reflectare asupra experienței de învățare are în vedere conștientizarea competențelor dobândite.

1. Profesorul implică elevii într-un proces de reflecție, organizat în două etape. În prima etapă, profesorul invită elevii să-și reamintească pașii parcurși și să discute despre elemente concrete, precum:
  - ▷ Cum ați aflat ce înseamnă o dezbatere?
  - ▷ Cum ați aflat care sunt subiectele potrivite pentru dezbatere?
  - ▷ Cum ați luat deciziile privind organizarea dezbaterilor în clasă?
  - ▷ Cum v-ați organizat pentru desfășurarea dezbaterilor?
  - ▷ Cum ați colaborat cu colegii? (10 min.)
2. Apoi, profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a reflecta asupra emoțiilor și părerilor lor referitoare la:
  - ▷ Procesul – Cum v-ați simțit pe parcursul procesului:
    - Ce v-a surprins?
    - Ce a fost neclar?
    - Ce v-a plăcut să faceți?
    - Ce nu v-a plăcut să faceți?
    - Cum v-ați simțit în diferite roluri, pe care le-ați avut?
    - Ce ați vrea să faceți diferit într-un proiect asemănător?
  - ▷ Rezultatele – Ce părere aveți despre rezultatele obținute:
    - despre modul în care ați pregătit și planificat dezbaterile?
    - despre modul în care ați realizat dezbaterile? (15 min.)
3. Profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente

corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică. Elevii trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. (15 min.)

4. Discuție generală. Elevii prezintă, în fața întregii clase, unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Profesorul se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat. (10 min.)

### ANEXA 1

Notă. În calitate de listă de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi se va folosi lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități, preluați din metodologia de evaluare.

Descriptori de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

# Unitatea de învățare: Libertatea implică responsabilități

## LECȚIA 1. RESPONSABILITATEA – DREPT ȘI PROVOCARE



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>



Competențe specifice	Descriptori
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• la în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>• Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să explice în ce mod se bucură/beneficiază de un drept, în baza observațiilor cotidiene;
- O2 – să explice propria înțelegere a cuvântului *responsabilitate*;
- O3 – să identifice dimensiunile responsabilității.

### STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: reflecția orală, viziunea filmului, citirea textului, discuția dirijată, brainstorming.

**Resurse didactice:** <https://www.living-democracy.ro/textbooks/volume-3/part-2/unit-6/student-handout-5/>, <https://www.youtube.com/watch?v=SUkdtTfILKo>.

**Materiale necesare:** foi, carioci/pixuri, Fișa de lucru 1, studiul de caz „Milan alege”.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, profesorul le amintește elevilor că drepturile omului nu sunt fără limite. Drepturile vin împreună cu responsabilități. În timp ce avem drepturi, avem, de asemenea, și anumite responsabilități, care asigură respectarea drepturilor celorlalte persoane. Una dintre principalele responsabilități ale unui copil este să respecte drepturile celorlalți copii și drepturile adulților. De exemplu, avem dreptul de a ne exprima liber opinia, de a fi ascultați și luați în serios și responsabilitatea să ascultăm și să respectăm opiniile altor persoane, să oferim și celorlalți posibilitatea să-și spună părerile. Profesorul explică faptul că responsabilitatea înseamnă asumarea unei „obligații” în mod benevol, de către fiecare individ, de a efectua un lucru, de a răspunde, de a da socoteală de ceva, de a accepta și suporta consecințele. Fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, iar unele din ele devin obligații în fața legii.

Responsabilitățile sunt o consecință logică a drepturilor omului. În scopul de a fi protejat, fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, atât pentru cetățeni, cât și pentru autorități (stat).

Trebuie să învățăm să ne asumăm cu mult curaj responsabilitatea pentru propriile fapte. Dacă fiecare om ar începe să devină mai responsabil chiar și în cele mai mici aspecte ale vieții sale, ar crește, astfel, nivelul de responsabilitate la nivel social și s-ar transmite un comportament bazat pe responsabilitate la nivelul tuturor cetățenilor și al instituțiilor statului. Asumarea responsabilității propriilor fapte ar trebui învățată prin orice mijloace și la orice vârstă de către toți oamenii.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Prezentări individuale (5 min.)

Profesorul le propune elevilor să identifice un drept de care s-au bucurat în această zi, de când s-au trezit și până în acest moment. Profesorul notează răspunsurile elevilor pe o coală de hârtie sau pe tablă.

Profesorul întreabă elevii:

- ▷ Cum se simt, beneficiind de toate drepturile enunțate?
- ▷ Cum s-ar simți, dacă toate acestea nu s-ar asigura sau respecta?
- ▷ Ce a generat posibilitatea de a beneficia de aceste drepturi?
- ▷ Ați întâmpinat provocări în a vă bucura de drepturile voastre?

#### 2. Reflecție orală. (5 min.)

Profesorul scrie pe o coală de hârtie sau pe tablă următoarea afirmație: „Dreptul meu de a-mi flutura pumnul se termină acolo unde începe vârful nasului tău”. Profesorul le propune elevilor să descrie ce gânduri le-a provocat această afirmație, atunci când au citit-o. Ideile sunt înregistrate pe tablă.

- ▷ Care idee v-a trezit un interes deosebit? De ce?
- ▷ Ați identificat idei care au coincis cu ale voastre? Cine a emis aceste idei?
- ▷ Ce implică fiecare drept?

3. Profesorul le propune elevilor să vizioneze un scurt video (<https://www.youtube.com/watch?v=SUKdtTfLKo>). (10 min.)

După ce elevii vizionează materialul video, li se propune să răspundă la următoarele întrebări:

- ▷ Cum înțelegeți mesajul transmis de către autorii filmului?
  - ▷ Credeți că autorii, în viața reală, procedează la fel ca și în film?
  - ▷ Voi ați dori să faceți un film similar?
  - ▷ Cui i se adresează acest film: adolescenților, adulților sau copiilor? Aduceți argumente.
4. Profesorul citește povestea (sau repartizează textul) „Milan alege” (Fișa 1). După citirea poveștii, profesorul le adresează elevilor următoarele întrebări (15 min.):
- ▷ Ce emoții v-a trezit această povestire?
  - ▷ De ce a strigat înfuriat Milan tatălui său: „Ar trebui să te bucuri că vreau să mă descurc în viață”?
  - ▷ Ce credeți că este responsabilitatea? (Ideile elevilor se notează pe tablă sau pe o coală de hârtie.)
  - ▷ Cum înțelege tatăl lui Milan cuvântul *responsabilitate*? Dar Milan?
  - ▷ Care sunt elementele comune și cele diferite în înțelegerea sensului cuvântului *responsabilitate* de către voi și eroii poveștii?
  - ▷ Cine credeți că este mai responsabil: tatăl sau fiul? De ce?
  - ▷ Față de cine are responsabilitate tatăl lui Milan în poveste? Cât de multe responsabilități puteți identifica?
  - ▷ Puteți numi tipurile de responsabilități despre care ați auzit în poveste (responsabilitate pentru el, pentru familia lui, pentru școală, pentru comunitatea locală sau pentru restul lumii)?
  - ▷ În opinia tatălui, față de cine trebuie să fie responsabil Milan?
  - ▷ Cât de dificilă credeți că este decizia pe care trebuie să o ia Milan? Ce o face dificilă? De ce această decizie este dificilă?
  - ▷ Credeți că tatăl din Milan a avut dreptate să-i ceară să stea acasă?
  - ▷ Cât de grav ar fi, dacă Milan nu l-ar asculta pe tatăl său? Acest lucru ar fi o decizie dificilă pentru Milan? Argumentați răspunsul vostru.

#### **Scriere liberă. Lucru individual (10 min.)**

Profesorul propune ca fiecare elev, individual, să scrie ce crede că i-a comunicat Milan tatălui său, apoi doritorii împărtășesc ideile lor cu clasa.

## FIȘA DE LUCRU 1.

### STUDIUL DE CAZ „MILAN ALEGE”

Milan aproape își terminase pregătirile pentru a pleca la școală, când tatăl său a intrat în bucătărie. „Milan, chiar am nevoie de ajutorul tău azi la câmp. Nu poți rămâne acasă, să nu te duci la școală? Recoltele vor avea de suferit, dacă le mai lăsăm pe câmp.” Milan nu era încântat. „Tată, chiar trebuie să mă duc la școală azi”, spuse el, „este prima ședință a Consiliului elevilor și eu tocmai am fost ales să fiu unul dintre reprezentanții clasei a opta.” „Dar nu vei fi singurul, nu?”, spuse tatăl, „nu va conta dacă nu te duci. Nu mai sunt și alți reprezentanți ai clasei a opta?” „Da, dar dacă nu mă duc ar însemna să dezamăgesc oamenii care m-au ales. În plus, avem lecția de științe azi. Nu vreau să o pierd. Trebuie să susțin examenele, dacă vreau să fiu admis la universitate.” Tatăl lui Milan mormăi dezaprobator. „Vorbești despre plecatul la universitate ca și când familia nu ar conta. De ce nu îți dai seama că avem nevoie de tine acasă? Ce fel de ajutor ne vei da, dacă pleci la universitate? Și unde o să te duci după ce vei absolvi școala? Este puțin probabil că te vei întoarce aici.” „Ar trebui să te bucuri că vreau să mă descurc în viață”, strigă Milan înfuriat, „spre deosebire de majoritatea băieților de pe aici. Nu au nici o ambiție. Vor sfârși prin a face ce au făcut tații lor”. „Nu există nimic greșit în a avea puțin respect pentru generația mai în vârstă”, răspunse tatăl lui Milan, din ce în ce mai enervat. „Toată vorbăria aceasta despre învățătură, în ultimul timp, mă scârbește. Mi se pare că ai uitat valorile strămoșești, atunci când aveam un țel comun. Te interesezi numai de tine.” Milan oftă. Mai auzise toate acestea și înainte. „Tată, dacă obțin o slujbă bună, nu voi uita de tine și de familie. Cum poți să crezi că aș face așa ceva? Chiar vrei să renunț la școală și să nu mai realizez ce știu că sunt în stare să fac? Toți profesorii mei spun că aș putea fi un bun om de știință. Poate, într-o bună zi, voi face descoperiri care vor ajuta întreaga lume.” Tatăl lui Milan bătu cu pumnul în masă. „Prima ta datorie este față de familie și comunitatea aceasta, mai ales acum, când vremurile sunt atât de grele. Ți-ai umplut capul cu vise. Cum nu îți pasă de lumea reală?” Aceste cuvinte îl durură pe Milan, dar nu vru să o arate. Preț de o secundă, se uită fix la tatăl său, într-o tăcere sfidătoare. Apoi, bătrânul se întoarse și ieși din casă, trântind ușa, la plecare. Milan se așeză și oftă. Se gândi un minut și se hotărî. Apucă geanta de școală și se îndreptă spre ușă. Apoi se opri, scoase o foaie de hârtie, se așeză și scrisese un bilet tatălui. A fost cel mai greu lucru pe care l-a făcut în viața lui.

**LECȚIA 2. NE ASUMĂM RESPONSABILITATEA PENTRU DECIZIILE PE CARE LE LUĂM****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>• Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>• Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>• Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>• Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>• Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>• Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>• Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>• Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ia în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>• Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate explica felul în care diferite forme lingvistice sunt folosite în diferite situații și contexte.</li> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferite stiluri de comunicare pot duce la blocaje în comunicare.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să prezinte argumente pro și contra în diverse situații;
- O2 – să propună diverse decizii, în funcție de valori;
- O3 – să identifice propriile comportamente, responsabile sau mai puțin responsabile.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup, în perechi.
- Metode și procedee didactice: exercițiul, conversația, întrebarea-problemă, lucrul în perechi, în grup, diagrama Venn.

**Resurse didactice:** fișe de lucru, studii de caz, o versiune a regulilor școlii, scrisă cu caractere mari pe o coală de hârtie sau pe tablă.

**Materiale necesare:** foi, carioci/pixuri.



### CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, profesorul provoacă elevii se reflecteze asupra importanței și necesității asumării responsabilității. De asemenea, profesorul susține elevii să înțeleagă legătura dintre responsabilitate și obligație. Fiecare drept implică responsabilități corespunzătoare, iar unele din ele devin obligații în fața legii. O persoană responsabilă știe că poate da socoteală pentru faptele ei. Consecința responsabilității este răspunderea pentru faptele proprii și, uneori, chiar pentru faptele altora.



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le reamintește elevilor povestea cu Milan de la lecția trecută: „În poveste, unele dintre responsabilitățile lui Milan au intrat în conflict cu altele. Gândiți-vă la câteva situații pe care le cunoașteți, în care responsabilitățile oamenilor ar putea intra în conflict. Dați exemple specifice și vorbiți despre modul în care considerați că oamenii aplanează astfel de conflicte de responsabilitate. Elevii lucrează în grupuri de câte patru-cinci, pentru a identifica exemple. (10 min.)
2. Profesorul le propune elevilor să scrie, individual, o listă a responsabilităților pe care le au. Aleg trei dintre ele. Pentru fiecare responsabilitate, elevii identifică următoarele:

- ▷ față de cine au această responsabilitate;
- ▷ de ce este important să îndeplinească această responsabilitate;
- ▷ ce înseamnă responsabilitatea respectivă pentru sine;
- ▷ ce înseamnă responsabilitatea respectivă pentru persoanele apropiate;
- ▷ ce înseamnă responsabilitatea pentru societate;
- ▷ ce emoții însoțesc responsabilitatea respectivă;
- ▷ cum sunt legate voința și responsabilitatea.

Elevii împărtășesc ceea ce au scris cu colegul/colega de bancă. (12 min.)

3. Profesorul le propune elevilor să răspundă argumentat la următoarea întrebare-problemă: „Cum ar fi viața acasă, la școală, în comunitate, dacă nimeni nu ar accepta sau nu ar îndeplini responsabilitățile față de alte persoane?”. (8 min.)
4. Profesorul repartizează elevii în grupuri a câte patru-cinci. Le propune elevilor să analizeze situații în care regulile școlii sunt încălcate.

*Situațiile pot fi:*

- ▷ vorbește în timpul lecției cu colegul;
- ▷ folosește telefonul mobil în timpul lecției;
- ▷ citește o carte artistică în timpul lecției;
- ▷ întârzie la lecții;
- ▷ în timpul lecției, îndeplinește teme de casă la altă disciplină;
- ▷ folosește cuvinte jignitoare.

Pentru fiecare regulă încălcată, elevii notează consecințele negative și pozitive pentru cei din jur și pentru propria persoană. (10 min.)

Grupurile își iau notițele și revin la discuția frontală.

Profesorul le adresează elevilor următoarele întrebări:

- ▷ Care este scopul principal al regulilor?
- ▷ De ce avem nevoie de reguli?
- ▷ De unde știm cu toții care sunt regulile?
- ▷ Regulile sunt corecte pentru toată lumea?
- ▷ Există situații în care regulile se schimbă?
- ▷ Cine ar trebui să facă regulile și de ce?
- ▷ Ce se întâmplă, dacă nu respectăm regulile? (5 min.)



**LECȚIA 3. RIȘTI SĂ PIERZI UN PRIETEN SAU SĂ ÎNCALCI O REGULĂ****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>În considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze situații complexe și să ia decizii responsabile;
- O2 – să identifice motivele care determină deciziile responsabile;
- O3 – să înțeleagă faptul că există o varietate de soluții posibile în fiecare situație.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup, în perechi.
- Metode și procedee didactice: exercițiul, conversația, întrebarea-problemă, lucrul în perechi, în grup.



### CASETA CU INFORMAȚII:

Această activitate îi ajută pe elevi să înțeleagă ce înseamnă a fi responsabil, atât în situații în care există norme clare de conduită, cât și în situații în care conștiința lor decide ce înseamnă să acționeze responsabil.

Dacă indivizii nu-și exercită sau nu-și asumă responsabilitatea personală și nimic altceva nu îi ia locul acesteia, societatea, ca entitate, va avea de suferit.

Simțul responsabilității este un agent-cheie în promovarea coeziunii sociale. Fără el, ordinea socială ar scădea, până când ar ajunge o condiție în care interesul personal ar domina orice alte considerente.

Pe de altă parte, dacă individului i se neagă responsabilitatea pentru acțiunile sale, pentru a fi transferată asupra altora, acest lucru este o recunoaștere tacită că indivizii obișnuiți nu pot sau nu ar trebui să-și controleze propriul destin. Dacă individului i se limitează libertatea sau abilitatea de a-și asuma răspunderea pentru actele sale, libertatea nu poate înflori.



## DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le propune elevilor să-și imagineze următoarea situație.

*Clasa susține un test în scris la istorie. Tu ești unul dintre cei mai buni elevi din clasă la istorie și chiar și pentru tine acest test este destul de dificil. Colegul/colega (prietenul/prietena) îți șoptește din spate și te roagă să-i arăți lucrarea ta. Știi că nu e voie să copiezi la teste și amândoi puteți primi o pedeapsă severă, dacă faceți lucrul acesta.*

Profesorul le adresează elevilor următoarea întrebare: Tu ce ai face: ai risca să pierzi un prieten sau ai încălca o regulă? Profesorul notează întrebarea-dilemă – subiectul acestei lecții – pe tablă sau pe o coală de hârtie. Profesorul precizează că răspunsul elevilor trebuie să fie „da” sau „nu” – nu există altă variantă sau soluție intermediară, iar elevii nu pot comunica – și apoi le cere elevilor să ridice mâna. Elevii votează, iar profesorul înregistrează rezultatele pe tablă sau pe o coală de hârtie. Cei care nu pot lua decizia au dreptul să se abțină. (5 min.)

2. Profesorul le propune elevilor să prezinte motivele deciziei, în legătură cu întrebarea „**Ai risca să pierzi un prieten sau ai încălca o regulă?**”. Ideile sunt notate pe tablă/pe o coală de hârtie. Ne putem aștepta la argumente precum sunt următoarele:

Ai încălca o regulă, pentru a nu risca să pierzi un prieten?	
DA	NU
Prietenii buni se ajută întotdeauna. Și eu voi avea nevoie de ajutor de la prieteni într-o zi. Avem nevoie să ne ajutăm între noi. Altfel, lumea ar fi rece, neprietenoasă și nimănui nu-i vă păsa de ceilalți.	Să copiezi nu este corect față de cei care respectă regulile. Dacă nu respect regula, risc să fiu și eu pedepsit. Prietenii nu ar trebui să pretindă acest lucru unii de la alții. Depinde de prieten cât de mare este riscul. Pot să vorbesc cu un prieten bun și el îmi va respecta decizia.

3. Profesorul ghidează o discuție cu elevii, centrată pe următoarele întrebări:
  - ▷ Cât de dificil a fost să luați decizia?
  - ▷ La ce consecințe v-ați gândit?
  - ▷ În ce condiții decizia ar putea fi alta?
  - ▷ Ce fel de responsabilități sunt în conflict, în situația dată?
  - ▷ Credeți că există situații în care o persoană nu respectă regulile, dar este o considerată o persoană responsabilă? Dați exemple. (15 min.)
4. Profesorul invită elevii să lucreze în grupuri de patru-cinci persoane și să discute despre alte situații, care presupun comportamente ce încălcă reguli sau care sunt imorale. De exemplu:
  - ▷ Ești un critic literar renumit și un prieten te roagă să faci o recenzie a romanului pe care l-a scris el. Tu știi că romanul nu este foarte bun. Ce faci: scrii o recenzie pozitivă sau una negativă? De ce?

- ▷ Este ziua nunții prietenei tale și știi cu certitudine că mirele o înșală. Ce faci: îi spui și riști să strici ziua specială (și, posibil, să-ți pierzi prietena) sau nu spui nimic și o lași să se căsătorească cu o persoană care nu este de încredere?
- ▷ În clasa ta vine o colegă nouă, care se transferă de la o altă școală. Grupul tău de prieteni plănuiește să-și bată joc de ea, transmițându-i niște mesaje umilitoare anonime pe rețelele de socializare. Ce faci: încerci să îți convingi prietenii că nu este bine să se comporte așa sau faci ceea ce spun/fac ei? (10 min.)

Fiecare grup prezintă pe scurt cele discutate, iar celelalte grupuri completează sau, dacă au alte păreri, le exprimă și le argumentează. Apoi profesorul organizează o discuție în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Credeți că există și alte variante de reacții la situațiile date? De exemplu, dacă elevii nu au menționat vreo reacție, li se oferă sugestii și sunt rugați să se gândească la acestea și la posibil alte variante – în cazul A: să discute cu prietenul înainte ca acesta să publice romanul și să-i ofere sugestii de îmbunătățire; în cazul B: să discute direct cu mirele, pentru ca el să-și asume responsabilitatea pentru faptele sale; în cazul C: să comunice unui adult planul de bullying, pentru a se asigura că nu va fi pus în aplicare.
  - ▷ Ce credeți că îi determină pe oameni să acționeze într-un fel sau altul în acest tip de situații? (14 min.)
5. Profesorul concluzionează, încurajând elevii să se gândească și la alte situații din viața lor sau din viața personajelor de film, sau din literatura artistică și să le analizeze din perspectiva regulilor, a prieteniei și a moralității. (1 min.)

**LECȚIA 4. DILEMA COMPLEXITĂȚII ȘI DILEMA STABILITĂȚII****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă valorile principale ale drepturilor omului;
- O2 – să identifice exemple concrete de respectare și de încălcare a drepturilor omului;
- O3 – să analizeze dilema stabilității din perspectiva drepturilor omului.

### STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup, în perechi.
- ▶ Metode și procedee didactice: conversația, întrebarea-problemă, lucrul în perechi, în grup, lucrul individual.



### CASETA CU INFORMAȚII:

Vă recomandăm să vă concentrați pe unul dintre cele două aspecte-cheie care sunt implicate întotdeauna în asumarea responsabilității în societățile deschise: dilemele complexității și stabilității. Materialul prezentat mai jos propune analiza dilemei stabilității, în baza valorilor pe care ni le oferă Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Este important ca elevii să înțeleagă că Declarația Universală a Drepturilor Omului oferă un cadru de referință mai larg pentru înțelegerea modului în care este sau ar trebui să fie organizată societatea și care ghidează atât modul în care instituțiile statului trebuie să se raporteze la cetățeni și să-și îndeplinească sarcinile, cât și modul în care cetățenii se raportează unii la alții într-o societate democratică.

Există patru caracteristici principale ale drepturilor omului, prezentate succint mai jos. Nu este necesar ca elevilor să le fie prezentate aceste caracteristici, dar poate fi util ca profesorii să aibă aceste cunoștințe, pentru a ghida mai bine discuțiile dintre elevi.

#### Caracteristicile drepturilor omului:

- ▶ *Universalitatea drepturilor omului.* Această caracteristică este precizată în mod explicit în majoritatea documentelor importante referitoare la drepturile omului. În 1948, Adunarea Generală a ONU a adoptat *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, ca „ideal comun spre care trebuie să tindă toate popoarele și toate națiunile, pentru ca toate persoanele și toate organismele societății, având în vedere permanent această declarație, să se străduiască, prin învățatură și educație, să dezvolte respectul pentru aceste drepturi și libertăți și să asigure, prin măsuri progresive de ordin național și internațional, recunoașterea și aplicarea lor universală efectivă [...]”
- ▶ *Egalitatea în drepturi.* Este foarte clar formulată în primele două articole ale *Declarației Universale a Drepturilor Omului*. Astfel, articolul 1 proclamă că „toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”, iar articolul 2 detaliază acest principiu: „Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici un fel de deosebire, ca, de exemplu, rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau decurgând din orice alte împrejurări [...]”. Este important de reținut aici faptul că egalitatea se referă la **demnitate și drepturi**. Astfel, elevii pot înțelege că

adesea oamenii se află în situații inegale din anumite puncte de vedere, ceea ce este în regulă, atâta timp cât inegalitatea lezează demnitatea umană sau drepturile omului.

- ▶ **Indivizibilitatea drepturilor omului.** Acest principiu vizează tratarea globală a drepturilor omului, ca urmare a strânsei interdependențe care există între acestea. Drepturile omului sunt inseparabile din punctul de vedere al fundamentelor teoretice: o ființă umană, în integralitatea sa, trebuie să dispună de ansamblul drepturilor sale fundamentale, nerespectarea unui singur drept afectând ființa umană în ansamblul său. În al doilea rând, aplicarea practică a drepturilor omului a dovedit că diferitele categorii de drepturi se intercondiționează, neputând fi susținute și protejate unele fără celelalte.
- ▶ **Imprescriptibilitatea drepturilor omului.** Faptul că drepturile omului sunt **inalienabile** și **imprescriptibile** decurge din chiar caracterul lor universal: fiind inerente naturii umane, ele nu pot fi restrânse sau prescrise fără a afecta în mod grav demnitatea ființei umane. Caracterul imprescriptibil al drepturilor omului a fost afirmat și în alte documente, publicate cu mult timp înaintea Declarației Universale a Drepturilor Omului, precum Declarația de Independență a SUA (1776), în care se susține că „toți oamenii [...] au fost înzestrați de către Creator cu anumite drepturi inalienabile”, sau Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (1789), care în articolul 2 stipulează: „Scopul oricărei asociații politice este conservarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului”. Drepturile și libertățile naturale de bază ale omului sunt inalienabile și aparțin fiecăruia de la naștere. Atât timp cât omul trăiește, el e legat indisolubil de drepturile și libertățile sale de bază, acestea nu pot fi anulate de nimeni nici într-un fel. Desigur, puterea îl poate marginaliza pe om, îi poate încălca grav drepturile, dar nu poate să-l lipsească de ele. De exemplu, o persoană nu poate fi privată de dreptul la viață. În cel mai rău caz, i se poate răpi viața.



## DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul prezintă elevilor articolul 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, notându-l pe tablă sau proiectându-l, astfel încât toți elevii să-l poată vedea.

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.” Apoi, le solicită elevilor să extragă principalele idei din acest articol, individual. Profesorii roagă elevii să prezinte ideile extrase, fiecare elev doar câte o idee, până când se epuizează toate ideile, iar un elev/o elevă, voluntar (ă), notează ideile pe tablă. De exemplu:

- ▷ **Ne naștem cu drepturi ale omului:** acestea sunt inalienabile, nimeni nu ni le poate lua.
- ▷ **Suntem liberi.**
- ▷ **Suntem egali** (în demnitate și în drepturi).
- ▷ **Avem demnitate umană.**
- ▷ **Suntem „înzestrați cu rațiune”:** putem gândi pentru noi înșine.
- ▷ **Suntem „înzestrați cu conștiință”:** putem să ne asumăm responsabilitatea.
- ▷ **Trebuie să ne comportăm unii față de alții „în spiritul fraternității”:** trebuie să ne asumăm responsabilitatea unii pentru alții, ceea ce include să avem grijă de cei care depind de sprijinul altora.

Profesorul arată că drepturile omului **au nu numai o dimensiune verticală** – relația dintre autoritatea statală și cetățeanul individual –, **ci și o dimensiune orizontală** – relația dintre indivizi ca membri ai comunității. Ne putem permite foarte multă libertate și pluralism într-o societate

civilă bazată pe drepturile omului, ce ne oferă cadrul valorilor de bază cu care toți putem fi de acord. (10 min.)

2. Profesorul roagă elevii să lucreze în grupuri de patru-cinci persoane și fiecare grup primește câte un articol din *Declarația Universală a Drepturilor Omului*. De exemplu, pot fi folosite articole din Anexa 1. Sarcinile grupurilor sunt:
  - ▷ de a identifica exemple concrete de situații în care acest drept este respectat;
  - ▷ de a identifica exemple concrete de situații în care acest drept este încălcat;
  - ▷ de a discuta care ar putea fi consecințele încălcării acestui drept asupra persoanei/persoanelor direct implicate, precum și asupra societății în întregime. (10 min.)
3. Fiecare grup prezintă un rezumat al celor discutate. După fiecare prezentare, celelalte grupuri sunt invitate să adreseze întrebări sau să aducă completări. (10 min.)
4. Profesorul ghidează o discuție bazată pe următoarele întrebări:
  - ▷ A fost mai ușor să găsiți exemple de situații în care dreptul este respectat sau exemple de situații în care dreptul este încălcat?
  - ▷ Mai cunoașteți și alte drepturi ale omului, în afară de cele discutate? Care sunt acestea? Profesorul le amintește elevilor că *Declarația Universală a Drepturilor Omului* are 30 de articole și că fiecare articol se referă la câte un drept.
  - ▷ Profesorul prezintă elevilor „**dilema stabilității**”. Aceasta se referă la faptul că suntem într-o mare măsură pe cont propriu, atunci când luăm decizii, și nu putem fi siguri că toți aderăm la aceleași valori de bază. Apoi, întreabă elevii:
    - În ce măsură sunteți de acord cu această afirmație?
    - Considerați că drepturile omului oferă un set de valori după care se pot ghida toți oame-nii? De ce? (8 min.)



## ANEXA 1.

### SELECȚIE DE ARTICOLE DIN DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI PENTRU LUCRUL ÎN GRUPURI

- ART. 3. Fiecare ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.
- ART. 4. Nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute; sclavajul și comerțul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor.
- ART. 13. Oricare persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat. Oricare persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, și de a reveni în țara sa.
- ART. 16. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei, și la desfacerea ei. Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți. Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.
- ART. 18. Orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățatură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor.
- ART. 24. Orice persoană are dreptul la odihnă și recreație, inclusiv la o limitare rezonabilă a zilei de muncă, și la concedii periodice plătite.
- ART. 26. Orice persoană are dreptul la învățatură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general. Învățământul elementar trebuie să fie obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie egal, accesibil tuturor, în bază de merit. Învățământul trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. El trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori.

## LECȚIILE 5–6. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII ÎNTR-O COMUNITATE BAZATĂ PE RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI



### COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sușține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Sușține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată.</li> <li>Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite, pe care le au alte persoane în societate.</li> </ul>
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii.</li> <li>Arată interes pentru probleme de interes public</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>• Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ia în considerare sentimentele altor persoane, atunci când ia decizii.</li> <li>• Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur, imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor.</li> <li>• Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își ajustează modul de lucru, atunci când este necesar.</li> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările.</li> <li>• Utilizează negocierea, pentru aplanarea unui conflict.</li> </ul>
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>• Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să explice diferența dintre comunitatea bazată pe drepturile omului și comunitatea în care drepturile omului nu prezintă o valoare prioritară;
- O2 – să analizeze situații-dilemă din viața reală, din perspectiva asumării responsabilității;
- O3 – să argumenteze legătura dintre gradul de asumare a responsabilităților și valorificarea drepturilor omului;

O4 – să identifice obstacole și factori facilitatori ai participării publice.

**Metode și procedee didactice:** conversația, întrebarea-problemă, lucrul în perechi, în grup, lucrul individual.

**Sursa:** Adaptat după *Repere – Manual de educație pentru drepturile omului cu tineri*, publicat de Consiliul Europei (<https://www.coe.int/en/web/compass>).



### CASETA CU INFORMAȚII:

În cadrul acestor lecții, profesorul propune activități care vor ajuta elevii să reflecteze asupra legăturilor dintre responsabilitate și circumstanțe sociale. Sunt câteva mesaje importante, care pot fi transmise indirect elevilor în timpul acestor ore:

- Societatea care nu se bazează pe drepturile omului provoacă un conflict mai profund între responsabilitatea față de stat și față de sine sau persoane apropiate. Exemple tragice găsim în istoria statelor cu regim totalitar: omul a fost pus în situația de a alege între viața vecinului și propria viață sau cea a copiilor săi (denunțuri sau executarea ordinelor inumane în timpul Holocaustului, colectivizării, deportărilor etc.). Doar dezvoltarea comunității bazate pe drepturile omului poate asigura că persoana nu va fi pusă în situația de a soluționa astfel de dileme tragice și inumane.
- Statul care nu se bazează pe drepturile omului provoacă acțiuni radicale și extremiste ale cetățenilor, care, având ca scop asigurarea dreptății, aplică metode violente, incompatibile cu valorile drepturilor omului. Cetățenii pot evita metodele violente, dacă manifestă cât mai des atitudinea și responsabilitatea civică.
- Înțelegerea drepturilor omului este în permanentă dezvoltare. Forța motrice a acestei dezvoltări este conflictul dintre interesele personale și interesele oamenilor din jur, chiar și dintre interesele generațiilor care încă nu s-au născut. Astfel de conflicte ar fi bine să fie privite nu ca atac la regulile existente, ci drept o oportunitate de a dezvolta cadrul legal, astfel încât calitatea vieții mai multor persoane să se îmbunătățească.
- Odată cu dezvoltarea societății bazate pe drepturile omului, cercul de persoane față de care ne asumăm responsabilitatea se lărgeste. Cu alte cuvinte, dacă muschetarii în lozinca „Unul pentru toți, toți pentru unul” prin cuvântul toți înțelegeau „prieteni-muschetari”, în societatea bazată pe drepturile omului prin cuvântul toți trebuie să înțelegem „întreaga omenire”, cu toată diversitatea specifică pentru ea. Cu cât mai mic este cercul persoanelor față de care ne asumăm o responsabilitate, cu atât mai departe suntem de o societate bazată pe drepturile omului.

La aceste mesaje, elevii ar trebui să ajungă singuri; profesorul doar propune întrebările necesare, accentuează contradicțiile și provoacă elevii la discuții.

## LECȚIA 5



### DEMERSUL DIDACTIC

1. Identificarea caracteristicilor unei societăți bazate pe drepturile omului, respectiv a caracteristicilor unei comunități în care drepturile omului nu prezintă o valoare prioritară

**Varianta 1.** (pentru clasa în care elevii cunosc mai multe fapte istorice, sunt atenți la ceea ce se întâmplă în societate, au demonstrat prezența capacității de a formula anumite concluzii generale în baza mai multor fapte).

Profesorul le propune elevilor să identifice, în baza cunoștințelor proprii, caracteristicile unei societăți bazate pe drepturile omului, respectiv, caracteristicile unei comunități în care drepturile omului nu prezintă o valoare prioritară. Ideile sunt înregistrate în tabel. (Mai jos, este prezentat tabelul cu *posibile caracteristici*.) Pentru a asigura implicarea tuturor elevilor, profesorul va forma grupuri mici/perechi și fiecare grup/pereche va analiza unul dintre criteriile propuse. (3–5 min.) După activitatea în grupuri mici/perechi, se completează un tabel comun (pentru a eficientiza utilizarea timpului, inițial, li se pot oferi elevilor foi cu un rând din tabel; în timpul prezentării, foile se pun una sub alta, formând astfel tabelul comun). În timpul prezentării, profesorul solicită și opinia altor elevi sau formulează întrebări suplimentare, care ajută elevii să înțeleagă ideile colegilor și să completeze, în caz de necesitate. Este bine dacă elevii (sau profesorul), în timpul prezentării, se vor baza pe exemple concrete din viața reală sau din trecut, pentru a explica caracteristica propusă. (20–25 min.)

**Varianta 2.** (dacă elevii au cunoștințe limitate din istorie și viața actuală, dacă au dificultăți în generalizarea unor fapte, au o gândire abstractă mai slab dezvoltată).

Profesorul formează opt grupuri mici. Fiecare grup primește sarcina de a identifica exemple potrivite pentru caracteristicile propuse în tabel (5 min.), apoi sunt prezentate exemple de la fiecare grup. Astfel, se asigură înțelegerea mai profundă a diferențelor dintre două tipuri de comunități. (20 min.)

	<b>Comunitate în care drepturile omului nu sunt prioritare</b>	<b>Comunitatea bazată pe drepturile omului</b>
<b>Rolul legislației</b>	Asigură interesele unor grupuri/forțe politice. Se aplică în mod diferit/cetățenii nu sunt egali în fața legii. Nivel de corupție înalt. Frica de pedeapsă este unul din factorii principali, în respectarea legii.	Asigură interesele tuturor cetățenilor, respectarea drepturilor. Toți cetățenii sunt egali în fața legii. Legislația este revizuită și modificată cu implicarea cetățenilor. Nivel de corupție scăzut. Unul din motivele principale de respectare a legii este înțelegerea beneficiilor personale și ale comunității.
<b>Procese electorale</b>	Sunt netransparente, nu oferă șanse egale pentru candidați și limitează exprimarea liberă a opiniei pentru alegători. Votul alegătorilor este manipulat sau chiar cumpărat.	Sunt transparente, promovează competiția liberă între candidați. Alegătorii au acces la informație despre diferiți concurenți electorali. Votul este liber și secret.
<b>Procese decizionale</b>	Deciziile sunt luate de către un număr mic de persoane, fără consultări cu cetățenii, implicarea cetățenilor este una formală. Deciziile finale reflectă interesele grupului care deține puterea, interesele altor grupuri sunt reflectate parțial sau ignorate.	Cetățenii sunt implicați în identificarea problemelor și elaborarea soluțiilor. Se caută soluția care este benefică pentru toți cetățenii. Procesul decizional este unul transparent.

	<b>Comunitate în care drepturile omului nu sunt prioritare</b>	<b>Comunitatea bazată pe drepturile omului</b>
<b>Inițiativele cetățenilor</b>	Sunt susținute doar inițiativele ce coincid cu interesele grupului care deține puterea. Alte inițiative sunt ignorate sau sancționate.	Cetățenii au libertatea de a propune idei noi și posibilitatea de a implementa aceste idei în viața reală. Există mecanisme care asigură analiza inițiativelor din diferite perspective, pentru a spori beneficiul societății.
<b>Sistemul educațional</b>	Promovează loialitatea față de grupul care deține puterea. Accesul la educație de calitate nu este egal. Cultivă unele valori false sau promovează standarde duble. Nu acceptă diversitatea opiniilor și gândirea critică.	Acces egal pentru toți cetățenii la educația de calitate. Promovează valorile și principiile care sunt la baza drepturilor omului. Încurajează diversitatea opiniilor și gândirea critică.
<b>Activitatea economică</b>	Condiții inegale pentru agenți economici. Sunt frecvente monopolul și concurența neloială. Profitul material este asigurat cu orice preț. Veniturile și sursele lor sunt ascunse.	Sunt promovate principiile economiei de piață. Interesele antreprenorilor sunt racordate la interesele consumatorilor. Profitul unor persoane nu trebuie să cauzeze pagube pentru societate. Cetățenii declară veniturile și sursele lor.
<b>Viața personală</b>	Statul/puterea poate să intervină în viața privată. Sunt acceptate doar unele valori, care coincid cu valorile puterii.	Viața privată este ocrotită de lege. Omul are libertatea de conștiință.
<b>Interacțiunea dintre un grup majoritar și grupuri minoritare (culturale, etnice, politice etc.)</b>	Grupul majoritar impune valori, legi, comportamente unor grupuri minoritare. Cei care opun rezistență/nu acceptă legile promovate de majoritate (puterea) sunt sancționați.	Opinia minorității este solicitată și auzită. Se aplică mecanisme care încurajează căutarea consensului. Se promovează toleranța față de minoritate. În caz de necesitate, se creează condiții speciale, pentru ca minoritatea să-și poată valorifica drepturile.

2. Profesorul invită elevii să analizeze în grupuri de patru-cinci persoane situații de dilemă: responsabilitatea față de comunitate sau față de un grup mic de persoane. Se pot folosi exemplele de situații-dilemă din Anexa 1 sau alte exemple relevante pentru elevi. Fiecare grup primește două situații pentru analiză, apoi prezintă rezumatul discuțiilor pentru întreaga clasă. După ce toate grupurile au prezentat, profesorul facilitează o discuție, pornind de la următoarele întrebări:
- ▷ Ce îi determină pe oameni să acționeze în interesul comunității mai largi?
  - ▷ Ce îi determină pe oameni să acționeze în interes propriu sau în interesul unor persoane apropiate?
  - ▷ Considerați că oamenii care învață despre drepturile omului sunt mai înclinați să acționeze în interesul comunității mai largi? De ce? (20–25 min.)

## ANEXA 1.

## ■ EXEMPLE DE SITUAȚII-DILEMĂ

**Situația 1.** Legea nu obligă cetățenii să colecteze deșeurile separat. Un grup de persoane vine cu inițiativa de colectare selectivă a deșeurilor. Cum veți proceda voi?

**Situația 2.** Imaginați-vă că sunteți membrii Consiliului de administrație al instituției de învățământ. Se propune spre vot decizia privind alocarea a 30 de mii de lei pentru una din acțiuni: procurarea unui set de mobilă pentru o sală de clasă sau construcția pantei de acces pentru persoane cu mobilitate limitată. Cum veți vota?

**Situația 3.** Duminică e zi de alegeri. Pentru ziua aceasta, ați planificat împreună cu prietenii o plecare la pescuit la un lac îndepărtat, care presupune plecarea înainte de deschiderea secțiilor de votare și întoarcerea după închiderea lor. Cum veți proceda?

**Situația 4.** Legea interzice arderea frunzelor. Observați că vecinul a dat foc la frunze. Cum veți proceda?

**Situația 5.** Un grup de inițiativă luptă cu persoanele care parchează automobilele pe trotuar sau în locuri prevăzute pentru invalizi, înclinând pe parbriz un poster mare, cu o avertizare. Ați dori să fiți membru al acestui grup? Argumentați decizia.

**Situația 6.** La negocierea salariului, angajatorul spune că poate plăti suma solicitată de dumneavoastră doar cu condiția ca 70% din bani să fie puși în plic, argumentând că plățile sociale sunt foarte mari. Veți accepta propunerea?

**Situația 7.** La supermarket, în vânzare, există două feluri de banane; ambele par să fie de calitate bună – unele sunt mai ieftine, altele, mai scumpe. Cele mai scumpe au lipită pe ele o etichetă, pe care scrie „Comerț echitabil” și poți citi într-un pliant cu informații că o anumită parte din sumă va merge direct pentru a sprijini micii fermieri din țările din care provin bananele. Aceștia au nevoie de capital, pentru a-și dezvolta plantațiile de banane. De care banane vei cumpăra?

## LECTIA 6 – VARIANTA 1



## DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le amintește elevilor despre ce au discutat la lecția precedentă și le explică faptul că asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe drepturile omului înseamnă și **participarea civică, și realizarea de acțiuni și proiecte cu scopul de a schimba societatea în bine.**

Profesorul prezintă elevilor *Scara participării publice* (Anexa 1), proiectată pe ecran sau distribuită elevilor în exemplare tipărite, și le cere să lucreze individual timp de cinci minute, încercând să găsească exemple de situații concrete din viața lor, la cât mai multe dintre cele opt niveluri. Elevii sunt încurajați să se gândească la ceea ce fac în toate aspectele vieții lor: acasă, la școală, la cluburi, cu familia, cu prietenii etc., apoi elevii sunt invitați să-și împărtășească exemplele în grupuri mici de patru-cinci persoane. În timp ce discută exemplele, elevii sunt rugați să vină cu idei pentru:

- ▷ obstacole (lucruri care îi împiedică să se deplaseze pe scară) și
- ▷ factori facilitatori (care îi ajută să urce scara participării). (20 min.)

2. În timp ce grupurile discută, profesorul scrie pe o parte a tablei rubrica „obstacole”, iar pe cealaltă, rubrica „factori facilitatori”, apoi invită grupurile în plen și le roagă să noteze ideile discutate în grup (fie direct pe tablă, fie pe post-ituri, pe care să le lipească ulterior pe tablă). După ce toți elevii au terminat de scris sau prezentat ideile pe tablă, profesorul cere unui elev voluntar/unei eleve voluntare să le citească pe rând. Împreună cu clasa, profesorul examinează cele două liste, solicită clarificări cu privire la orice situații ambigue și încearcă să elucideze orice dezacord între elevi cu privire la poziționarea părerilor lor. (10 min.)
3. Profesorul notează rubricile „control” și „fără control” pe perete, sub primele rubrici, și roagă elevii să clasifice fiecare listă în două sub-liste, în funcție de afirmațiile despre lucrurile față de care au (sau ar putea avea) control sau de faptul dacă enunțurile se referă la factori externi care nu sunt sub control. (5 min.)
4. Profesorul facilitează o discuție de reflecție, pornind de la următoarele întrebări:
  - ▷ Activitatea te-a ajutat să te gândești mai clar la modalitățile în care participi în diferite domenii ale vieții tale? Ce te-a surprins cel mai mult?
  - ▷ Credeți că participarea tinerilor, în general, este mare sau mică în școala, clubul și comunitatea dumneavoastră? Care sunt motivele?
  - ▷ Contează dacă tinerii participă activ sau nu? De ce?
  - ▷ Considerați că participarea scăzută depinde de factori interni (psihologici) sau, mai degrabă, de factori externi?
  - ▷ Cum se simt oamenii, când sunt capabili să participe într-un mod autentic – cu alte cuvinte, când participarea lor nu este doar tokenistică?
  - ▷ V-ați dori să participați mai mult decât o faceți în acest moment? Dacă da, în ce contexte? (10 min.)

## ANEXA 1

### SCARA PARTICIPĂRII PUBLICE (DUPĂ ROGER HART)

#### 8. Tinerii inițiază, decizia se ia în comun cu adulții

Tinerii enunță idei, întocmesc proiectul și invită adulții să li se alăture în luarea deciziilor.

#### 7. Tinerii inițiază și coordonează

Ideea inițială aparține tinerilor și ei decid cum să se desfășoare proiectul fără implicarea adulților.

#### 6. Adulții inițiază, decizia se ia în comun cu tinerii

Ideea inițială aparține adulților, dar tinerii sunt implicați în fiecare etapă de planificare și implementare. Părerile lor nu numai că sunt luate în considerare, ci ei sunt implicați în luarea deciziilor, ca parteneri egali.

#### 5. Consultați și informați

Proiectul este dezvoltat și coordonat de adulți, dar tinerii sunt întrebați cu privire la modul de desfășurare a procesului. Ei înțeleg în întregime procesele și părerile lor sunt luate în considerare și integrate, deși decizia finală nu le aparține.





#### 4. Desemnați și informați

Adulții controlează procesul/ proiectul, tinerii înțeleg aspecte din proiect și știu cine a decis ca ei să fie implicați și de ce, rolul lor fiind unul clar, dar minor. Adulții le respectă părerile.

#### 3. Tokenismul (aparență a practicilor inclusive)

Tinerii sunt invitați să-și spună părerea referitoare la o anumită problemă, dar participarea este, mai degrabă, iluzorie, opțiunile lor de a exprima aceste păreri fiind limitate și ideile pe care le pot exprima sunt restricționate.

#### 2. Tinerii ca elemente de decor

Tinerii participă la proces, dar nu înțeleg cu adevărat problemele. Sunt folosiți și puși într-o poziție vizibilă, dar doar pentru a da impresia că sun implicați tinerii.

#### 1. Manipularea

Tinerii sunt invitați în proces/proiect, fac sau spun ceea ce le sugerează adulții, fără a înțelege cu adevărat problemele, sau tinerii sunt întrebați ce gândesc, dar adulții folosesc o parte din idei fără a da credit celor care le-au emis.

### LECȚIA 6 – VARIANTA 2



#### DEMERSUL DIDACTIC

##### ACTIVITATEA 1. ANALIZA SITUAȚIILOR-DILEMĂ (15 MIN.)

Profesorul prezintă elevilor câteva situații-dilemă și îi invită să discute fiecare situație, pornind de la următoarele întrebări

- ▶ Cine este implicat în situația-dilemă? (De regulă, sunt mai multe părți, unele pot fi implicate direct, altele – indirect.)
- ▶ Ce responsabilități se află în conflict, în situația dată?
- ▶ Cum ar trebui să procedeze părțile?

Situațiile propuse pentru discuție pot fi unele identificate de elevi, de profesor sau unele din situațiile prezentate mai jos.

**Situația 1.** Legea indică necesitatea vaccinării tuturor copiilor. Una din condițiile obligatorii pentru obținerea unui loc la grădinița de copii este prezentarea certificatului care atestă prezența tuturor vaccinurilor.

- ▶ Ce responsabilități ale părinților, medicilor, directorului grădiniței de copii sunt în conflict, în situația dată?
- ▶ Cum trebuie să procedeze părțile, dacă decizia lor se bazează pe drepturile omului?

**Situația 2.** Legea nu obligă cetățenii să colecteze deșeurile separat. Un grup de persoane înaintează propunerea de colectare selectivă a deșeurilor și solicită de la administrația publică locală instalarea containerelor pentru diferite tipuri de deșeuri și aprobarea unei decizii privind sancționarea (amendarea) locuitorilor, în caz dacă ei vor arunca deșeurile fără sortare.

- ▶ Ce responsabilități ale autorităților publice locale, membrilor grupului de inițiativă, locuitorilor sunt în conflict, în situația dată?
- ▶ Cum trebuie să procedeze părțile, dacă decizia lor se bazează pe drepturile omului?

**Situația 3.** La ședința Consiliului de administrație al instituției de învățământ, trebuie să fie luată decizia privind alocarea a 30 de mii de lei pentru una din acțiuni: procurarea unui set de mobilă pentru o clasă sau construcția pantei de acces pentru persoane cu mobilitate limitată.

- Ce responsabilități ale membrilor Consiliului de administrație sunt în conflict, în situația dată?
- Cum trebuie să procedeze părțile, dacă decizia lor se bazează pe drepturile omului?

**Situația 4.** La negocierea salariului, angajatorul îi spune candidatului că poate plăti suma solicitată de el doar cu condiția dacă 70% din ea va fi oferită în plic, argumentând că plățile sociale sunt foarte mari.

- Ce responsabilități ale angajatorului și angajatului sunt în conflict, în situația dată?
- Cum trebuie să procedeze părțile, dacă decizia lor se bazează pe drepturile omului?

După analiza situațiilor, profesorul facilitează discuția reflexivă, utilizând următoarele întrebări:

- De ce este importantă responsabilitatea față de societate?
- Ce fel de schimbări ar putea să apară în societate, dacă de fiecare dată în situația de conflict de responsabilități decizia va fi luată din perspectiva drepturilor omului?
- Ce nu le permite oamenilor să schimbe prioritățile în procesul de luare a deciziilor? (Ideile elevilor se notează.)
- Ce poate fi făcut, pentru a minimaliza sau înlătura obstacolele identificate de voi?

#### ■ ACTIVITATEA 2. STRATEGII DE PROMOVARE A RESPONSABILITĂȚII FAȚĂ DE COMUNITATE (15 MIN.)

Profesorul va completa ideile elevilor expuse în răspunsurile la ultima întrebare, prezentând trei strategii de bază, care se aplică pentru promovarea responsabilității.

- **Aplicarea sancțiunilor.** Comportamentele nedorite în societate sunt pedepsite prin aplicarea amenzilor sau prin alte metode. Strategia poate fi eficientă atunci când sunt sancționate unele comportamente riscante, care încă nu au provocat daună, dar sunt comportamente cu probabilitate destul de mare de a aduce daune pentru alte persoane sau pentru persoana însăși. Exemplu: aplicarea amenzilor pentru deplasarea în automobil fără centură de siguranță.
- **Stimularea/susținerea unor comportamente dorite.** Comportamentele dorite, care aduc beneficii pentru oameni, pot fi susținute prin oferirea unor premii (de exemplu, Premiul Nobel pentru Pace), decorațiuni (ordine, medalii, diplome), facilități economice, granturi pentru utilizarea echipamentului care reduce consumul de energie sau pentru producerea energiei din surse regenerabile.
- **Combinarea metodelor de sancționare și stimulare.** De exemplu: majorarea taxelor/prețului pentru utilizarea resurselor limitate și oferirea facilităților pentru utilizarea resurselor alternative. (Dacă gospodarii utilizează pentru irigare apa din arteziană, se stabilește un preț triplu, în comparație cu prețul pentru apa utilizată pentru treburile casnice, și se oferă granturi care acoperă o parte de cheltuieli pentru construcția sistemului de colectare a apelor pluviale.)

Profesorul implică elevii în analiza avantajelor și limitelor strategiilor prezentate, apoi îi invită să propună idei concrete de promovare a responsabilității în societate.

#### ■ ACTIVITATEA 3. CETĂȚENII ACȚIONEAZĂ (15 MIN.)

Profesorul prezintă situațiile de pe linkurile de mai jos, apoi implică elevii în analiză.

Un grup de inițiativă luptă cu persoanele care parchează automobilele pe trotuar sau în locuri prevăzute pentru invalizi, înclinând pe parbriz un poster mare, cu o avertizare. Proprietarii automobilelor

se revoltă, afirmând că nu este nici un semn care interzice parcare în locul respectiv (<https://www.youtube.com/watch?v=sYaC4Xb48n4>). (Mișcarea dată există în Rusia, Ucraina, au fost cazuri de acest fel și la Chișinău: <https://www.youtube.com/user/StopHamMd>).

Întrebări pentru analiză:

- Care este conflictul de responsabilități, în situația dată?
- Pentru ce luptă reprezentanții grupului de inițiativă?
- Ce a provocat inițiativa lor?
- Care pot fi consecințele negative ale acestor inițiative?
- Care ar trebui să fie limitele de acțiuni ale cetățenilor în situații când observă o neregulă?
- Ce mecanisme legale trebuie să existe, pentru a stimula inițiativa cetățenilor de a schimba viața spre bine și pentru a preveni consecințele negative ale acestor inițiative?

În funcție de contextul discuțiilor, se pot prezenta exemple ale inițiativelor democratice, ale proiectelor implementate de către organizațiile neguvernamentale/asociațiile obștești.

## LECȚIA 7. REFLECȚIE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Valori</b>	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.</li> <li>Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.</li> </ul>
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> <li>Demonstrează punctualitate.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune.</li> <li>Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.</li> <li>Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să utilizeze experiențele de învățare în procesul de autoevaluare/evaluare reciprocă;
- O2 – să argumenteze importanța asumării responsabilității în diferite contexte;
- O3 – să-și argumenteze opiniile referitoare la modurile de luare a deciziilor într-o comunitate bazată pe drepturile omului.

### STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- ▶ Materiale necesare: Anexa 1 (Fișa de autoevaluare), coli de hârtie, markere, lista cu descriptorii de competență.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Consolidarea aspectelor învățate (15 min.)

Profesorul roagă elevii să reflecteze asupra activităților realizate în clasă referitoare la conceptul de „responsabilitate” și să lucreze individual: timp de cinci minute, să scrie ce înseamnă pentru ei asumarea responsabilității. Pot da o definiție personală sau câteva exemple, pentru a ilustra cum înțeleg ei acest concept. Apoi, elevii lucrează în grupuri de patru-cinci persoane, împărtășesc ceea ce au scris și discută despre valorile care ne pot ajuta în rezolvarea unor dileme morale. Pornind de la ceea ce s-a discutat la lecțiile precedente, elevii fac liste de valori care îi pot ajuta în rezolvarea unor dileme morale. Fiecare grup prezintă lista.

#### 2. Identificarea competențelor dezvoltate (20 min.)

Profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptorii de competență. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat,

pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică.

Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete, în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție, cu un format ca al celei prezentate mai jos. Se va reaminti că nu se vor pune note în urma acestui exercițiu și că fiecare elev poate manifesta comportamentele respective în lecțiile următoare, fără a fi depunctat, dacă până acum nu le-a manifestat.

Câțiva elevi voluntari sunt invitați să prezinte, în fața întregii clase, unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Dacă un elev menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți elevi au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Profesorul se asigură că fiecare elev dă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

### 3. Debrifarea activității (10 min.):

Se va discuta cu întreaga clasă, în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Ce ați învățat despre voi personal și colegii voștri, pe parcursul acestei unități de învățare?
- ▷ Cum și unde puteți aplica cele învățate?

## ANEXA 1

### FIȘA DE REFLECȚIE

Data: \_\_\_\_\_

Clasa: \_\_\_\_\_

Numele, prenumele elevului: \_\_\_\_\_

Numele, prenumele colegului: \_\_\_\_\_

Descriptori de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul

## LECȚIA FINALĂ DE REFLECȚIE



## COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
<b>Atitudini</b>	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.</li> <li>• Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite.</li> </ul>
Respect	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.</li> <li>• Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.</li> </ul>
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli.</li> </ul>
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii.</li> <li>• Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat.</li> </ul>
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Interacționează pozitiv cu alte persoane, care au o varietate de puncte de vedere diferite.</li> <li>• Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine.</li> </ul>
<b>Abilități</b>	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.</li> <li>• Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.</li> <li>• Poate utiliza criterii, principii sau valori explicite și specifice pentru exprimarea de opinii.</li> </ul>
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ascultă cu atenție, pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică.</li> <li>• Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce vrea să spună.</li> </ul>
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Își modifică părerile, dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar.</li> </ul>
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Reușește să interacționeze bine cu ceilalți, comunicând cu claritate.</li> <li>• Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți.</li> </ul>
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Participă în mod consecvent la activitățile de grup.</li> </ul>

Competențe specifice	Descriptori
<b>Cunoștințe și înțelegere critică</b>	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.</li> <li>Poate reflecta critic asupra propriei persoane, din mai multe perspective.</li> </ul>



### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze modul în care pun în practică diferite competențe, dezvoltate la școală;
- O2– să ofere feedback în mod constructiv;
- O3 – să elaboreze un plan de acțiune individual pentru continuarea dezvoltării competențelor.

### STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.
- Materiale necesare: coli de hârtie, carioci/markere.



### DEMERSUL DIDACTIC

#### 1. Discuție în liniște (25 min.)

Profesorul pregătește patru coli de hârtie și le așază pe mese, în patru colțuri ale sălii de clasă, împreună cu câteva carioci lângă fiecare dintre ele. Elevii sunt rugați să formeze patru grupuri și fiecare grup se poziționează în jurul unei coli de hârtie. Pe fiecare foaie, este scrisă una dintre următoarele întrebări:

- ▷ Ce am învățat la orele de Educație pentru societate?
- ▷ Cum am pus în practică, în alte contexte, ceea ce am învățat la Educație pentru societate?
- ▷ Ce mi-aș dori să știe alți oameni, pentru ca societatea noastră să fie mai bună?
- ▷ Ce competențe intenționez să-mi dezvolt pe parcursul vacanței de vară?

Elevii au sarcina de a scrie sau de a desena în liniște răspunsurile la întrebări. Fiecare elev/elevă poate scrie/desena în orice direcție a foii, cu litere de dimensiuni, culori etc. diferite (important este să fie lizibil). Elevii pot să-și scrie numele sau nu, pot da unul sau mai multe răspunsuri și pot face legături între ceea ce au scris ei și alți colegi, pot sublinia ce a scris altcineva, cu care este de acord, pot completa cu alte idei scrierile colegilor etc.

Profesorul monitorizează timpul, astfel încât, după ce grupurile au stat câte cinci minute în dreptul unei întrebări, se face o rotație și toate grupurile se deplasează la întrebarea următoare, astfel încât fiecare grup să ajungă să răspundă la toate întrebările.

După ce elevii au terminat de scris, profesorul mai acordă cinci minute tuturor, pentru a se plimba prin sala de clasă și a vedea ce au scris colegii lor pe toate foile.



**2. Reflecție în grup (10 min.)**

Profesorul invită elevii să împărtășească impresiile lor, pornind de la următoarele întrebări:

- ▷ Cum v-ați simțit în timpul acestei activități?
- ▷ Ce ați învățat despre voi, răspunzând la aceste întrebări? Dar despre alți colegi?
- ▷ V-a surprins ceva din ceea ce ați citit pe foi?
- ▷ Credeți că mai sunt și alte aspecte relevante de la orele de Educație pentru societate, pe care nu le-a menționat nimeni?

**3. Plan de acțiuni în perechi (10 min.)**

Pornind de la ceea ce au răspuns la ultima întrebare, elevii au sarcina de a discuta cu colegul/colega de bancă despre modalități concrete de a-și dezvolta competențele respective. De exemplu, dacă au scris că vor să-și dezvolte competențele într-o limbă străină, atunci ar putea scrie, la planul de acțiune: voi învăța zilnic 10 minute cu o aplicație pe telefon; voi citi o carte/un articol în limba respectivă; voi viziona un film în limba respectivă; voi scrie o scrisoare în limba respectivă etc. Este important ca elevii să se gândească nu doar la ce acțiuni vor întreprinde, pentru a-și dezvolta competența respectivă, ci și la cum vor ști dacă au reușit să și-o dezvolte.

Profesorul poate oferi ca exemplu un tabel de acest tip:

Competența pe care vreau să o dezvolt	Ce activități concrete voi realiza	Când anume voi face activitățile respective	Cum voi ști dacă mi-am dezvoltat competența
---------------------------------------	------------------------------------	---	---

# Proiectarea unităților de învățare

## UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: DECIZIILE MODELEAZĂ IDENTITATEA

Unități de competențe	Nr. de ord.	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale. Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice. Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/comunitate. Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității. Asumarea responsabilității pentru greșeli.		<p>Lección introductivă în studiul disciplinei Educație pentru societate</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Prezentarea profesorului și a elevilor.</li> <li>Elevii își prezintă colegul sau colega cu două cuvinte semnificative despre persoana respectivă.</li> <li>Activitatea „Continuă, eu ascult”: fiind în rolul de vorbitori, elevii comunică ascultătorilor punctele de vedere personale în legătură cu o carte citită sau o știre aflată din presă sau de la TV la tema „toți oamenii sunt egali”.</li> <li>Elevii, prin brainstorming, identifică succesul vorbitorilor în exprimarea ideilor și sentimentelor în legătură cu subiectul respectiv.</li> <li>Prezentarea modului de lucru și a descriptorilor de competență pentru clasa a X-a.</li> <li>Prezentarea unităților de învățare ce vor fi studiate în clasa a X-a, a finalităților stipulate în curriculum.</li> <li>Identificarea regulilor clasei.</li> <li>- Debrifarea activității.</li> </ul>		1		
	1.	Identitatea mea	Fiecare elev va descrie diferite aspecte ale identității sale în cadrul activității „Steaua identității”. Elevii vor completa un tabel, în care vor înregistra aspectele identității înnașcute și cele dobândite pe parcursul vieții. Discuțiile reflexive ajută elevii să înțeleagă complexitatea identității și faptul că identitatea se construiește și se modifică pe tot parcursul vieții. Elevii identifică din aceste discuții aspectele identității pe care doresc să le dezvolte pe parcursul vieții.	1		
	2.	Deciziile și identitatea	Elevii își identifică legăturile dintre identitate și deciziile luate de ei înșiși sau alte persoane cu ajutorul fișei „Axa timpului și a deciziilor care au format identitatea”. În cadrul discuțiilor reflexive, elevii analizează rolul deciziilor personale și al celor luate de alte persoane în formarea identității umane	1		

Unități de competențe	Nr. de de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
3.	Valorile care stau la baza deciziilor	Analizând atât experiența personală, cât și experiența altor persoane (un studiu de caz), elevii identifică valorile care stau la baza deciziilor. Elevii aplică un model de luare a deciziilor pe care îl vor putea utiliza în continuare.	1		
4.	Experiența întâlnirilor interculturale	Varianta 1. Elevii vor reflecta asupra unor situații de întâlniri interculturale cu ajutorul unei fișe cu întrebări. Vor reflecta asupra rolului contactelor interculturale pentru dezvoltarea identității proprii și asupra corectitudinii unor generalizări bazate pe o anumită situație sau pe spusele altor persoane. Varianta 2. Elevii vor analiza diversitatea etnică din Republica Moldova în baza fișei Datele statistice privind componența etnică a Republicii Moldova și vor realiza conceptul unei prezentări video despre etniile din Republica Moldova. Elevii reflectează asupra propriei apartenențe și asupra modului în care pot obține informații despre alte etnii.	1		
5.	Reflecție asupra unității de învățare	Elevii analizează experiența acumulată în cadrul activităților realizate pe tot parcursul unității de învățare. În continuare, utilizează fișa personală pentru a identifica comportamentele care corespund descriptorilor de competență. Reflecția individuală este facilitată de discuția cu colegul. La finalul lecției, elevii prezintă ideile privind posibilitatea aplicării celor învățate în viață.	1		

## UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: GUVERNARE DEMOCRATICĂ

Unități de competențe	Nr. de unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
<p>Explorarea modalităților prin care cetățenii pot influența politicile publice locale.</p> <p>Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale.</p> <p>Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice.</p> <p>Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/comunitate.</p> <p>Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității.</p> <p>Asumarea responsabilității pentru greșeli.</p> <p>Sintetizarea ideilor și dovezilor din diverse domenii în alcătuirea și prezentarea discursurilor publice.</p>	<p>1. Regimuri politice și forme de guvernare</p>	<p>Profesorul realizează o evocare pentru a doua unitate de învățare, prezentând subiectele ce urmează a fi abordate.</p> <p><b>Activitatea „Drepturile omului – actualizare”</b> oferă posibilitatea de a lista drepturile omului care sunt cunoscute de către elevi.</p> <p>Urmează lectura ghidată a textului despre statul imaginar „Regatul Sikkal”.</p> <p>Ulterior, elevii analizează tipurile de regimuri nedemocratice și cu ajutorul profesorului ajung la concluzia: faptul că în anumite regimuri nedemocratice sunt respectate anumite drepturi nu le face pe acestea democratice și nu înseamnă că cetățenii sunt liberi.</p> <p>Leția va începe cu afșarea pe tablă de către profesor a deciziilor aflate pe ordinea de zi a unei autorități publice (de exemplu, Consiliul local), pentru a exersa diferite variante de luare a deciziei în mod democratic.</p> <p>Elevii vor analiza trei variante de organizare a procesului de luare a deciziei în baze democratice. Lucrând în șase grupuri, elevii vor identifica avantajele și dezavantajele formelor democratice de luare a deciziei.</p> <p>Unul dintre aspecte importante pentru faza de reflecție este analiza posibilităților de îmbunătățire a procesului decizional actual aplicat în școală.</p> <p>La final, profesorul le propune elevilor să aștepte opinia părinților sau a altor persoane apropiate despre modul de luare a deciziilor.</p> <p>Profesorul le propune elevilor să-și amintească despre procesul de constituire a Consiliului elevilor în școală.</p> <p>Elevii lucrează individual, apoi discută în perechi.</p> <p>Profesorul formează șase echipe. Elevii analizează șase modele electorale în procesul de constituire a consiliului de elevi, cu ajutorul tehnicii „Mozaic”.</p> <p>Discuții plenare și reflecții.</p> <p>Elevii își împărtășesc experiența/cunoștințele referitoare la alegerea unei persoane.</p> <p><b>Activitatea „Ales sau numit?”</b>: Profesorul le propune elevilor să analizeze lista de funcții și să le identifice pe cele pentru care persoanele trebuie să fie alese și pe cele în care ele trebuie să fie numite.</p> <p><b>Activitatea „Describe candidatul perfect”</b></p> <p>Elevii formează opt grupuri, care alcătuiesc o listă de calități și competențe pe care ar dori să le aibă un candidat la una din funcțiile date: președinte, primar, deputat în Parlament, consilier local.</p>	1		
	<p>2. Decizie democratică – democrație reprezentativă, directă și participativă</p>				
	<p>3. Alegeri democratice</p>				
	<p>4. Funcțiile pentru care cetățenii votează</p>				

Unități de competențe	Nr. de unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane. Aplicarea criteriilor, principiilor și valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice.		<b>Activitatea „Competențele membrului Consiliului elevilor”</b> Elevii analizează tabelul de descriptori de competență pentru clasa a X-a, identifică competențele necesare pentru un membru al Consiliului elevilor. Reflecții. Lecții învățate.	1		
	5.	Reguli și proceduri electorale  <b>Jocul de rol „Election crash test”</b> Profesorul împarte clasa în patru echipe. Fiecare echipă reprezintă o „echipă de experți a unei organizații internaționale specializate în acordarea de consultanță în domeniul electoral”, care trebuie să ofere recomandări pentru îmbunătățirea procedurilor electorale, cu scopul de a evita fraudele în timpul alegerilor. Reflecție în baza întrebărilor puse.			
	6.	Campania electorală între informare și manipulare  <b>Activitatea „Analiza studiilor de caz”</b> Profesorul împarte clasa în grupuri și distribuie o fișă cu descrierea situațiilor. Elevii determină dacă situațiile date reprezintă o manipulare, propun o soluție pentru evitarea sau minimizarea efectelor de manipulare. Reflecție în baza întrebărilor propuse.	1		
	7.	Consiliul elevilor. Atribuțiile Consiliului elevilor și funcționarea lui  <b>Minisondaj: opinia despre Consiliul elevilor</b> Profesorul afișează pe tablă un poster cu întrebări. Elevii își exprimă opțiunea prin ridicarea mâinii. <b>Funcțiile și atribuțiile Consiliului elevilor</b> Profesorul împarte clasa în patru grupuri și repartizează fiecărui grup câte un exemplar al documentelor propuse. Grupul 1 și Grupul 2 vor fi grupurile în competiție. Grupul 3 va avea sarcina de a pregăti și a adresa celor două grupuri întrebări în baza celor două documente studiate. Grupul 4 va avea sarcina de a asigura buna organizare a competiției, prin membri care au diferite responsabilități. Prezentări. Reflecție în baza întrebărilor propuse.	1		

Unități de competențe	Nr. de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
	8.	Simularea unei ședințe a Consiliului de elevi	1		
		<b>Pregătirea ședinței Consiliului elevilor.</b> Elevii sunt repartizați în grupuri. Fiecare grup discută și alege o propunere de temă pentru agenda ședinței Consiliului elevilor. În baza propunerilor, sunt identificate două-trei subiecte pentru simularea ședinței. <b>Simularea ședinței.</b> Elevii își asumă rolurile membrilor Consiliului elevilor (președinte, secretar etc.), analizează subiectele identificate și iau decizii. <b>Debrifarea activităților în baza întrebărilor propuse.</b>			
	9.	Reflecție	1		
		Elevii sunt repartizați în grupuri. Fiecare grup scrie cuvinte sau îmbinări de cuvinte despre guvernarea democratică, după care prezintă clusteringul realizat. Elevii lucrează în perechi, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegere critică. <b>Discuție generală și concluzii.</b>			

## UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: PARTICIPAREA LA DEMOCRATIE PRIN DEZBATERI

Unități de competențe	Nr. de ord.	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale. Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice. Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/comunitate. Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității.	1	Familiarizarea cu dezbaterile și cu subiectele controversate	Se ilustrează o dezbatere, de exemplu, prin proiectarea unui material video cu o dezbatere sau utilizând tehnica acvariu. În această a doua variantă, elevii simulează o dezbatere în baza unor argumente predefinite, furnizate de profesor. Tema și argumentele pot fi preluate de pe site-ul Debatepedia, gestionat de Asociația Internațională de Educație prin Dezbateri (IDEA). Apoi, se inițiază o discuție pentru identificarea elementelor esențiale necesare într-o dezbatere: <ul style="list-style-type: none"> <li>• un subiect controversat;</li> <li>• părțile care dialoghează, formulând argumente pro și contra;</li> <li>• un public și/sau un juriu.</li> </ul> Profesorul prezintă pe scurt structura argumentului și oferă elevilor timp să o studieze în grupuri mici, încercând să o aplice pe un alt exemplu. Se va exersa formularea motiunii prin exercițiul „Congresul”.	3		
Asumarea responsabilității pentru greșeli. Sintetizarea ideilor și dovezilor din diverse domenii în alcătuirea și prezentarea discursurilor publice. Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane.	2.	Stabilirea regulilor competiției de dezbatere și distribuirea rolurilor în echipe	În cadrul unei discuții generale, elevii identifică aspectele unei competiții de dezbatere: <ul style="list-style-type: none"> <li>• roluri, procedură, timp alocat pentru fiecare intervenție etc.);</li> <li>• sistemul de arbitraj (nr. de arbitri, criteriile de apreciere);</li> <li>• modul de organizare a rundelor de dezbatere: succesiv sau în paralel, câte subiecte vor fi necesare etc.;</li> <li>• alte elemente necesare pentru desfășurarea competiției.</li> </ul> Se stabilește modul în care se va lua decizia pentru fiecare aspect din listă: prin consens, în baza unei discuții generale, prin vot. Se distribuie responsabilitățile între diferitele grupuri de elevi, pentru a se lucra cu aspectele care necesită mai multă atenție.	2		
	3.	Identificarea subiectelor cu caracter controversat	Sunt prezentate și analizate criteriile de evaluare a unui subiect controversat. Sunt discutate câteva exemple de motiuni, conform criteriilor stabilite anterior. Sunt selectate subiectele controversate pentru dezbatere. Elevii lucrează în grupuri, apoi se alege prin vot subiectul în baza căruia se va desfășura competiția.	1		

Unități de competențe	Nr. de ord.	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Aplicarea criteriilor, principiilor și valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice.	4.	Documentarea și pregătirea echipelor pentru competiție	În funcție de formatul stabilit, elevii se repartizează în grupuri și se stabilesc rolurile în cadrul fiecărui grup. Se selectează temele pentru diferitele runde. Sunt identificate posibile surse de documentare sau persoane care pot fi întrebate, pentru a furniza argumente și date. Cei care au rolul de arbitru se întâlnesc pentru a se pregăti împreună pentru evaluarea echipelor aflate în competiție. În cadrul echipelor, sunt analizate și prelucrate informațiile obținute și ideile de structurare a argumentelor. Se decide asupra argumentelor care vor fi prezentate în competiție.	2		
	5.	Desfășurarea competiției de dezbateri	Competiția de dezbateri se desfășoară conform formatului și regulilor stabilite anterior de către elevi. Competiția poate fi moderată de profesor sau de un elev. Este important să fie delimitat rolul juriului (care are funcția de a evalua calitatea argumentelor) și cel al observatorilor (care vor observa interacțiunile în cadrul echipelor).	2		
	6.	Reflecție	Se realizează reflecția în două etape: <b>I etapă:</b> profesorul invită elevii să-și reamintească pașii parcurși și să discute despre elementele concrete ale dezbaterilor. <b>Al II-a etapă:</b> profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a reflecta asupra emoțiilor și părților pe care le au cu referire la procesul și rezultatele dezbaterilor.	1		



**UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: LIBERTATEA IMPLICĂ RESPONSABILITĂȚI**

<b>Unități de competențe</b>	<b>Nr. Unități de conținut</b>	<b>Activitățile de învățare principale și elemente de produs</b>	<b>Nr. de ore</b>	<b>Data</b>	<b>Notă</b>
Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale. Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice. Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității. Asumarea responsabilității pentru greșeli. Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane. Aplicarea criteriilor, principilor și valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice.	1. Responsabilitatea – drept și provocare	Elevii discută despre drepturi concrete, de care se bucură. Vizionează un video despre responsabilitate. Studiu de caz.	1		
	2. Ne asumăm responsabilitatea pentru deciziile pe care le luăm	Varianța 1. Elevii analizează diferite situații în care responsabilitățile pot fi în conflict. Discută despre rolul responsabilității și despre cum ar arăta o societate în care oamenii nu și-ar asuma responsabilități.	1		
	3. Riști să pierzi un prieten sau să încalci o regulă	Elevii analizează diferite situații de prietenie în care trebuie să-și asume responsabilitate cu privire la anumite decizii, care pot duce fie la pierderea prieteniei, fie la acțiuni imorale.	1		
	4. Dilema complexității și stabilității	Elevii discută despre Declarația Universală a Drepturilor Omului și analizează dilema stabilității.	1		
	5. Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor omului	Elevii analizează în grupuri mici, cu ajutorul tabelului comparativ, comunitatea bazată pe drepturile omului și comunitatea în care drepturile omului sunt neglijate. Ei elaborează și prezintă diferite scenarii de comportamente/decizii în legătură cu dilemele propuse în funcție de circumstanțele sociale. Elevii identifică interesele părților implicate, analizează consecințele diferitor decizii și propun decizia bazată pe drepturile omului. Elevii discută despre scara participării publice, despre obstacole și factori facilitatori ai participării.	2		
	6. Reflecție asupra unității de învățare	Elevii reflectează asupra celor învățate și identifică situații concrete în care au manifestat diferite competențe.	1		
	7. Reflecție finală	Elevii reflectează asupra tuturor unităților și asupra modului în care au pus în aplicare competențele dezvoltate în cadrul lecțiilor de Educație pentru societate. Elevii elaborează un plan de acțiune individual pentru continuarea dezvoltării unor competențe în timpul vacanței de vară.	1		



RON

[www.coe.int](http://www.coe.int)

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 47 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.



**MINISTERUL  
EDUCAȚIEI, CULTURII  
ȘI CERCETĂRII**



Schweizerische Eidgenossenschaft  
Confédération suisse  
Confederazione Svizzera  
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC  
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare  
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

